ఉత్తమస్త్రీచరిత్రములు.

- కందుకూరి వీరేశలింగం పంతులు

ఉత్తమ స్త్రీచరిత్రములు.

"WOMAN AS MOTHER."

ఉత్తమమాత.

ఓ సోదరీమణులారా! నేఁటిసాయంకాలము "ఉత్తమమాత" ను గూర్చి కొంచెము చెప్పఁబోవుచున్నాను. "ఉత్తమమాత" యన్న పదమే మీలోఁ గొందఱిచెవులకు వింతగా వినఁబడవచ్చును. బిడ్డల తల్లు లయినయిల్లాండ్రకు "మే ముత్తమమాతలము కామా? ఈవిషయమున మేము క్రొత్తగా నేర్చుకొనవలసిన దేమున్నది?" అనియుఁ గొందఱకు తోఁచవచ్చును. అయినను తెలిసినవారికిసహితము ధర్మమును పలుమాఱు స్మరణకుఁ దెచ్చుట యావశ్యకమే. కాఁబట్టి నాయం దాదర ముంచి యీచిన్నయుపన్యాసమును సావధానముగా వినుఁడు.

"మాత" యన్నది రెండక్షరములు గలచిన్నపదమే యయినను దానియం దెంతో యర్థ మిమిడి యున్నది. అది స్త్రీవాచకము లయిన పదము లన్నిటిలోను మిక్కిలి గౌరవనీయ మయినది మాతృదశకంటె మఱి యేదశలోను స్త్రీ కెక్కువ గణ్యత కలుగదు. "అమ్మ" యను మాట సమస్తభాషలలోను మిక్కిలి శ్రావ్యతర మయినది; అంత కంటె మధుర మైనపదము వేఱొకటి లేదు. అదియే శిశువు మొట్టమొదట నేర్చుకొనునది; మరణమువఱకును మఱవకుండునది. తల్లి యన్నచిన్న పేరున కర్థ మెంతో లోఁగా నే యావత్తు కెన్నఁడును తెలియఁగ రాని సుగుణసంపద స్త్రీయందుఁ గానఁవచ్చును. తల్లి యయినతరువాత స్త్రీయొక్క ప్రేమ మఱింత యధికమును, పరిశుద్ధమును, ఫలనిరపేక్ష

మును, అగును. పయికిఁ గానరాక లోపల నడఁగి యున్నయామె
స్వాభావికసద్గుణము లన్నియు నప్పుడు వికాసము నొందును. నాఁడు
మొదలుకొని స్త్రీజనస్వాభావిక మగునయామె యబలత సుబలతగా
మాఱును; ఆమె పిఱికితనము శూరత్వ మగును. నిర్మలప్రేమము,
నిరంతరసహనము, నిరుపమానదృఢచిత్తత, బుద్ధివిశేషము, అప్పుడు
ముందుకు వచ్చును. ఆమె మాతృవాత్సల్యము బయలుపఱుపని గుణ
విశేష మేది యుండును! తల్లి శిశువునిమిత్త మెంతశ్రమము పడును!
ఎన్నికష్టములు సహించును! ఎట్టిదుష్కరకార్యములకు సాహసించును!
శిశువున కించుక రోగము వచ్చినా తనసుఖమును పాటింపక రాత్రి
యనక పగలనక దినములకొలఁది ప్రతినిమిషమును విసుగు లేక
మంచమువద్ద గనిపెట్టుకొని యుండి యెంత శ్రద్ధతో శిశువును
గాపాడును! తల్లి తనబిడ్డప్రాణమును గాపాడుటకయి తనప్రాణము
నిచ్చుటకైనను వెనుకదీయదుగదా! శిశువువిషయమయి యాపద
యును ఆశ వదలుకొన్నప్పుడును, ఆమె కాశ పోదు; ఎవ్వరికిని భయము
తోఁచనప్పుడు, ఆమెకు భయము తోఁచును. ఆహా! మాతృవాత్సల్య
మెంతటి మహిమ గలది!

మంచి దయినపక్షమున కుటుంబమునందు తల్లియొక్క ప్రాబల్య
మెంత యైనను మేలు చేయును. గృహమునకు శోభను, పరిశుద్ధతను,
యశస్సును, శాంతిని తెచ్చునది తల్లి; గృహములోని యైకమత్యము
నకును సంతోషమునకును మూల మగునది తల్లి. లోకములో మహా
నీయు లైనమహాపురుషులయొక్క గొప్పతన మంతయు తల్లిమూల
మున నే వచ్చుచున్న దని విద్వాంసు లభిప్రాయపడి యున్నారు. బిడ్డల
యందలి ప్రేమకును, బంధువులయందలి ప్రీతికిని, బీదలవిషయమయిన
దానగుణమునకును, ఇటువంటివే యనేకము లయినయితరసద్గుణము

లగున, ఆదికాలమునుండియు మన దేశపుస్త్రీలు సుప్రసిద్ధురాండ్రయి యున్నారు. నాకంటె సమర్థతరు లయినవారు పలువురు వర్ణించి యుండిన దానికంటె నే నిప్పు డాసుగుణముల నెక్కుడుగా వర్ణింపఁ జాలను. కేవల గుణవర్ణనము చేసి పొగడుటయు నిచ్చట నాపని కాదు. పలుమారు పొగడుచుండుటవలన గర్వము కలుగుట మనుష్యులకు స్వభావము. గర్వమువలన నభివృద్ధికి భంగము కలుగును. కాఁబట్టి నేనిక్కడ మనస్త్రీలలోఁ గలలోపములను సహితము కొన్నిటిని దెలిపి, వానిని దిద్దుకొని బాగుపడుటకుఁ దగినమార్గములను నాబుద్ధికి తోఁచినంతవఱకు కొన్నిటిని సూచింపఁ బ్రయత్నించెదను. నేను చెప్పినదానిలో గుణాంశ మున్నచో గ్రహింపుఁడు. తమ లోపములను దాము తెలిసికొనుటయే వివేకుల లక్షణము. తాము తెలిసికొన్న లోపములను దిద్దుకొనుటయే తమయభివృద్ధికిని లోకముయొక్క మేలునకును హేతువగును. ఇప్పుడు మన దేశములో సాధారణముగా స్త్రీలలోఁ గలవిద్యాభావమువలనఁ బయిని జెప్పఁబడిన సుగుణములవలన సహితము కొన్ని యనర్థములు పుట్టుచున్నవి. బిడ్డలయందలి యతి ప్రేమచేత తిన్నఁగా నాజ్ఞపెట్టకపోవుటవలన బాలు రనేకులు చెడుచున్నారు; బంధువులయందలి యతి ప్రేమచేత చుట్టములను జేర్చుటవలన ననేకులు పోషింపలేక సోమరులగుచున్నారు; బీదల విషయమునఁ గల యతిదానగుణముచేత పాత్రాపాత్రవిచారము మాని దానము లొసఁగుటవలన పలువురు దృఢకాయులు బిచ్చగాండ్రగుచున్నారు. ఇటువంటి యనర్థము లనేకములకు మనకాంతలలోఁ గల విద్యాహీనతనే బుద్ధిమంతులు ప్రథమకారణముగాఁ జెప్పుచున్నారు. విద్యావివేకవతులైనసన్నారులవలన బహుశుభములు గలుగు నట్లే విద్యాగంధము లేనిమూఢమాతలవలన బహుదురవస్థలు సంభ

నించును. తల్లి యేకదా గృహమునకు రాణి. అట్టితల్లియే విద్యావిహీనురా లయినపక్షమున గృహపరిపాలనము నెట్లు సమర్థురా లగును? తనకు జ్ఞానము చాలనియెడల తనబిడ్డల నెట్లు జ్ఞానాధికులను జేయఁ జాలును? బిడ్డలను మంచిస్థితికిఁ దెచ్చుటయే తల్లియొక్క ప్రధాన ధర్మము.

బిడ్డలను దృఢగాత్రులనుగాఁ జేయుట, సద్వర్తనము గలవారినిగాఁ జేయుట, జ్ఞానవంతులనుగాఁ జేయుట, ఈమూఁడును తల్లులకు ముఖ్యకర్తవ్యము లని చెప్పవచ్చును. బిడ్డలు దృఢగాత్రులుగా నుండుటకయి వారిజననమునకు కారణభూతు లయిన జననీజనకులు మొట్టమొదట దృఢశరీరులయి యుండవలెను. అతిబాల్య వివాహము లత్యంత ప్రబలముగా నున్నయీదేశములో నట్టి భాగ్య మింతట లభింపనేరదు. అయినను తల్లు లితరవిధములచేత తమసంతతిని సాధ్యమైనంత బలప్రదముగాఁ జేయవచ్చును. వాసగృహమును శుచిగా నుంచుట, శుద్ధవాయుప్రసారము గలుగునట్లు చేయుట, స్నానపానములకు నిర్మలజలము నుపయోగించుట, ఆరోగ్యకరమయిన యుక్తాహారమును పెట్టుట, పరిశుభ్రమయిన వస్త్రములను గట్టనిచ్చుట, దేహపరిశ్రమము తగినంత కలిగించుట, మొదలయిన విషయములలో తగినంతశ్రద్ధ చేసినపక్షమున శిశువులు దృఢదేహులగుటకు సందేహము లేదు. అన్యదేశములకంటె మనదేశములో శిశువులెక్కువగా పురుటి దినములలోనే మరణము నొందుచున్నారు. అట్లు కాలమృత్యువువాతఁ బడక బ్రదికినవారును తఱచుగా దృఢగాత్రులు గాక వ్యాధిపీడితులయి దుర్బలశరీరులగుచున్నారు. దీనికి ముఖ్యకారణము పురుటిండ్లలో మంచివాయువును చొరనీకుండుటయే. ఇటువంటి పెద్దపట్టణములలోఁ గొంతవఱకు మంచిస్థితిలోనున్నను సామాన్యముగా నితరస్థలములలో

సూతికాగృహములు మిక్కిలి యిఱుకైన చిన్నగదులుగా నుండును; వానిలోఁ ధారాళముగా గాలివచ్చుటకు చాలినన్ని గవాక్షములే యుండవు; ఉన్నతలుపులనైనను తెఱచి యుంచక ముపలమ్ములు మూసి వేయుదురు, చూడ వచ్చిన యమ్మలక్కలాచీఁకటిగదిలో గుంపుగుంపులుగా మూఁగియున్న గాలిని సహితము చెఱుపుదురు, ఆపయిని కుంపట్లు పెట్టుదురు. ఇట్లు శుద్ధవాయువునకు గర్భశత్రువు లన్ని యొక్కచోటఁ గూడినప్పు డావ్రసూతికాగృహములలోని మాతాశిశువులు బ్రతికి బయలఁబడుట వింతగాని మఱియొకవిధ మగుట వింతగాదు. దుర్గంధయుక్తమయిన యాగదిలో శిశువు గతించుట సంభవించినా నిజమయినకారణమును కనుఁగొనలేక నొసటివ్రాఁత యట్లున్నదనియు, ఆయువు లేదనియు, పూర్వజన్మపాపఫలమనియు, ఎన్నమ్మ నెత్తికొట్టినదనియు, కల్పితకారణములను జెప్పికొని మనస్సమాధానము చేసికొందురు. దుర్గంధము చేత గదులలో పుట్టెడు పెక్కుపురుగులను ఎన్నమ్మలని చెప్పుదురు. తల్లులు విద్యావతు లయినఁగాని యీయనర్థ మెట్లు తొలఁగును? విద్య నేరనివారు మంచితల్లు లెట్లగుదురు? మంచితల్లులు లేక దేశ మెట్లభివృద్ధి బొందును? దేశాభివృద్ధ కేమి కావలయు నని యొకరు ప్రశ్న వేయఁగా, మంచితల్లులు కావలెనని పూర్వము నెపోలియన్ చక్రవర్తి యుత్తరము చెప్పెనఁట! విద్యావతులు గాని మూఢమాతలు తమబిడ్డలకు విలువబట్టలను దొడుగఁ జూతురు గాని విమలవస్త్రములను తొడుగఁజూడరు; బయలవెగిన పయిని పిట్టలు పాఱునని గదులలో మూసిపెట్టఁజూతురు గాని బిడ్డలను మంచిగాలిలోఁ ద్రిప్పఁ జూడరు; ఆఱవ నెలనన్నప్రాశము చేయింపఁజూతురు గాని పాలు త్యాగింపఁ జూడరు. శిశువులకు రెండుసంవత్సరములు దాటువఱకును ద్రవపదార్థము లఱుగును గాని అన్నము మొదలయిన ఘనపదార్థములు జీర్ణ

ములు కావు. ఆఱవనెలనే యన్నప్రాశనము చేసి పప్పు ముద్దలు బలవంతముగా మ్రింగించుటయే కాక తల్లి భోజనము చేయునప్పుడు తల్లి యొద్దను తండ్రిభోజనము చేయునప్పుడు తండ్రియొద్దను తాముతినునదియెల్ల మ్రింగఁ బెట్టుచు వచ్చినచో తిన్నది యఱిగించుకోలేని శిశువు లెట్లు దుర్బలులు కాకుండ నేస్తురు? ఇట్లు శిశువులు దుర్బలులగుచున్నను విచారము నొందక విద్యావిహీన లై మానినులు తమకువలెనే తమ బిడ్డలకును దేహములనిండ నాభరణముల నుంచఁ జూతురు. దేహమున కారోగ్యమే యమూల్యాలంకారము గాని లోహపుతొడవు లలంకారములు గావు మాధురాంఘ్రి మాత్రమే తమనగలను జూచుకొని విశ్వము మఱవి గర్వపడుదురు. ఈవిషయమున మీకొక్కచిన్నకథ చెప్పెదను. ఇటలీదేశమునందు „కార్నీలియా" అనుపేరు గలయొక యుత్తమమాత యుండెను. ఆమెను జూచుటకయి యొక ప్రభుప్రభార్య యొకనాఁ డామె యింటికిఁ బోయి తన నగలను జూచుకొని సంతోషించుచు గర్వముతో „ఏవీ? నీనగలు నాకు చూపుము" అని యడిగెను. „ఒకనిమిషము తాళుము. చూపెదను. " అని పలికి, బడినుండి రాఁగానే దృఢసుందరగాత్రు లయిన తనయిరువురు బిడ్డలను గొనివచ్చి యామెముందు నిలిపి „ఇవిగో! నాయమూల్యాలంకారములు చూడుము. " అని చూపెను. ఆప్రభుభార్య తన యవివేకమునకు సిగ్గుపడి యింటికిఁబోయెను ఈదేశమునందలి సుందరీమతల్లు లయిన తల్లులెల్ల తా మిటువంటియమూల్యాభరణములను లోకమునకుఁ జూపఁ బ్రయత్నింతురు గాక !

ఈవఱకును బిడ్డల నారోగ్యవంతులనుగాఁ జేయవలసిన ప్రథమధర్మములను గూర్చి కొంత చెప్పితిని. ఇఁక వారిని సద్వర్తనము గలవారినిగాఁ జేయవలసిన రెండవ మాతృధర్మమునుగూర్చి కొంత

ముచ్చటించెదను. వయసునుబట్టి దీనిని రెండవ ధర్మముగాఁ జెప్పినను గుణగౌరవమునుబట్టి యిదియే ప్రథమధర్మ మని చెప్పవచ్చును. తల్లులు నడచినట్లు పిల్లలు నడతురు. తల్లినిజూచి పిల్లను గైకొనవలె నన్న సామెత మీ రందఱును విన్నదే కదా? కాఁబట్టి పిల్లలను సద్వర్తనము గలవారినిగాఁ జేయుటకు ముందుగా తల్లులు తాము సద్వర్తనము కలవారు కావలెను. తల్లి శాంతస్వభావయు, మృదుభాషిణియు, సత్యవ్రతయు, అయినయెడల బిడ్డలు నట్లేయగుదురు. అట్లుగాక యామె కోపశీలయు, పరుషభాషిణియు, అసత్యవాదినియు, అయినచో బిడ్డలు సహిత మట్టివారే యగుదురు. తల్లి యొక్క దినవర్తనమే బిడ్డలకు దినపాఠముగా నుండును. ఉపాధ్యాయులు నూఱుగురికంటెను నొక్కసన్మాత యెక్కువ విలువ చేయును. తల్లియజ్ఞానమువలనను దుర్వర్తనమువలనను పాడయినపుత్రుని వేవు రుపాధ్యాయులయినను బాగుచేయఁ జాలరు. తల్లి దురాగ్రహము కలది యయిన బిడ్డలు కోపిష్టు లగుదురు; తల్లి దుర్భాషలాడునది యైన బిడ్డలు తిట్టఁబోతు లగుదురు; తల్లి కల్లలమారి యయిన బిడ్డలు కల్లరు లగుదురు; ఇవి యని యేమి వేఱుఁగ జెప్పనేల? తల్లులయం దేయే శుభలక్షణములుండునో బిడ్డల కాయాయశుభలక్షణములు పట్టుపడును. కాఁబట్టి బిడ్డల మేలుగోరుమాత లందఱును స్వప్రవర్తనవిషయమున మిగుల జాగరూకలాండ్రయి యుండవలెను.

జనని తన శిశువునకు నేర్పవలసిన మొదటి సుగుణము విధేయత. విధేయత లేనిచో నితరసుగుణములు పట్టుపడవు. శిశువులు ప్రతివిషయములోను తల్లి యాజ్ఞకు పరమవిధేయులయి నడుచుకొను నట్లు చేయవలెను. తమ మనసువచ్చినట్లు చేయఁగూడ దనియు, తా మెప్పుడును తల్లిదండ్రులకు లోఁబడి వారు చెప్పినట్లు చేయవలయు

వ్వరియు, బిడ్డలు గ్రహించునట్లు చేయవలెను. ఆలోచన లేనిబిడ్డలొక ప్పుడు తల్లి చెప్పినట్లు చేయక తమయిచ్చవచ్చి నట్లు చేయఁజూతురు. యట్టి సమయములయందు పిల్లలపంతము గెలువనియ్యక, ఆవశ్యక మయినచో దండించియైనను జనని తన యాజ్ఞాప్రకారముగా వారు నడుచునట్లు చేయవలెను. ఒకసారి వారిమాట సాగనిచ్చినపక్షమున పిల్లలు తల్లులమాట వినక తిరుగఁబాటు చేయుచుందురు. తమమాట సాగదని పిల్లలొకసారి దృఢముగా తెలిసికొన్నయెడల తరువాత వా రెన్నడును తల్లిదండ్రులయాజ్ఞను మీఱక విధేయులయి వర్తింతురు. కొందఱు తల్లులు బిడ్డలు తమమాట వినరని చెప్పుదురు. అట్లయి నచో నది స్వయంకృతాపరాధమే కాని వేఱు కాదు. తల్లిశిశువుల కొకయాజ్ఞ యిచ్చునప్పుడు వారది చేయఁదగినదియు, చేయక నిరాకరించినప్పుడు తాను వారిచేత చేయింప నిశ్చయముగా తలఁచు కొన్నదియు, అయినయాజ్ఞనే యియ్యవలయును. వారది చేయనిచో నుపేక్షించి యూరకుండఁ దలఁచుకొన్నయాజ్ఞ నెప్పుడు నియ్యఁగూడదు. ఒకసారి చేయఁగూడ దన్నపని వారప్పుడు మానివేసి మఱియొక సారి చేసినను తల్లి యుపేక్షించి యూరకుండ గూడదు. అట్లూర కుండుటకంటె నవిధేయతను నేర్పుటకు బలవత్తరమయినమార్గము లేదు. ఇట్టి యుపేక్షామూలమున నలవాటు పడినకార్యమును మాన్పు టకు తరువాత బతిమాలుకొనుట గాని బెదరించుట గాని పనిచేయదు. ఇచ్చినయాజ్ఞను బిడ్డలు వెంటనే చేయునట్లు చేయవలెను. ఎందుచేత చేయవలెనని వారి నడుగనియ్యఁ గూడదు; ఆయాజ్ఞను చెల్లించు టకు వారిని భయపెట్టుటగాని లంచమిచ్చుటగాని కూడదు; వారు తన్నే లక్ష్యము చేయునట్లు చేయవలెనుగాని, చేయకపోయినచో నాయనతోఁ జెప్పి కొట్టించెద ననఁగూడదు. బిడ్డలు తల్లిదండ్రుల

కిద్దరకును సమానముగానే విధేయులు కావలెను. ఈవిధేయతను తల్లి శైశవమునుండియు నేర్పవలెనుగాని తరువాత చేర్పుట సాధ్యము కాదు. బిడ్డలకు విధేయత నభ్యాసము చేయుంచినచో సమస్తసుగుణములను సులభముగా నేర్పవచ్చును

ఉత్తమురాలయినమాత తా నసత్యము నెప్పుడును పలుకకుండవలెను. లోకములో నసత్యమును మించిన పాపకార్యము వేఱొకటి లేదు. తల్లి యెప్పుడును బిడ్డలను సత్యము పలుకునట్లు ప్రోత్సాహపఱుపవలెను. అమెరికాఖండములోని "యూనైటెడ్‌స్టేట్సు" నకు మహోపకారముచేసి మహోన్నతస్థితిని బొందినజార్జి వాషింగ్టననునాతఁడు పసివాఁడుగా నున్నప్పు డతని కొకసు పోటకత్తిని బహుమానము చేసిరి. ఆబాలుఁడు కత్తి దొరకిన దన్నసంతోషముచేత తోఁటకు వచ్చి చెట్లకొమ్మలను నఱుకుచు, తనతండ్రి ప్రాణప్రదముగా పెంచుకొనుచుండిన యొకపూలమొక్కను మొదలంట నఱికివేసెను. తండ్రి మఱునాఁడు వాహ్యాళికిఁ బోవుచు తోఁటకుఁ బోయి చూచునప్పటికి తనప్రియమైనచెట్టు ఖండింపఁబడి చచ్చి పడియుండెను. అది చూచి యాతఁడు ఖిన్నుఁడయి యీపని తన తోఁటవాండ్రెవ్వరో చేసియుందురని వారిమీఁద కోపపడుచుండెను. ఆసమయమునందు కత్తి చేతఁ బట్టుకొని యాబాలుఁ డక్కడకు వచ్చెను. "ఈచెట్టెవ్వరు నఱికినారో యెఱుఁగుదువా?" అని యతఁడు కుమారుని నడిగెను. ఆబాలుఁడు క్షణ మూరకుండి తండ్రికోపమును జూచియు భయపడక "నానోటినుండి యసత్యము రాదు. నేనే నఱికితిని." అని నిశ్శంకముగా పలికెను. అప్పుడు తండ్రి వెంటనే కోపమును శాంతి పఱుచుకొని "వెయిపూవులును బంగారుపండ్లును గల వేయిచెట్లకంటెను సత్య మొక్కటే విలువ గలది" అని పలుకుచుఁ

బోయి కుమారుని కౌఁగిలించుకొనెను. ఆబాలుని తల్లియు సుగుణ సంపదయందు తండ్రికి తీసిపోవునది కాదు. తండ్రి బాల్యముననే లోకాంతరగతుఁడు కాఁగా తల్లి యొక్క శిక్షవలననే యాబాలుఁడు మహనీయుఁడయి మహోన్నతదశను బొందెనని చరిత్రకారులు వ్రాసి యున్నారు. ఇట్టితల్లిదండ్రు లనేకులు కలిగినప్పుడుగదా దేశ మున్నత స్థితికి వచ్చును! బాలుఁడు తాను జేసిన తప్పిదము నొప్పుకొని పరితాపపడినచో దండింపక క్షమించి సత్యమును ప్రోత్సాహపఱుపవలెను. విద్యావిహీనురాండ్రయిన యవివేకినులు కొందఱు తాము కల్లలాడి బిడ్డలకు కల్లలు నేర్పుదురు. బిడ్డలు తప్పు చేసినప్పుడు కప్పిపుచ్చఁ జూచుట, వారి తప్పులను మఱుఁగుపఱుపఁ జూచుట నేరము చేసి నట్టితండ్రితోఁ జెప్పఁడని బోధించుట, వారిచే నొక కార్యమును జేయించుట కయి యసత్యములు పలుకుట, ఇవి బిడ్డలకు బొంకులు నేర్పుమార్గములు. ఇటువంటిపనికిమాలినప్రేమవలనను, బుజ్జగింపులవలనను, బిడ్డలు పాడగుదురు. ఇట్టి తల్లి బిడ్డలకు శత్రువుగాని ప్రేమ చూపునది కాదు. తప్పు చేసినప్పుడు దండించుటయే బిడ్డలయెడలఁ జూపవలసిన నిజమయినప్రేమము; అదియే వారికి శ్రేయస్కరము. మందు త్రాగించుటకయి చేదు మందు తీపుమందని బొంకి యొకసారి వంచింపఁగలిగినను, బిడ్డఁడు తోడనే సత్యమును దెలిసికొని తల్లిమాటయెడ గౌరవము చెడినవాఁడయి నిజము చెప్పినను నమ్మకుండును. శిశు వొక యుద్దమును ముట్టఁబోయినప్పుడు వలదని యాజ్ఞాపింపక ముట్టుకొన్నచో బూచి కఱచునని వంచించి మాన్పించినచో వంచనమును శీఘ్రముగానే తెలిసికొని తల్లియెడల గౌరవము లేనివాఁడును అవిధేయుఁడును అగును. కాఁబట్టి యసత్యము లాడియు, వంచించియు, శిశువులచేత పని చేయించుటకు

తల్లి లెప్పుడును బ్రయత్నింపరాదు. లంచములు చవిచూపియు చెప్పినపనిని చేయునట్లు బిడ్డల నొడఁబఱుపరాదు. ఒకపని చేయుటకయి యొకసారి పండో భక్ష్యమో యిచ్చినయెడల రుచిమరగినవారయి యేపని చేయవలసి వచ్చినను లంచ మడుగుదురు, ఇయ్యనిచో చేయక నిరాకరించి యేడ్చుచు, అవిధేయతకలవాటు పడుదురు

కొందఱు మూఢవనితలు తమబిడ్డలుతప్పు చేసినప్పుడు ముద్దుచే దండింపక తప్పుచు నూరకుందురు; కొందఱు అతిప్రేమచేత బిడ్డలను యథేచ్ఛముగా నడవనిచ్చి వారితప్పిదములనే గ్రహింపఁజాలరు; కొందఱు గ్రహించినను, అవి చిన్నతనపుచేష్టలని పలుకుచు నుపేక్షించి తప్పు చేసినవారినే నిందింతురు. ఇట్టివా రందఱును దమయుపేక్ష వలన బిడ్డలు చెడిపోయి పెద్దవారయి దుష్టులయినప్పు డాఫలము ననుభవించుచు ననుతాపపడవలసినవా రగుదురు. అనేకులు తమ బిడ్డలు చక్కనివా రయినప్పుడును, దుర్బలు లయినప్పుడును, పలువురు పుట్టి చచ్చినప్పుడును, ఏకపుత్రుఁ డయినప్పుడును, గారాబము చేత నిట్టియుపేక్ష చేయుదురు. కొంద ఱిట్టివి స్వల్పాంశము లనుకొన్నను, వానివలనఁ గలుగుచెడుగుమాత్రము స్వల్పము కాదు. ఇట్టి స్వల్పాంశములే యభ్యాసము లయి కాలక్రమమున పెరిగి దుర్వృత్తికి దింపును. కాఁబట్టి స్వల్పాంశములలోనహితము జాగరూకత వహించి తప్పెంత చిన్నదియైనను ప్రారంభములోనే మాన్పఁ బ్రయత్నింపవలెను.

తప్పెప్పుడు చేసినను, ఎంత చిన్నతప్పయినను, తగినశిక్ష చేయవలెను. చేసినశిక్ష కఠినమైనదిగా నుండక యపరాధనివారణమునకుఁ జాలినంత యల్పమయినదిగా నుండవలెను. ఒకసారి బిడ్డ నొక కోపదృష్టితో చూచుటయే చాలి యుండును; ఒకప్పు డొక

చిన్నమాటయే చాలి యుండును ; ఒకమాఱు కొంచెము దండింపు
చాలి యుండును ; ఒకసమయమున నొకతిట్టు చాలి యుండును ;
వీనిలో వేనివలనను బ్రయోజనము లేక శిశువు చేసిననేరమునే మరలఁ
జేసినప్పుడుమాత్రమే యొకదెబ్బ కావలసి యుండును. చేసిన నేరము
బుద్ధిపూర్వము గాక ప్రమాదజనిత మయినయెడల దండింపనే
కూడదు. బిడ్డలస్వభావములనుబట్టికూడ దండనము వేఱువేఱువిధముగా
నుండవలెను. సాధుస్వభావము గలవారికి మంచిమాటలే చాలును ;
దుష్టస్వభావము గలవారికి కొంచెము కఠినముగా బ్రవర్తింపవలసి
యుండును. నేరముల స్వభావమునుబట్టియు దండనము మాఱుచుండ
వలెను. బంతితో సోదరునిఁ గొట్టినయెడలఁ బంతిని లాగుకొనుటయే
శిక్ష ; అజాగ్రత్తవలన నొకవస్తువును పోఁగొట్టుకొన్నయెడల, మరల
దానిని కొని యియ్యకుండుటయే శిక్ష ; ఇంకొకరివస్తువును పాడు
చేసినయెడల, వారివస్తువు నొసఁగ కిప్పించుటయే శిక్ష ; పిల్లలొం
డొరులతో కలహమాడినయెడల, మరలఁ గలసి యాడకుండ
దూరముగా తొలఁగించుటయే శిక్ష. అతికాఠిన్యతవలనను, అతిప్రేమ
మువలననుకూడ బిడ్డలు చెడుదురు గాన దండించుటలోను దయ
చూపుటలోను హద్దు మీఱకుండవలెను. బిడ్డలను పలుమాఱు
దూషించుచుండను గూడదు ; భూషించుచుండను గూడదు. ప్రతి
స్వల్పవిషయమునకును తిట్టుచున్నను మెచ్చుకొనుచున్నను వానివిలువ
తగ్గిపోవును. అట్లని బిడ్డ లెంతటి శ్లాఘాపాత్ర మయినపని చేసినను
మెచ్చుకొనఁగూడదని నాయభిప్రాయము కాదు. బిడ్డ లేదైనను
మెచ్చఁదగినవిశేషకార్యమును జేసినప్పుడుమాత్రమే విశేషాదరమును
జూపి శ్లాఘింపవలెను. అటువంటిసమయములలో జననియొక్కసారి
కౌఁగిలించుకొన్నను ముద్దు పెట్టుకొన్నను సత్కార్యాచరణమం దది

బిడ్డల కెంతో యుత్సాహకరముగాను సంతోషదాయకముగాను ఉండును. ఒకసుప్రసిద్ధుఁ డయినచిత్రకారుఁడు తనతల్లి ముద్దే తన్నంత వానిఁగాఁ జేసెనని వ్రాసి యున్నాఁడు. చదువు మొదలగునవాని యందు విశేషపరిశ్రమమును చాతుర్యమును జూపినపక్షమున బిడ్డలకు బొమ్మలు పుస్తకములు మొదలయినవి బహుమానము చేయుట మంచిదిగాని మధురాహారములు, ఫలములు, రొక్కము, ఇచ్చుట యంత మంచిది కాదు. లడ్డువలు మొదలయినవి తఱుచుగా నిచ్చుచు వచ్చినచో బిడ్డలు తిండిపోతు లగుటయేకాక యారోగ్యహీనులునహిత మగుదురు.

ఎవ్వరియందును బక్షపాతము చూపక యందఱిని సమాన ముగాఁ జూచుచు తల్లి బిడ్డలకు న్యాయవర్తనము నేర్పవలెను. తమ వస్తువు లితరులు తీసికొన్నప్పుడు తమ కెంతదుఃఖము కలుగునో యట్లే యితరులవస్తువులు తాము తీసికొన్నప్పుడు వారికిని నంతదుఃఖము కలుగునని బోధించి బిడ్డ లితరులవస్తువుల కాసింపకుండునట్లు చేయ వలయును. బిడ్డ లొండొరులపై దయచూపునట్లును, స్వప్రయోజన పరత్వమును విడుచునట్లును జేసి శైశవమునందే పరోపకారబుద్ధిని బుట్టింపవలెను.

మూఢస్త్రీలలోఁ గలదుర్గుణ మొక్కటి యీసందర్భమునఁ జెప్పవలసి యున్నది. కొందఱు వేడుకకొఱకు బిడ్డలకు తిట్లు నేర్పి, వారిచే నితరులను దిట్టించి యానందింతురు. ఇది యెంతయు దూష్య మయిన పని. బిడ్డలకు అమ్మను తిట్టు, నాయనను కొట్టు, అని బుద్ధులు నేర్పు తండ్రియు తల్లియు తాము వహించిన యాపవిత్ర నామముల కగౌరవము తెచ్చువారని వేఱె చెప్పవలయునా? యోగ్య

లయిన తల్లిదండ్రు లెప్పుడును మోటుమాట తమనోట వెడలనియ్య
రాదు; నోటినుండి పరుషోక్తి వెడలినచో బిడ్డలను మందలించుచు
ఒండొరులను తిట్టుకొనకుండునట్లు చేయుచు, వా రాటలయందు సహి
తము మృదుత్వము తప్పినమాట లాడుకొనకుండునట్లు చేయవలెను.

తనబిడ్డలను జ్ఞానవంతులనుగాఁ జేయుట తల్లియొక్క మూడవ
ధర్మము. తల్లి విద్యావతియైనఁ గాని బిడ్డలను విద్యావంతులనుగాఁ
జేయఁజాలనుగదా. మంచితల్లి బిడ్డల కుగ్గుపాలనుండియు సమస్తవిష
యములలోను జ్ఞానమును గఱపుచుండును. బిడ్డల శ్రేయస్సు గోరిన
తల్లి యీశ్వరభక్తియు పాపభీతియు మొదటినుండియు వారికిఁ గలి
గించుచుండును. బిడ్డలను చనుబాలతోఁ గూడ భగవద్గుణామృతమును
త్రాగింపవలె నని యొకానొకరు వ్రాసియున్నారు. బాలురకు విద్య
కూడ దనువారు లేక పోయినను బాలికలకు విశేషవిద్య యక్కఱ
లేదనువా రిప్పటికిని విద్యాధికులలోనే కొంద ఱాదరందుఁ గానఁబడు
చున్నారు. విద్యాగంధము లేనివారికిఁ బుట్టి వారిచేఁ బెంపఁబడిన
వారి కెంత చదువుకొన్నను చిన్ననాటివాసన పూర్తిగా పోనేరదు.
పురుషులకు వలెనే స్త్రీలకును విద్య సర్వశుభప్రద మనుట నిర్వివా
దాంశము గనుక స్త్రీలకు విద్య యావశ్యకమని యిచ్చటఁ జర్చింప
వలసిన పనిలేదు. బాలురకువలెనే బాలికలకును విద్య సమానముగాఁ
జెప్పింపవలెను. బాలునికి విద్య నేర్పుటవలన విద్యాసంపన్నుఁ
డొక్కఁడే కలుగుననియు బాలికకు విద్యనేర్పుటవలన విద్యాసంపన్న
మైన కుటుంబము కలుగు ననియు నొక బుద్ధిమంతుఁడు నుడివి
యున్నాఁడు. ఒకవిధమునఁ జూడఁగా పురుషులవిద్యకంటె స్త్రీల
విద్యయే యెక్కువ యుపయోగకర మగునట్టు కనఁబడుచున్నది.

విద్యాభావములవలననే మనలోని స్త్రీలిప్పుడు శిశువులను చక్కఁగా పెంచఁజాలకయు, సమయానుగుణముగా భర్తలకు హితము చెప్ప నేరకయు, సద్విషయములయందు కాలము పుచ్చఁ జేతఁగాకయు, జగడములతోను పరదోషకథలతోను పనికిమాలిన యుపవాసములతోను, నోములతోను, వ్రతములతోను, మూఢవిశ్వాసములతోను కాలము గడపుచున్నా రని తెలిసినవారు చెప్పుచున్నారు. స్త్రీలు విద్యావతు లయినచో నిట్టి దోషములన్నియు తొలఁగి దేశము బాగు పడుననుటకు సందేహము లేదు.

గృహమునకు తల్లియే రాణియనియు, అందుచేత నామె సాధ్యమైనంత యధిక విద్యావతిగా నుండవలె ననియు, ఈవఱకే చెప్పియున్నాను. లోకములో నధిక విద్యావతు లైనతల్లులుమాత్రమే యుత్తమమాత లగుదురు. విద్యాగంధము లేనిమూఢురా లెట్లు గృహమునకు రాణియయి కుటుంబపరిపాలనము చేయఁగలుగును? శిశుపరిపాలనము ప్రజాపరిపాలనమునకంటె సులభమయినపని కాదు. తల్లి శిశువులయొక్క గుణశక్తిసామర్థ్యములను గ్రహించి, వారిలో నేది ప్రబలమో యేది దుర్బలమో, వారి యాధిక్యము లేవో న్యూనత లేవో, వారి కేవిషయమున సాయము కావలెనో యేవిషయమున అసహాయకార్యనిర్వాహకశక్తిగలదో, తెలిసి తగినట్లు నడపుట విద్యావతికేఁగాక యితరులకు సాధ్యమగునా? సన్మాత సాధుస్వభావము కలదయ్యును దృఢచిత్తత కలదిగా నుండవలెను; వాగ్మాధుర్యమును మృదువర్తనమును దయార్ద్రహృదయమును గలదయి బిడ్డలమనస్సులను దనవంక కాకర్షింప శక్తికలదిగా నుండవలెను; ధర్మమును సరిగా గ్రహించి యోర్పుతో ననుసరించునదిగా నుండవలెను; తా

నెప్పుడు లోఁబడవలెనో యెప్పుడు ప్రతిఘటింపవలెనో, ఎప్పుడు పట్టు విడువవలెనో యెప్పుడు సాగింపవలెనో యెఱిఁగినదయి తాను నేర్పుటలోను నేర్చుకొనుటలోను శ్రద్ధకలదయి యుండవలెను; త్వరపడక కార్యాంశమును చక్కఁగా నాలోచింపఁ గలదిగాను, సునిశ్చితమయిన కార్యమును యుక్తసమయమున నేర్పుతో నడుపఁ గలదిగాను, కోపము నడఁచుకొని నిశ్చలచిత్త కాఁ గలదిగాను, ఉండవలెను; బిడ్డల యాటలలో తానును శ్రద్ధ చూపుచు, ఆటలలోనే వినోదకరముగా పాటను నేర్పుచు, పాటను వారికి హృదయాకర్షకముగాఁ జేయవలెను; కసరక బిడ్డలు చెప్పినదానినెల్ల సత్యాదరముతో విని తగిన యాలోచన చెప్పుచు, వారిని మంచికిఁ బ్రోత్సాహపఱుచుచు, పరోపకార బుద్ధికలవారగునట్లు చేయవలెను; తన ముందట బిడ్డలు తమ మనస్సులను స్వేచ్ఛముగా విప్పి చెప్పునట్లు దయతో వర్తించి వారి విశ్వాసమునకు పాత్రురాలు కావలెను, బిడ్డలు తనయందు పరిపూర్ణ విశ్వాస ముంచునట్లు నేర్పి, తాను వారివిశ్వాసమున కర్హురాలగునట్లుగా వర్తింపవలెను; సమస్తవిషయములలోను బిడ్డల గౌరవమును వలెనే వారియనురాగమును సమాకర్షింపవలెను; అన్నిటికంటెను ముఖ్యముగా బిడ్డలయం దవ్యాజప్రేమను జూపుచుండవలెను. ప్రేమయే సమస్తమును పవిత్రము చేసి, సమస్త విషయములలోను విజయము కలిగించునది. తల్లియొక్క ప్రేమమే పిల్లలను సదా సుఖవంతులనుగాఁ జేయునది.

GRACE DARLING.

గ్రేస్ డార్లింగు కన్య.

తీవ్రభంజనము క్రూరముగా వీచుచు తరంగములు తాళప్రమాణములుగా లేచుచు నల్లకల్లోలముగా నున్నసముద్రమున కంటె నధికభయంకర మయినది వేఱొకటి యేదియు లోకములో గనుపట్టదు. మహావాత్యలు విజృంభించి సముద్రతరంగముల నాకాశపథమున కెగయించుచుండఁగా, కాలమేఘములు కాటుకక్రమ్ముకొని

సూర్యరశ్మి నడఁచి యుఱుములతోను మెఱుములతోను సంతత ధారగా జడివాన కురియుచుండఁగా, దారునిర్మితనగరము లనఁదొప్పు మహానౌకలు సహితము స్వవశములు గాక ప్రచండమారుతాధీనము లయి పూరిపుడకలవలె మహార్ణవమధ్యమున నిటునటు సంచలించు చుండఁగా, బాల్యావస్థనుండియు సముద్రయాత్రలయందు దాటి తేఱి గాలివానల కలవాటుపడి యోడలు గడప సమర్థు లయినప్రౌఢ నావికులును సముద్రము పయి నడు గిడ భయపడుచుండఁగా, అటు వంటిసంక్షోభసమయమునం దల్పవయస్కురా లయిన యొక యబల స్వప్రాణములను సరకుగొనక పరప్రాణరక్షణార్థ మై యొకచిన్నపడ వలో నెక్కి సముద్రసంచారమునకు వెడల సాహసించె ననుట యనే కుల కూహింపను విశ్వసింపను రాని యద్భుతకథగాఁ దోఁపవచ్చును. అయినను గ్రేస్ డార్లింగ నెడుకన్యకామణి యొకతె నిజముగానే యిట్టి ఘనకార్యమును నిర్వహించినది

మన కథానాయిక యైన గ్రేస్‌డార్లింగు 1815 వ సంవత్స రము నవంబరు నెల 24 వ తేదిని జనన మొందినది. ఆమె తండ్రిపేరు విల్లియమ్ డార్లింగు. ఆమె యాతని కేడవ బిడ్డ. అతఁ డింగ్లండు దేశములోని నార్తంబ్రియా మండలమునకు తూర్పువైపున నున్న సముద్రమునందలి ఫార్నె ద్వీపములలో నొకటి యైన „లాంగుస్టోన్" ద్వీపమునందుఁ గట్టఁబడిన దీపగృహమునకు రక్షకుఁడుగా నుండెను. దీనిం జదువువారికిఁ గొందఱికి దీపగృహ మన నేమో తెలిసియుండక పోవచ్చును. సముద్రమునం దోడలు నడపువారికి రేవుస్థలము లేక్రా, శామ తప్పించుకొని దూరముగాఁ దొలఁగవలసిన యపాయస్థలము లేక్రా, తెలుపుట కయి సముద్రతీర పట్టణములయందును ద్వీపముల యందును స్తంభములవలె రాతితో మహోన్నతముగా నిర్మింపఁ

బడి, శిఖరములయందు సముద్రముపైని బహుదూరము వఱకును గనఁబడునట్లుగా దీపము నుంచుట కయి యద్దపుటింట్లు కట్టఁబడినగోపురములు దీపగృహము లనఁబడును. చెన్నపట్టణము, కాకినాడ మొదలయిన రేవుస్థలములకుఁ బోవఁ దటస్థించినవారీదీపగృహములను జూచియుండవచ్చును. దీపగృహముయొక్క స్వరూప మీక్రిందిపటమునఁ జూపఁబడి యున్నది.—

ఈఫారన్ ద్వీపములు నిర్మానుష్యము లయినవంధ్యప్రదేశములు; ఇవి శిలామయములై చెట్లుచేమలు లేనివిగా నున్నవి. ఈప్రాంతమునందలి సముద్రము మిక్కిలి యపాయకర మయినది. సముద్ర మిక్కడ సర్వదా తరంగాకుల మయి, పాటువేళ సంఖ్యయం దిరువదింటికంటె నెక్కువగా నుండెడు యీద్వీపముల నడుమను వడిగాఁ బాఱుచుండెడి ప్రవాహములు గల దయి, యున్నది. అనేక నౌక

లిచ్చట మునిఁగిపోవుచు వచ్చినవి. నూటయేఁబది సంవత్సరములకు మునుపు నలువది ఫిరంగులు గల డచ్చివారియోడ యొక్కటి యీదీవులలోఁ జిక్కుకొని నావికజనసహితముగా నను గంటి నశించినది. 1782 వ సంవత్సరమునం దమెరికాఖండమునుండి తిరిగివచ్చుచుండిన వర్తకులయోడ యొక్కటి యిక్కడ ఖండఖండములుగా పగిలిపోయెను. 1823 వ సంవత్సరము జనవరిఫిబ్రవరి నెలలలో నాలుగైదోడ లీసమీపమున సముద్రముపాలైనవి. ఇట్టి యపాయములను బట్టి యిచ్చట దీపగృహము మిక్కిలిముఖ్యమయినదయినందున, దానికిపాలకుఁడు గానుండువాఁడు సమర్థుఁడును బుద్ధికుశలతయు జాగరూకతయుఁ గలవాఁడును నయి యుండవలసి యుండెను. అట్టియోగ్యత లన్నియుఁ గలవాఁ డగుటచేత విల్లియమ్ డార్లింగు దీనికి రక్షకుఁడుగా నియమింపఁబడెను. ఇతఁడు స్వకృత్యనిర్వాహణమునందు నిపుణుఁడయి జాగరూకుఁడయి యుండుటయే కాక యవకాశము చేసికొని తనబిడ్డల విద్యాబుద్ధులవిషయమునను శ్రద్ధాళువయి పాటుపడుచుండెను. అందుచేత నీతనిబిడ్డ లందఱును సామాన్యముగా విద్యావంతులయి యుండిరి. మన కథానాయికయైన గ్రేస్ డార్లింగు సదా శాంతస్వభావమును ముఖవికాసమును గలదయి మితభాషిణియు పరోపకారశీలయు నయి యుండెను ; ఆమె మిక్కిలి సూక్ష్మబుద్ధి గలదయి చక్కఁగా వ్రాయుటకును చదువుటకును నేర్చినది ; ఆమె యావజి కెన్నఁడును పడవను నడపుటకో తండ్రికి సాయముచేయ నలవాటుపడి యుండినది కాదు. గృహకృత్యము లన్నియు నీమెతల్లియే చక్కపెట్టుచుండెడిది. ఇట్లుండఁగా నీమె నాకస్మికముగా లోకప్రసిద్ధురాలినిగాఁ జేసినవృత్తము 1838 వ సంవత్సరము సెప్టెంబరునెల యేడవతేదిని జరగుట తటస్థించెను. అప్పటి కామెప్రాయము మిరువదిరెండు సంవత్సరములు.

1838 వ సంవత్సరము సెప్టెంబరునెల 6 వ తేది సాయంకాలము 'ఫోర్ ఫార్ షైర్'' అను ధూమనౌక హల్‌నగరమును విడిచి బైలు దేఱెను. 'జాన్ హంబుల్' అను నతఁడు దానికి నాయకుఁడుగా నుండెను. ఆపొగయోడయందు విశేషముగా విలువగల వాణిజ్యపు సరకులును గదులు పుచ్చుకొన్నట్టియు పయినున్నట్టియు పథికులును నుండిరి. గదులలో నున్నవా రిరువదియిద్దరును పయినున్నవారు పందొమ్మండ్రును పథికులు నలువది యొక్కరును, ఓడనాయకుఁడును భార్యయు నిరువురును, నావికులును యంత్రకారులును బొగ్గువేయు వారును గలసి యిరువండ్రును, అందఱును జేరి యప్పు డాయోడలో నలువదిముగ్గురు జనులుండిరి. రెండు సంవత్సరముల క్రిందటనే కట్టబడిన దగుటచేత నోడ క్రొత్తదే కాని దాని యావిరి నీటిబానలును యంత్రములునుమాత్రము మంచిస్థితిలో నుండలేదు. గురువారము నాఁటిరాత్రి యావిరినీటి యినుపబానలనుండి నీరు కార నారంభించెను. గొట్టములతో నీరెక్కించి యెంతప్రయాసపడినను, నీ రందు నిలువలేదు, నాటిరాత్రి 12 గంటలలోపలనే గాలియధికమయి సముద్రమెంతో యెత్తునకు లేచెను; 12 గంట లగునప్పటి కది గొప్పగాలివాన యయ్యెను. ఆవిరి నీటిబానలలోని నీరు కాఱిపోవుచుండఁగా యంత్రము పనిచేయక నిలిచిపోయి చక్రము లాడుట మానివేసినందున ఓడ కర్ణధారునికి వశము గాక ప్రవాహమును గాలియు నీడ్చినట్లెల్లఁ బోవఁ దొడఁగెను. ఓడలోనుండిన యాత్రికుల యంతరంగములు భయాకులములయినందున నెల్లవారును దిగ్భ్రమనొంది ప్రాణములమీఁది యాశవదలుకొని గొల్లునగోలపెట్ట మొదలుపెట్టిరి. ధూమనౌక గట్టువంకఁ గొట్టుకొనిపోవుచున్నట్లు పొడకట్టినందున నోడనాయకుఁడు మనసు చెదరనీయక ధైర్య మవలంబించి తెరచాప లెత్తించి మర

లింపఁ బనిచేసెనుగాని యాతనికృషి విఫల మయ్యెను. ప్రవాహము దక్షిణపువైపునకు బలముగాఁ బాఱుచున్నందున నిరాధార మైనయా యోడ దానిలోఁ బడి కొట్టుకొనిపోయి తుదకు విఱిగెడిభంగములలోఁ బడెను. ఫారసద్వీపములలోని దీపగృహముయొక్క వెలుతు రెదుట స్పష్టముగాఁ గనఁబడుచుండెను. అందుచేతఁ దా మప్పు డున్నస్థల మేదో యెంత యపాయకర మైనదో యెల్ల వారికిని దెల్లమయ్యెను. ఓడనాయకుఁ డైన హంబుల్‌డోర యోడ నాద్వీపములనడిమికి నడప వలెనని కడప్రయత్న మొకటి చేసి చూచెనుగాని దానివలనను ప్రయోజనము లేకపోయెను. తెల్లవాఱుజామున నాలుగుగంటలవేళ భాగ్యహీన మైనయాయోడయొక్క ముందుభాగ మొకకొండమీఁదఁ దగులుకొనఁగా వెనుకటిభాగ మలలతాఁకున వెనుకకును ముందుకును నూఁగులాడుచుండెను. ఈసమయమునందు స్వప్రయోజనపరు లైన నావికులు కొందఱు ఆత్మరక్షణార్థమయి యోడకు వ్రేలఁగట్టి యున్న పడవ నొకదానిని క్రిందికి దింపి దానిలో నెక్కి తప్పించుకొని తొలఁగి పోయిరి. ఓడను నేర్పుతో నడపి యాపత్సమయమునందు యాత్రికుల ప్రాణములు కాపాడవలసినవా రయిననావికులు తమ్ము నమ్మి యాత్ర వెడలివచ్చిన యసహాయు లగుపథికులను సముద్రమధ్యమున నట్టి యోడలో దిగవిడిచి తమ దేహములను నిలుపుకొనుట కయి పాఱి పోవుట యవమానకరమే యైనను లోకములో నెవరిప్రాణములువారికి తీపి యగుట భావించి వారి నిప్పు డంతగా నిందింపవలసినపని లేదు. వారు పడవను దింపుచప్పుడు చెవినిబడఁగానే గదిలోనున్న 'రూత్వెన్ రిచ్చై' యను పాంథుఁ డొకఁడు వేవేగఁ లేచి వస్త్రములు వేసికొని వచ్చి వెడలిపోవుచున్న యాపడవలో నెట్లో దుమికెను. గదులలో నుండిన పథికులలో బ్రతికి బయలఁబడినవాఁ డితఁ డొక్కఁడే. అతనిని

జూచి యాతని పినతండ్రియు పినతల్లియు నాతనివెంట బైలువెడలి వచ్చి పడవలోఁ బడవలెనని దుమికిరిగాని గురితప్పినందున సముద్రములోఁ బడి యాతని కన్నులయెదుటనే యథోగతులైరి! ఓడలోఁ బయినున్న పాంథులయొక్క దురవస్థ యిట్టి దట్టిదని వర్ణించుటకు భాష చాలదు. స్త్రీలయొక్కయు శిశువులయొక్కయు రోదనములును ప్రార్థనములును భంగములయొక్కయు ప్రభంజనముల యొక్కయు ధ్వనులతోఁ గలిసి మిన్ను ముట్టుచుండెను. ఇటువంటి వ్యాకులసమయములో మహాతరంగ మొకటివచ్చి యమాంతముగా నోడనంతను బైకెత్తి యాకొండమీఁద నురువడితోఁ గూలవేసెను. ఆదెబ్బతో నోడ నడిమికి రెండువ్రక్కలు కాఁగా వెనుకటిభాగము విశేషజనముతో మునిఁగి యడుగంటి యదృశ్య మయ్యెను. గదులన్నియు నీభాగములోనే యుండెను. ఓడనాయకుఁడును భార్యయు నిందే యుండి మడిసిరి.

చాపకొయ్యలును యంత్రములును చక్రములును గల ముందుభాగ మింకను కొండలలో చిక్కుకొని నిలిచియుండెను. ఈహతశేష పోతము నంటిపట్టుకొని నిరాశు లయిన జీవులు తొమ్మండ్రుగురు ప్రాణములు చిక్కఁబట్టుకొని నిలిచియుండిరి. వీరిలో నైదుగురు పాంథులు, నలుగురు నావికులు. ఆపాంథబృందములో సారా డాసన్ అను పేరుగల సుందరియు నొకతె యుండెను. ఆమె తన యిరువురు బిడ్డలను రెండుచేతులలోను బట్టుకొని ఱొమ్మున కదుముకొని యుండెను. సాయము వచ్చునప్పటి కామె దేహములో ప్రాణము గాలిలోని దీపమువలె నంచలించుచు నిలిచియుండెను గాని చేతులలోని బిడ్డ లిరువురును శవములై బిఱ్ఱ బిగిసికొని యుండిరి. బాందిలో

ప్రాణ మున్నంతవఱకు కాశ వదలిపోదు గనుక, ఆపన్నులైన యాత్రోమ్నందున్ను నాత్మరక్షణాశ నూఁతగొని ప్రాణము లఱచేతఁ బట్టుకొనియుండిరి. పయి నింకను ప్రచండవాయువులు వీచుచుండినను, గాలివాన కొంత తగ్గినట్లుండెను; సముద్రముమాత్రము భయంకరమయి యింకను మహోన్నతముగా లేచుచునే యుండెను. ఇంతలో ప్రభాతమయి నలువంకలు కనఁబడనారంభింపఁగా, ఏదిక్కునుండియు సాయమువచ్చుట యసాధ్యమని తోఁచినందున మందభాగ్యులైన యాహతశేషుల కావఱకున్న యల్పాశ క్షీణించి యడుగంటఁ జొచ్చెను. అయినను వా రెప్పుడును నెదురుచూడఁ జాలని యొకదిక్కునుండి వారి కప్పుడు సాయము రా సంసిద్ధమై యుండెను. ముఖ్యముగా నొక బీదబాలికయొక్క నిరుపమానధైర్యసాహసముల చేత వారికి మరణోపద్రవమునుండి విముక్తి గలుగవలసినట్లుగా నేర్పడియుండెను. విపన్నులైనయాపాంథులయొక్క యార్తనాదములు తెల్లవాఱుజామున గ్రేస్‌డార్లింగుకన్యయొక్క చెవిని బడఁగా నామె వెంటనే పోయి తండ్రిని మేలుకొలిపెను. అయినను గాఢాంధకార బంధురముగా నుండినయానమయ మేవిధమైన తోడ్పాటు చేయుటకును నసాధ్యమైనదిగా నుండెను. కాఁబట్టి వారు కొంతసేపు వేచియుండి ప్రభాతమగుచున్నప్పు డార్తనాదము వచ్చిన దిక్కునకు చూడ్కి నిగిడించి చూడఁగా, పగిలిపోయిన యోడభాగ మొకటి వారికంటఁ బడెను. వారు భూతదర్పణమును గొని నిపుణముగాఁ బరీక్షింపఁగా వారి కాభగ్నపోతమునం దింకను బ్రాణములతో నున్నవారు కొందఱున్నట్టు గోచరమయ్యెను. ఇఁక వారిని రక్షించుమార్గమెట్టని గాలి కొంచెము తగ్గినట్టున్నను సముద్ర మింకను మహాతరంగాకులమయి యతిభయంకరముగానే యుండెను. ఆదినము మఱికొంత ప్రొద్దెక్కిన తరువాత

పగటిపూఁట 'స్నెడిల్' అను పెద్దమనుష్యుఁ డయిదు పౌనుల (75 రూపాయల) నిచ్చెదనని చెప్పి ప్రార్థించి తీరమునుండి కొందఱు చేఁపలవాండ్రను సాయమునకుఁ బంప సర్వప్రయత్నములు చేసినను, సముద్రతరంగములను లక్ష్యముచేయక చిన్నదోనెలలో నెక్కి సదా చేఁపలవలె నీటిలోఁబడి మునిఁగి తేలుచు కొట్టుకొనుచుండెను చేఁపలవాండ్రు సహిత మెవ్వరును ధనాశచేత నైనను పడవలలోఁ బోవఁ దెగింపలేనప్పు డప్పటి సముద్రపుస్థితి యెట్లుండెనో యితరు లట్టిపనికిఁ బూనుకొనుట యెంత ప్రాణాపాయకరమో సులభముగా నూహించి తెలిసికొనవచ్చును. ఇటువంటి ప్రతిబంధములను పరిగణింపక యిట్టియపాయసమయమునం దొక చిన్నపడవలో సముద్రముపై వెడల సాహసించుట సముద్రయానకుశలు లైనప్రౌఢనావికులకు సహితము ప్రతిష్ఠావహమని చెప్పవలసియున్నప్పుడు ముగ్ధయైన యొక్క యబలయే యట్టిసాహసికకార్యమున కడుగిడినచోఁ జెప్పవలసిన దేమున్నది? సముద్రసంక్షోభమును గాంచి తెగువచేయుటకు మొట్టమొదట డార్లింగుదొర యించుక సంశయించె నఁట గాని తన కొమారిత ముందడుగిడఁ గానే యతఁడును ప్రయాణమునకు సంసిద్ధుఁడయ్యెను. తల్లియొక్క తోడ్పాటుతో పడవయొకటి నీటిలోనికిఁ ద్రోయఁబడగానే కూఁతురును దండ్రియు చెఱియొక తెడ్డును చేతఁబట్టుకొని దానిలోనికి దుమికిరి. డార్లింగుకన్య యాంబఱ కెన్నఁడును తెడ్డు చేతఁబూని పడవనడపి యెఱిఁగినదికాదని చదువరుల కీసందర్భమునఁ దెలుపవలసియున్నది. ఏది యెట్లున్నను లోపల నెల్లఁ దానయయి యితర చింతల నెల్ల మఱపించిన యామె యొక్క దృఢమైన యార్తరక్షణపరాయత్తచిత్తమే యామె మృదుహస్తముల కసాధారణబలమును గలిగించి క్షుబ్ధసముద్రముమీఁద పడవను గడపుసామర్థ్యము నొసఁగెను.

వారిట్లు తెడ్లువేసికొని కర్కశతరంగములతో లేచుచు క్రుంగుచు పడవ నడపుకొనుచుఁ బోయి యెన్నియోకష్టములు గడచి కొంత సేపటి కెట్లో పగిలినయోడ యున్నకొండను సమీపించిరి. కాని వారి కన్నుల కప్పుడు ముందు గడచిన కష్టము లన్నిటికంటెను గొప్పదైన కష్టమొకటి యనివార్యముగాఁ గానిపించెను. ఓడలోనున్న వారిని రక్షించుటకయి తాముముందుగా కొండమీఁద దిగవలెను; తా మెక్కి వచ్చిన పడవనుపగులకుండ కాపాడవలెను. ఆయలలతాఁకున కొండకుతగిలినపక్షమున తమ పడవ ముక్కముక్క లగు ననుట నిశ్చయము. పడవ పగిలినపక్షమునఁ దా మావిపన్నులను రక్షింప లేకపోవుటయే కాక తాము నందు చిక్కుకొని చిక్కు పడవలసినవా రగుదురు. ఇటువంటి స్థితిలో సహాయకరమును సాహసికము నయినయొకయుపాయముచేత పడవ కొండ దగ్గఱకుఁ బట్టి తండ్రి యందులోనుండి కొండమీఁదికి దుముకఁగానే కూఁతురు తెడ్లువేసి పడవను మహావేగముతో వెనుకకు లోఁతు నీటిలోనికి నడపి తన నేర్పుచేత పడవ యచ్చట తేలి యాడుచుండు నట్లు చేసెను. ఇట్లు శ్రమపడి తండ్రిబిడ్డ లెంతోకష్టముమీఁద నోడపై నున్న తొమ్మండ్రను తమ పడవలో నెక్కించుకొని సురక్షితముగాఁ గొనివచ్చి వారిని తమ దీపగృహమునఁ జేర్చిరి. డార్లింగుకన్య యావిపన్నుల ప్రాణములను రక్షించుటయం దెంత దయచూపినదో తరువాత సహిత మంతదయనే చూపి మూఁ డహోరాత్రములు సదా వారిని కనిపెట్టుకొనియుండి వానికి గావలసినవాని నెల్ల సమకూర్చి, వారిమనోవేదనలను చాలవఱకు శాంతపఱిచెను. ఆదంపతులును కౌమారితయు నాయాపన్నులయెడలఁ జూపిన యాదర మింతంత యని చెప్పశక్యము కాదు. డార్లింగుకన్య తనపఱుపును బిడ్డలను గోలుపోయి విలపించుచున్న డానకదొరసాని

కిచ్చి తా నొకకటికిబల్లమీఁద పరుండెను. తీరమునుండి యాయాప న్నులను రక్షించుట కయి తరువాత వచ్చినపడవలోనివారు కూడ సముద్రముయొక్క క్రౌర్యమునుబట్టి యచ్చటనే నిలువవలసినవా రయినందున డార్లింగు కుటుంబమున కప్పు డతిథు లిరువదిమంది వఱకు వయిరి.

ఘనకార్యము నెంత తక్కువవంశమువారు చేసినను ప్రజల హృదయముల నది యాకర్షింపక మానదు. నిర్జనమై యప్రసిద్ధమైన యొకదీవియం దున్న దీపగృహమునకు నాయకుఁడుగా నుండినవాఁ డుత్తమవంశసంజాతుఁడును విత్తోపేతుఁడును నయియుండుట సాధారణముగా సంభవింపదు, అట్టివాని కూఁతురు పేరు లేనిపేదది అయి యుండు నని వేఱుగ జెప్పవలసినపని లేదు. కీర్తిగౌరవములు చేసిన ఘనకార్యములనుబట్టి వచ్చును గాని పుట్టుకనుబట్టియు స్థితినిబట్టియు రావు. కాఁబట్టి యెంతహీనస్థితియం దున్నవా రయినను స్వశక్త్యనుసారముగా శ్లాఘ్యకార్యములను నిర్వహింపఁ బ్రయత్నింపవలెను. డార్లింగుకన్యయొక్క యీవృత్తాంతము జలమధ్యమునఁ జేయఁబడిన దయినను వెంటనే జనమధ్యమున వ్యాపించెను. ఈమహాకార్యము నొకటితరువాత నొకటిగా వృత్తాంతపత్రిక లెల్లను బ్రకటించి యీ కన్యకారత్నము యొక్క ధైర్యకారుణ్యములను సహస్రముఖముల శ్లాఘాపూర్వకముగా ఘోషింపఁజొచ్చెను. ధనికు లనక దరిద్రులనక పండితు లనక పామరు లనక వృద్ధు లనక బాలు రనక స్త్రీ లనక పురుషు లనక గొప్పవా రనక కొలఁదివా రనక యెల్లవారి నోళ్లలోను గొంతకాల మీమెపే రేయుండెను. ఆమెను జూచుట కయి యెల్లవారును కుతూహలపడుచుండిరి. పలువురు పనికట్టుకొని వచ్చి యామెను సంద

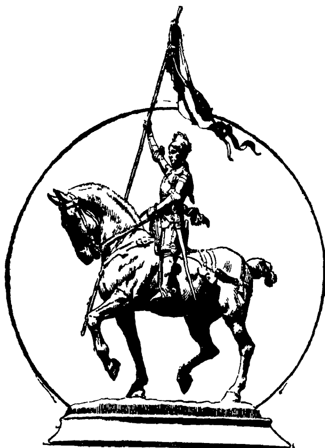
ర్శించి పోవుచువచ్చిరి. ఇట్లామెనుదర్శింప నపేక్షించినవారు సామాన్య జనులు మాత్రమేకాక ప్రభువులలోను బలువు రుండిరి. అనేకు లామెను శ్లాఘించుచు లేఖలువ్రాసి సర్వస్థలముల నుండియు ధనాధికము లైన బహుమతులను బంపఁదొడఁగిరి. నార్తంబరులాండు ప్రభువును ప్రభ్వియు నామెను తండ్రిని తమదుర్గమునకుఁ బిలిపించి యాదరించి యామెకు బంగారు గడియారమును బహుమాన మొనర్చిరి. తన్నెవ్వరైనను గొప్పవారు చూడవచ్చినప్పుడామె యాగడియారమునుధరించి సంతోషముతోఁ గూర్చుండుచు వచ్చెడిది. ఇట్లొక్కొకరుగా నంపిన పారితోషికములుగాక యొకసంఘము చేరి యీమె యుపయోగము నిమిత్తమయి చందాల పట్టికను బ్రచురించినప్పుడు 700 పౌనులు (10,500 ల రూపాయలు) చందాలుపడినవి. ఇట్లామెపొగడ్త లెల్ల యెడలను మిన్ను ముట్టుచుండినప్పుడు, నాటకసంఘములవా రనేకు లామె చేసినయీఘనకార్యమును నాటకరూపమున రచించి ప్రయోగించుట కుద్యోగించిరి. అట్టి నాటకమును నేత్రోత్సవముగా నెప్పుడు చూతుమాయని జనులును నాత్రపడుచుండిరి. నాటకశాలాధికారులు కొందఱు తాము నాటకమును ప్రదర్శించునప్పుడు నాటకరంగమునకు వచ్చి కొంచెమునే పొక్కపడవలోఁ గూరుచుండినపక్షమున నెంతో సొమ్మిచ్చెద మని యామె రాకను మహోత్సుకతతోఁ బ్రార్థించిరి. ఇచ్చెదమన్న విత్తపు మొత్తము లెంత చిత్తాకర్షకములుగా నున్నను, చేసినప్రార్థన లెంతయువిలంఘనీయములుగాఁ గానఁబడినను, ఆమెస్తోత్రపాఠములయం దెంతమాత్రమును నిష్టము లేని దయి మానినీజనాలంకార మైనవినీతిని వహించి వారి ప్రార్థనల నెల్లను తృణప్రాయముగా నిరాకరించెను. స్వభావము చేతనే యామె యత్యంతవినమ్రయు లజ్జాశీలయు నయి స్తోత్రప్రియురాలు గాకుండెను.

ఎందఱెన్నివిధముల నామెను స్తుతిపాఠములతో శ్లాఘించినను, మన స్సులో గర్వపడుట గాని యాత్మస్తుతి చేసికొనుటగాని తాను జేసిన కార్యము గొప్ప దని భావించుటగాని యామెకు మాత్ర మెప్పుడును నరిపడినదిగా నుండ లేదు. అనంతర మామె తల్లిదండ్రులతో మూఁడు సంవత్సరములు సుఖముగా కాలము గడపెను. ఈ కాలములో నెందఱో యామెను వివాహమాడవలె నన్నయిచ్ఛను దెలిపిరిగాని తల్లిదండ్రులు సజీవులయి యున్నంతవఱకును దాను వారిని విడువనొల్ల నని యామె వారి ప్రార్థనల నన్నిటిని నిరాకరించెను.

ఈలోకములో మంచివస్తువు చిరకాల ముండ దని పెద్దలు చెప్పుదురు సుకృతీగతాయువన్న లోకోక్తి మనము పలుమాఱు విన్నదే గదా. 1841వ సంవత్సరాంతమున నామెకు క్షయరోగ చిహ్నములు కనఁబడెను. అవి యంతకంతకుప్రబలి తల్లిదండ్రులకును బంధువులకును మిత్రవర్గమునకును మిగుల దుఃఖమును గలిగించెను. ఈమె కెంతటి ఘన వైద్యులచేత నెన్నిచికిత్సలు చేయించినను గుణ మగపడ లేదు. మరణ మునకు ముందామె, స్వబంధువుల నెల్లఁ దనయొద్దకు రప్పించుకొని తన నామస్మృత్యర్థముగా వారి కందఱికి నేదో యొకవస్తు విచ్చెను. ఇట్లు చేసి యామె 1842వ సంవత్సరము అక్టోబరు నెల 20వ తేదిని బాంబరోనగరమున పరమపదము నొందెను. ఆమెశవమును శ్మశాన మునకుఁ గొనిపోవునప్పుడు తీర్థప్రజవలె లెక్కలేనిజనులు వెంటఁ బోయిరి. ఒకరిజీవితకాల మత్యల్పమైనదే యైనను పరోపకారకార్య పూరిత మయినయెడల నదియే దీర్ఘమును సార్థకమును నైనది. ఉపకారశూన్యమైనజీవితము శతసంవత్సరపరిమిత మయిన దయినను అది యత్యల్పమును నిరర్థకము నైనదే. ఈయుత్తమాంగనయొక్క వృత్తాంతమును జదివెడు సుందరు లందఱును నీమెవలెఁ బరార్థపరత్వ శీల లగుటకుఁ బ్రయత్నింతురుగాక !

JOAN OF ARC—MAID OF ORLEANS.

"ఆర్లియన్సుకన్య" యనంబడు జోన్ ఆఫ్ ఆర్కు.

ఏనూఱుసంవత్సరములక్రిందట ఫ్రాన్సురాష్ట్రములోని విశేష భాగము ఇంగ్లండుదేశపురాజుల పరిపాలనమునకు లోఁబడి యుండెను. ఫ్రాన్సులోని యొకభాగమగు నార్మండీదేశముయొక్క ప్రభువు విల్లియ మనునతఁ డింగ్లండుదేశముమీఁదికి దండెత్తి విజయము నొంది దానికి రా జయినతరువాత నార్మండీదేశమును కూడఁ దనయధీనము

లోనే యుంచుకొనెను. తదనంతరము రాజ్యమునకు వచ్చిన యతని సంతతివారు నార్మండీదేశమును తను ముఖ్యస్థానముగాఁ జేసికొని యేదో మిష కల్పించుకొని యుద్ధముల నారంభించి ఫ్రాన్సురాజ్యము లోని యితరదేశముల నాక్రమింపఁ జొచ్చిరి. ఫ్రాన్సుదేశపురాజయిన యాఱవఛార్లస్‌యొక్క కూఁతురు ఇంగ్లండు దేశపురాజయిన యైదవ హెన్రీకి వివాహము చేయఁబడెను. ఆఱవఛార్లెస్ ౧౪౨౨వ సంవత్సరమునందు మృతుఁడైనప్పు డాతని కుమారుఁడైన ఛార్లెస్ దుర్బలుఁడైనందున రాజ్యభార మాతనియల్లుఁడైనయైదవహెన్రీ వహించునట్లేర్పాటు చేయఁబడెను. అయినను హెన్రీఫ్రాన్సుదేశమునకు వచ్చి రాజ్యాభిషిక్తుఁడు కాకమునుపే పరమపదము నొందినందున నింగ్లీషువా రతనికుమారుఁడైనయాఱవహెన్రీ యనుబాలుని ఫ్రాన్సుదేశమునకుఁ దీసికొని వచ్చి పారీసునగరమునందు పట్టాభిషేకము చేసి యతఁడే ఫ్రాన్సుదేశమునకు రాజని ప్రకటించిరి. బాలుఁడైన హెన్రీ స్వయముగా కార్యనిర్వాహణము కావించుకొనుటకు సమర్థుఁడు కానందున నాతనిపక్షమున బెడ్‌ఫోర్డుప్రభువును గ్లాసెస్టరుప్రభువును ఫ్రాన్సుదేశసంస్థానములయొక్క రాజకార్యనిర్వాహణమును నడుపుచుండిరి. ఫ్రాన్సుదేశములోని ప్రభువు లంతశ్ఛిద్రములచేత దేశాభిమానహీనులయి యన్యోన్యద్వేషపరాయణులయి యైకమత్యము లేనివారైనను గొందఱుమాత్రము స్వదేశాభిమానమును రాజభక్తియు విడువక తమరాష్ట్రమునకు ఛార్లెస్సే న్యాయమైనయుత్తరాధికారి యని యాతనిపక్ష మవలంబించి యుండిరి. ప్రబలుఁడైన బర్గండీప్రభు విం|గ్లీషువారిపక్షమును వహించి యుండినందునను, ప్రధానదుర్గములును ముఖ్యపట్టణములును ఇంగ్లీషుసేనలచే నాక్రమింపఁబడి యుండినందునను, ఫ్రాన్సుదేశ మన్యాక్రాంత మయి

యింగ్లీషువారిపాలనమునకుఁ జోవున ట్లుండెను. అట్టి సంధిగ్ధసమయ మునం దాకస్మికముగా నొకకాపుకన్య ప్రభుభక్తియుక్తయు దేశాభి మానమాననీయయు నయి బయలువెడలి పరాధీనము కాకుండఁ గాపాడి స్వదేశము నుద్ధరింపఁ గలిగెను. ధైర్యశౌర్యభక్తియుక్తురా లయిన యాయుత్తమకన్యయే మనకథానాయిక. ఆమె పేరు జోన్.

జోన్ ఆఫ్ ఆర్కు ౧౪౧౨వ సంవత్సరమునందు జనన మొందెను. ఆమెతండ్రిపేరు జేకస్ అర్కు; తల్లి పేరు ఇసబిల్లా. ఈపేద దంపతులు డో్రెమిూ యనుపల్లెయందు వసించుచుండెడివారు. ఈవధూవరులకు జోన్ గాక మఱియొకకొమారితయు ముగ్గురుకుమా రులును నుండిరిగాని యాకొమారిత బాల్యముననే మృతి నొందెను. భార్యాభర్తలు తమకున్న దానితోనే సంతుష్టులయి యీశ్వరభక్తియు న్యాయప్రవర్తనమును గలవారయి తమబిడ్డలను మంచిమార్గమునఁ బెంచుచుండిరి. జోన్ చదువుటకును వ్రాయుటకును నేర్చినది కాదు. ఆకాలమునందు మతాచార్యులకుఁ దక్క సాధారణముగాఁ బురుషు లకే విద్య లేకుండినప్పుడు బీదబాలికకు విద్య లేకపోవుట వింత గాదు. ఆచిన్నదానికి తల్లి నూలువడుకుటకును కుట్టుటకును నేర్పినది; తండ్రి కైస్తవమతధర్మములను బోధించెను. ఆమె స్వభావముచేతనే మంచి దగుటనుబట్టి బాల్యమునుండియు భగవద్భక్తియు వినయాదిగుణసంప త్తియు దయార్ద్రచిత్తవృత్తియుఁ గలదయి సదా పాటుపడుటయం దిష్టము గలదయి యుండెను. ఆమె తనయీడుబాలికలతోడి యాట పాటలను విడిచి యుపాసనసమయమునందు దేవాలయమునకుఁ బోయి శ్రద్ధతో ధర్మోపదేశములను వినుచు భక్తిపారవశ్యము నొంది యానందించుచు, పొలములోఁ గలుపుతీయుట పైరుకోయుట మొద లగుపనులలో నున్నప్పుడు సహితము తోడివారిని విడిచి కొంచెము సే

పేదో యొక యేకాంతస్థలమునకుఁ బోయి యొంటిగాఁ బ్రార్థనచేసి వచ్చుచు నుండెడిది. ఆమె సదా లజ్జాశీలయు భీరుస్వభావయు మిత భాషిణియు నయి యుండెను, ఆమె కొంత పెద్ద దయినతరువాతసహిత మింట గృహకృత్యములను చక్కఁబెట్టుచు బయట గుఱ్ఱములను పశువులను మేపుచు నశ్వారోహణము చేసి గుఱ్ఱములను నీళ్ళకుఁ గొని పోవుచు నిరంతరమును పాటుపడుచుండెను. ఆకాలమునందు యుద్ధములమూలమున జనులవిషయమున నడచుచున్న కార్యములను తన దేశమునకును రాజునకును సంభవించిన యన్యాయములను తఱచుగా వినుచు వచ్చుటచేత నామె మనస్సునందు పరితాపమును దేశాభిమానమును నుదయించినందున నామె స్వదేశోద్ధారణార్థమయి పలుమాఱు దేవునిఁ బ్రార్థించుచు వచ్చెను. ఆచింతయే చిత్తమును విడువక సదా తలపించుచుండుటచేత నామె పదుమూఁడు పదునాలుగు సంవత్సరములప్రాయమప్పుడు దేవదూతలు తన్నావేశించి ఫ్రాన్సుదేశమును పునరుద్ధారణము చేయవలసినదని తన కాజ్ఞాపించినట్లామె స్వప్నాది దర్శనములను బొందుచు వచ్చెను. అవి యన్నియు నీశ్వరుని యాజ్ఞలే యని యాచిన్నది నిశ్చయముగా నమ్మినదనుట కణుమాత్రమును సందేహము లేదు.

'క్రివాంటు' 'వెర్న్యూ' అను స్థలములయందు జరిగిన యుద్ధములవలన ఛార్లెస్ యొక్కయాశ పూర్ణముగా నిరాశ యయినట్లు కానవచ్చెను. ఆసమయమునందే మనకథానాయిక యయినయాకాపుచిన్నది తనకు దేవతాసాక్షాత్కారము లయినట్టు భావించి యానందింప నారంభించెను. ఒకనాఁ డామె తనతండ్రిపొలములోఁ గూరుచుండి యుండఁగా నెదుట నొకవెలుఁగు కానవచ్చి, యందుండి 'నీవు భక్తురాలవుగాను మంచిదానవుగాను నున్నయెడల దేవుఁడు నీకు మేలు

చేయు' నని పలికిన ట్లశరీరవా క్కొక్కటి వినవచ్చెను. ఇంకొకసారి యామె పొలములో పశువులను మేపుచుండఁగా వెనుకటివలెనే వెలుఁగొకటి కానవచ్చి యందులోనుండి రెండు దివ్యసుందరవిగ్రహములు ,,నీవింగ్లీషువారిబంధమునుండి విముక్తి కలిగించి ఫ్రాన్సుదేశము నుద్ధరింపవలసిన'' దని పలికినట్లు భావగోచరమయ్యెను. ఈ రెండును మూఢభక్త్యావేశవివశురాలయిన యాకన్యయొక్క చిత్తభ్రమనైక మూలకములే యైయుండవచ్చునుగాని శుద్ధాంతఃకరణ మైన యాకన్య కవి సత్యమైనయీశ్వరాదేశములే యయ్యెను. ఈకడపటి దర్శనమువలన హృదయ ముప్పొంగి యప్పుడుచు వీరావేశపరవశ యయ్యెను. ఆక్షణముననే యామె తా నవివాహిత యయి యావజ్జీవము కన్యగానే యుండునట్లును, దేవాధిదేవుఁ డయినయీశ్వరుఁడు దీనాతిదీన యయిన తన కనుగ్రహించినయాజ్ఞను జెల్లించుటకయి తన జీవమును ధారవోయు నట్లును, కృతప్రతిజ్ఞురా లయ్యెను. ఈసంగతి తండ్రికిఁ దెలిసినప్పు డతఁడు తన కూఁతున కున్మాదము కలిగిన దని భావించి, ఆమెను దండు వెంట విడుచుట కంటెఁ దన చేతులతో లోఁతునీటిలో నట్టేట విడిచెద నని పలికెను.

బెడ్ఫోర్డుప్రభువు బర్గండిప్రభువుయొక్క సాహాయ్యమును బొంది చార్లెస్సును జయించుటకు గొప్పసేనను బంపెను. దానికి శాలిస్బరీప్రభువు సేనాధిపతిగా నుండెను. అతఁడు చిన్నకోటలను పట్టణములను స్వాధీనము చేసుకొని,, ఆర్లియన్సు'' అను గొప్పదుర్గమును ముట్టడివేసెను. ఈపట్టణము శత్రువులపా లయినపక్షమున, ఛార్లెస్ తన రాజ్యమును విడిచి స్వపక్షజన సహితముగా నడవుల పాలుగావలసిన వాఁడే. ఈపట్టణముయొక్క ముట్టడి 1428 వ సంవత్సరము అక్టోబరు నెలలో నారంభ మయ్యెను. ఈపట్టణము ముట్టడింపఁ

బడు నని ముందుగానే తెలిసినందున రాజసేనలును పురజనులును దానిని గాపాడుట కయి సర్వసన్నాహములను యుక్తసమయముననే చేసికొని యుద్ధమునకు సంసిద్ధు లయియుండిరి. ముట్టడించిన యింగ్లీషు సైనికు లెంత ధైర్యోత్సాహములతోఁ బయిని బడినను ముట్టడింపఁ బడిన రాజభటులును పౌరవీరులును నిరుపమాన దేశాభిమానమహితు లయి ప్రాణముల కాశింపక పోరాడి యహితులను బురము చేరనీక దూరమున నిలిపిరి. పురబహిర్ద్వారమునఁ గలిగిన యీఘోరసమరమునం దింగ్లీషు సేనా నాయకుఁ డగు శాలిస్బరీప్రభువు నిహతుఁడు కాఁగా నాతనిస్థానమున సఫ్ఫోకుప్రభువు సేనాధిపత్యమును వహించెను.

ఈసమయమునం దామెకుఁ బూర్వరీతినే దేవతాదేశము లగుచునే యుండెను. ఆర్లియన్సుపట్టణముయొక్క ముట్టడిని విడిపించుట యొకటియు, ఛార్లెస్సును రీమ్సునగరమునందు పట్టాభిషిక్తునిగాఁ జేయుటయొక్కటియు నీ రెంటిను దనకు దేవుఁడు విధించిన యాజ్ఞలని యామె హృదయఫలకమునందు శిలాక్షరముల వలె దృఢముగా నాటుకొని యుండెను. తన కొసఁగబడిన యీశ్వరాదేశమును గూర్చి తల్లిదండ్రులతోఁ జెప్పుటవలనఁ బ్రయోజనము లే దని యెఱిఁగినదయి, యామె సమీపగ్రామమునందు నివసించియుండెడు తన మేనమామ యింటికిఁ బోయి యాతని కడ తన మనస్సును విప్పి తనకు విధింపఁ బడిన కృత్యమునుగూర్చి వివరముగాఁ జెప్పెను. ఆచిన్నదానియొక్క నిష్కళంకచరిత్రమును బట్టియు సత్యసంధతను బట్టియు నవ్యాజదైవభక్తినిబట్టియు నామె మేనమామ యయిన లాక్సార్టు శైశవమునుండియు నామెను ప్రాణాధిక మయినప్రేమతోఁ జూచుచుండెను. అందుచేత నాతఁ డామె చెప్పిన దంతయు విశ్వసించి

యామె నం దేశమును దెలుపుటకయి సమీపపట్టణ మయిన 'వౌకౌ లియరు' నకుఁ బరిపాలకుఁ డయిన 'బౌడ్రికోర్టు' దొరయొద్దకుఁ బోయెను. ఆపరిపాలకుఁ డాతనిమాటలను విని పరిహసించి "యా పిచ్చిపిల్లదానిని రెండు చెంపకాయలు వేసి శీఘ్రముగాఁ దల్లిదండ్రుల యొద్దకుఁ బంపివేయుము" అని హితోపదేశము చేసి యాతనిని బంపి వేసెను. విఫలమనోరథుఁ డయి మరలివచ్చి మేనమామ యచ్చట జరగినవృత్తాంతమును జెప్పెనను, ఆమె యెంతమాత్రమును నిరు త్సాహురాలు గాక తానే స్వయముగాఁ బోయి బౌడ్రికోర్టును దర్శించి మాటలాడెద నని వౌకౌలియరుపట్టణమునకు బైలుదేఱెను. మేన మామయు నతనివెంటఁ బోయెను. ఆమె యాపట్టణమును జేరినతరు వాత విచారించి యొక దొడ్డయిల్లాలిగృహమునందుఁ బ్రవేశించి మేన మామ వెంటరానప్పుడు తా నెక్కడకుఁ బోవలసివచ్చినను నొంటిగా బోవక యాగృహిణిని వెంటఁ గొనిపోవుచు వచ్చెను. ఇచ్చటనే కాక మఱి యెచ్చటకు బోయినను ప్రతిగ్రామమునందును విశుద్ధచరిత్ర రాలైన యొకయుత్తమాంగనను దనకు సహాయురాలినిగాను సంర క్షకురాలినిగాను జేసికొని యామె వెంట మెలగుచు వచ్చెను. ఈపట్ట ణము చేరిన తరువాతి మొట్టమొదట, నామె కామండలపరిపాలకుని దర్శనము దొరకుటయే కష్టమయ్యెను. దర్శనములభించిన తరువాత నాతఁ డామె విన్నపమును సావధానముగాఁ జెవియిచ్చి వినుట యంత కంటెను గష్టమయ్యెను. విన్నతరువాత నాతనిని తోషపడునట్లొప్పిం చుట కష్టములలో నెల్ల నధికకష్ట మయ్యెను. ఆమె నిశ్చలభక్తియు నేకాగ్రచిత్తతయుఁ గపటము లేని నిర్మలవర్తనమును జూచి పట్ట ణము లోనివా రందఱును నాకన్య నిజముగా నీశ్వరసాక్షాత్కారము గలభక్తురా లని నమ్మిరి. వారిలో ముఖ్యముగా ప్రముఖు లయిన

గృహస్థులిద్దఱు తా మామెకు సాయము చేయునట్లు పూనుకొని యాపురపరిపాలకునిచేత రాజున కొకవిజ్ఞాపనపత్రమును వ్రాయించిరి. ఆపరిపాలకుఁ డామెను రాజునొద్దకుఁ బంపుటలో జేసినసాయమంతయు నొక ఖడ్గము నిచ్చుటతప్ప వేఱేమియు లేదు. ఆమె మేనమామయు నాతనిమిత్రుఁ డొకఁడును ఋణము చేసి యామె కొక శ్వేతాశ్వమును గొనియిచ్చిరి. ఆమెకుఁ దోడుపడిన పురవాస్తవ్యులలో నొకఁ డామె ప్రయాణవ్యయములను భరించెను. తానప్పటినుండి పురుషవస్త్రములను ధరించున ట్లీశ్వరాజ్ఞ యైన దనిచెప్పి యామె యిట్టివస్త్రములను ధరించెను. ఇట్లామె పురుషవేషమును దాల్చి యశ్వారోహణము చేసి యీశ్వరచిహ్నిత మైనధ్వజమును భుజమున ధరించి రాజసందర్శనార్థము బయలు వెడలెను. ఈచరిత్రారంభమునందు వేయఁబడినది. యీ మె యిప్పటిరూపమే.

ఈ పట్టణమునకు వచ్చినప్పటినుండియు తోడుపడుచుండిన యిద్దఱు పెద్దమనుష్యులును మఱినలుగురును నామె కంగరక్షకులుగా నామెవెంట బయలుదేరిరి. చుట్టుపట్ల ప్రదేశము లన్నియు శత్రుమయము లై యహితపక్ష మవలంబించిన వయి యుండినందున శత్రువుల చేతిలోఁ జిక్కుదు మన్నభయము చేత వారప్పుడు సాధ్యమయినంత వఱకు రాజమార్గములను గ్రామములను తొలఁగి, మనుష్యులు సాధారణముగా నడవని పెడదారులలోను మహారణ్యములలోను బడి పోవలసినవా రయిరి. ఇట్లు ప్రయాసపడి కొంతదూరము పోయినపిమ్మట లోయిరునదిని దాఁటి రాజున కనుకూలు రయి యున్నప్రజలు గలదేశమును బ్రవేశించిరి. అప్పు డామె తా నార్లియన్ననగరమును విడిపించుటకును ఛార్లెస్సును సింహాసనాసీనుని గాఁ జేయుటకును దేవునిచేఁ బంపఁబడి

నట్టు బహిరంగముగాఁ జెప్ప నారంభించెను. అది మూఢవిశ్వాస మత్యధికముగా నుండినకాల మగుటచేత నాదిన్నది చెప్పెడుకథ యెంత యద్భుతముగాను విశ్వాసానర్హముగాను గానఁబడినను సందేహపడక యెల్లవారును దానిని నమ్మి మనదేశమును రక్షించుట కయి దేవునిచేఁ బంపఁబడిన దేవదూతి వచ్చుచున్న దని త్రోవపొడుగు నను గుంపులుగుంపులుగా వచ్చి చూచి సంతోషించుచుండిరి. ఆసమ యమునందు రాజు చినాన్ కోటయం దుండి, శత్రువులు తానున్న దుర్గమును ముట్టడింతు రన్నభీతిచేత నార్లియన్ పురరక్షణయత్నమును విడిచిపెట్టి తాను గహనదేశములకుఁ బాఱిపోఁ దలఁచెను గాని కొందఱు దేశాభిమానులప్రోత్సాహముచేతఁ గొంత ధైర్యము వహించి యప్పటి కచ్చటనే నిలిచి యుండెను. ఇట్టిస్థితిలో జోన్‌కన్య చేరువగ్రామమును జేరి తాను వచ్చుచున్నవార్తను ముందుగా రాజునకుఁ జెప్పిపుచ్చెను. ఆమె చినాన్ దుర్గమునకు వచ్చుట కుత్తరువు వెంటనే పుట్టెనుగాని యామెకు దర్శనమిచ్చుటమాత్ర మాలోచనఁగోఁ బడెను. మంత్రుల లోఁ గొంద ఱామెక్షుద్రదేవతోపాసకురాలైన మాయలమారి యని పలికిరి; కొంద ఱామె చిత్తభ్రమణముగల యున్నాదిని యనిపలికిరి; పలువు రామె యెట్టిదయినను మన కిట్టిసమయమునందు సన్నిధికి వచ్చిన సాహాయ్యమును నిరాకరించుట యవివేకమని పలికిరి. కడపట నామెను గొన్నిప్రశ్నలడిగి యుత్తరములను బడయుటకయి యొక సభ నియమింపఁబడెను. ఆమెనుబరీక్షించి యాసభవారిచ్చిన యభిప్రాయ మామె కనుకూలముగా నుండినందున డోలాయమానమానసుఁడయి యుండిన యాచిఱుతరాజు తుద కామెకు దర్శనమిచ్చుట కంగీకరిం చెను. రా జామెను మోసపుచ్చవలెనన్నయుద్దేశముతో నామె తన దర్శనమునకు వచ్చినప్పుడు తాను సామాన్యవస్త్రములను ధరించుకొని

దిగువను గూర్చుండి యుండి తనయూస్థానములోనిదొరలకు గొప్పవేషములు వేసి వారి నున్నతస్థానములయందుఁ గూర్చుండఁబెట్టి యుండెనఁట. ఆమె తత్పూర్వము రాజుమొగ మెప్పుడును జూచి యెఱుఁగనిదైనను వేషమాత్రముచేత భ్రమపడక తిన్నగా రాజుకడకే పోయి యాతనికి మ్రొక్కి "ఓ మహాప్రభూ! నీకును నీరాష్ట్రమునకును సాయము చేయుటకు దేవునిచేతఁ బంపఁబడిన జోన్ కన్యను నేను రీమ్సునగరమునందు నీవభిషిక్తుఁడవగుదువని ప్రకటించుటకు నే నాజ్ఞాపింపఁబడినదానను. ఇంగ్లీషువారితోఁ బ్రతిఘటించి యుద్ధము చేయుటకు నేను సంసిద్ధురాలనయి యున్నదానను." అని ధీరస్వరముతోఁ బలికెను. ఆమాటలవలన రాజునకును సభ్యులకును నత్యద్భుతప్రమోదములు కలిగెను. ఈయద్భుత మిట్లుండఁగా జనులవిశ్వాసమును బురికొల్పినవింత యప్పుడింకొకటి నడచెను. తనసమీపమునుండి యామె నడుచుచుండినప్పుడు సైనికుఁ డొకఁ డామెనుగూర్చి మోటుగా మాటాడఁగా, "ఓయీ! మృత్యువత్యాసన్న మయి యుండ నీకింత త్రుళ్ళుపాటు తగునా?" యని యామె వానిని మందలించెను. ఆభటుఁ డాదినముననే నదిని దాఁటునప్పుడు మునిఁగిపోయి మరణము నొందెను, ఈదైవఘటననుబట్టి యామె యానాగతము తెలిసినమహాత్మురాలని యెల్లవారికిని నమ్మకము కలిగెను. ఆమె వర్తనమును నిపుణముగా పరిశీలించినకొలఁదిని భక్త్యుత్సాహములయందు నిష్కళంకురాలని తేటపడినను యుద్ధతంత్రములయందుఁగాని రాజ్యాంగవ్యవహారములయందుఁగాని విశారదురాలు కాదని మంత్రివర్గమున కభిప్రాయము కలిగెను. అందుచేత ఛార్లెస్ మరల సందేహాందోళితమనస్కుఁడయి యామెసాహాయ్యము నంగీకరించుటను గూర్చి యాచార్యసభవారికి విజ్ఞాపనమును బంపెను. వారామెజన్మ

స్థలమైనడో్ౖరమీగ్రామమునకు మనుష్యులను బంపి యామె పూర్వ
వృత్తమును పూర్ణముగా విమర్శించి యామెచరిత్రము కళంకరహిత
మయినదని తెలిసికొని రాజా పుణ్యకన్యయొక్క-తోడ్పాటును నిస్సంశ
యముగా సంగీకరింపవచ్చునని శ్రీముఖమును బంపిరి. ఈయాలోచ
నలతోను సందేహములతోను రెండుమాసములు గడచినతరువాతఁ
దగినయేర్పాటులు చేసి కవచ మొకటియు నొక దేవాలయమునందుఁ
జిరకాలమునుండి మూలఁబడి యుండిన పవిత్రఖడ్గ మొకటియు తదభీ
ష్టానుసారముగా జీసస్‌యొక్కయు తల్లియొక్కయు విగ్రహములు
వేయఁబడిన ధవళధ్వజ మొకటియు రాజా మెకిచ్చి యుద్ధయాత్రకనుజ్ఞ
యిచ్చెను. ఆమె ప్రాయ మప్పుడు పదునేడుసంవత్సరములు. విశ్వా
సార్హులయిన కతిపయవీరభటు లామె కంగరక్షకులుగా నియమింపఁ
బడిరి. ఆమె యశ్వారోహణచేసి కవచాదులు ధరించి వీరభటునివలె
బురుషవేషముతో బైలువెడలఁగానే యావఱకు నిరాశులయి పలా
యితులైన సైనికులందఱును నామె కీశ్వరసాహాయ్య మున్నదన్న
సంపూర్ణ విశ్వాసముతో ధైర్యోత్సాహము గలవారయి వీరావేశము
నొంది మరల నామెచుట్టును జేరసాగిరి. ఇట్లు చేరిన వీరవాన మత్య
ల్పకాలములోనే యాఱువేలవఱకును బెరిఁగెను.

ఈవఱకును సేనానాయకులుగా నుండినవారే యీసేనను
నడపవలయునో జోన్‌కన్యయే నడపవలయునో యని శంక గలిగి
నప్పు డామెయే నడుపవలయునని జనసంఘము పట్టుపట్టుటచేత
లోపల నిష్టము లేనివారయినను సేనాధిపతులు పయి కామెకు
లోఁబడి యామె యాజ్ఞానుసారముగా నడపవలసినవారైరి. ఆమె
మొట్టమొదటఁ జేసినపని తనదండు వెంటవచ్చిన చెడునడతగలపడఁతుల
నందఱిని వెడలఁగొట్టివేసి, సైనికులనందఱిని తమదోషములనీశ్వరునికి

నివేదించి క్షమింప వేఁడుకొనునట్లు చేసి యుద్ధమునకు సంసిద్ధులను జేయుట ఆమె బ్లాయిస్ పట్టణమును జేరి యక్కడనుండి యార్లియన్సు పురమునకు ముట్టడి వేసియున్న యింగ్లీషు సేనాధిపతులకు దేవుని యాగ్రహమునకు పాత్రులుగాక శీఘ్రముగా పట్టణమును విడిచి తొలఁగ వలసినదని యాజ్ఞాపించుచు లేఖను బంపెను. ఇంగ్లీషు సేనానాయకు లామెయుత్తరమును తిరస్కారభావముతోఁ జూచినట్లు నటించిరి. కాని యామె యమానుషశక్తిని గూర్చిన యద్భుతకథ లనేకము లీవఱకే వినియున్నందున నామె యీశ్వరసాహాయ్యంబలమో క్షుద్రదేవతా వశీకరణశక్తియో కలయువిజేయురా లని హృదయములలో నమ్మియుండిరి. ఆమె యాపట్టణమును జేరునప్పటికి చీఁకటి పడెను; గాలి ప్రతికూలముగా వీచుచుండెను; వాన జోరునఁ గురియుచుండెను. అటువంటి సమయమునందు నదిని దాఁటుటకు సేనాధిపతు లిష్టము లేనివారుగా నుండిరి. ఆమె సర్వమును ననుకూలముగా నుండునని పలికి పడవ లెక్కి తత్క్షణమే నదిని దాఁటుట కాజ్ఞాపించెను. ధ్వజ పటమును జేతఁ బట్టుకొని ముందుగా నామె యొక పడవలోనికి దుముకఁగానే సంశయింపక యామె వెంబడినే సైనికులెల్లరును మహోత్సాహముతో పడవలవంక నడచిరి. ఇట్లు పడవ లెక్కి యార్లియన్సు పురవాసులనిమిత్తమయి తెచ్చిన భోజనపదార్థములను గొని నదిని తరించి సైనికు లామె చెప్పిన ట్లొక్క గడియలో సురక్షితముగా నావలియొడ్డును జేరఁగలిగిరి. ఆమె యీప్రకారముగా శత్రువులశిబిరముల చెంతనుండియే తనసేనలతో నడచి వారిన తప్పించుకొనిపోయి 1829 వ సంవత్సరము ఏప్రియల్ నెల 29 వ తేది రాత్రి యెల్లవారు నద్భుతపడినట్లుగా నార్లియన్సుపురమునఁ బ్రవేశించెను. ఆమె యట్లు పురప్రవేశము చేయఁగానే రక్షకురాలు వచ్చెనని పర

మానంద భరితులయి పౌరులందఱు నాబాలగోపాలము నొండొరులను దోచికొనుచు నడచి యామెను సందర్శింపవలెనన్న కుతూహలముతో నామెచుట్టును మూఁగిరి: అప్పటి కర్ధరాత్రి మయినను మార్గాయాసముచేతఁ గడుఁబడలి యున్నను విశ్రాంతి నొందఁ గోరక యామె కరదీపికలు వెలుఁగ ముందుగా దేవాలయమునకుఁ బోయి యచ్చట భక్తిపూర్వకముగా దేవునిఁ బ్రార్థించి కృతజ్ఞతాభివందనములు సమర్పించి, యటుపిమ్మట నాపట్టణములో నత్యంత పుణ్యశీలయని పఖ్యాతిగన్న యొకయుత్తమ గృహిణి గృహమునకుఁ బోయి యామె యొద్ద శయనించెను.

మఱునాఁటి ప్రాతఃకాలమునందు నిద్రనుండి లేచినతరువాత నామె యుద్ధమునకు సంసిద్ధురాలయి బయలు వెడలెనుగాని జాలి గుండెగలది యగుటచేత నిష్కారణముగా ప్రాణహాని కలుగుట కిష్టము లేనిదయి లోఁబడవలసినదని శత్రుసేనాధిపతి కొకయుత్తరము వ్రాయించి దానికొక బాణాగ్రమునఁ గట్టించి వింట సంధించి శత్రుసేనామధ్యమునఁ బడునట్లు విసిరించెను. అంతేకాక తాను వంతెనపొడుగునను నడచుచు నుచ్చైస్స్వనముతో ముట్టడివిడిచి తొలఁగిపోవలసినదని యింగ్లీషుసేనలకు వినఁబడునట్లుగాఁ గేకలువేసెను. అయినను శత్రుసేనాధిపతు లిప్పటికిని వెనుకటివలెనె యామె యుత్తరములను గాని మాటలనుగాని సరకుచేయక యవమాన వాక్యములు పలికి యామెను బరిహసించిరి. పయికి వారెంతబింకమును జూపినను లోపల వారు భయభ్రాంతులు కాకుండినవారు కారు. జోన్‌కన్య తనవిజయధ్వజమును బైకెత్తుకొని ధనుర్విముక్తమైన బాణమువలె సెంటులూపుకోటపైని శత్రుసైన్యములమీఁదికి గుఱ్ఱమును దుమికించెను. సైనికులును ధైర్యోత్సాహములతోఁ బరు

గిడి వైరివారమును దలపడిరి. మూడుగంటలకాలము ఘోరయుద్ధము జరగిన తరువాత నింగ్లీషువారు పరాజితు లయిరి. జోనాకన్య దయార్ద్ర హృదయముతో నడ్డుపడి కాపాడినవారు నలువది యేఁబదిమంది కాక కోటలోని యింగ్లీషుసైనికు లందఱును సంహరింపఁ బడిరి. మఱునాఁడు పండుగుదిన మగుటచేత యుద్ధము నిలుపఁబడినందున, జోన్ తన పక్షము వారితోఁ గలసి యీశ్వరప్రార్థనలతోను భజనలతోను నాఁడు కాలము గడపెను. మఱునాఁటి యుషఃకాలమున నెప్పటియట్ల తన జయపతాకతో జయలక్ష్మి సాకారయయినట్లు సేనాముఖము నలంకరింపఁగా లాహైర్ మొదలగు ఫ్రెంచి సేనానాయకులు తమసైన్యములతో శత్రువుల కభిముఖముగా నడచిరి. నాఁడు పగలంతయు మహాహవము జరగి యెక్కడఁజూచినను జోన్ సేనలకే జయము కలుగుచు రాఁగా సాయంకాల మగునప్పటికి బాస్టిల్ దుర్గమొక్కటి తక్క శత్రువులకోట లన్నియు ఫ్రెంచివారి యధీనము లయ్యెను. ఆమె యారాత్రి పట్టణమునకుఁ బోయి సుఖనిద్ర పొంది తెల్లవాఱుజామున మరల యుద్ధయాత్రకు వెడలెను. బాస్టిల్ దుర్గమును సాధించుట యసాధ్యము గనుక స్వల్పసైన్యముతో దానిపై వెడలుట కర్తవ్యము కాదని హితము చెప్పి సేనాధిపతు లామెను నిరుత్సాహపఱచినను, ఆమె యణుమాత్రమును వెనుకంజ వేయక లగ్గలుపట్టి యాకోట సాధించుటకు నిశ్చయించి యాకోటవంక నడచెను. కోటముం దామె విగ్రహము కంటఁబడఁగానే ఫ్రెంచిసైనికులయొక్క దేహము లుప్పొంగి పోయెను; ఇంగ్లీషు సైనికులయొక్క గుండెలుపగిలి పోయెను, అది చదువుకొన్నవారును చదువుకొననివారును గూడ నేకరీతిగా మంత్రములను మహిమలను నమ్మినకాల మగుటచే, నామె క్షుద్ర దేవతల తోడ్పాటు కలదని యింగ్లీషుసేనలలో నెల్లను నమ్మకము

వ్యాపించెను. లగ్గలు పట్టుట కయి స్వయముగానే యామె నిచ్చెన యెక్కి కోటగోడమీఁదికిఁ బోవుచుండెను. అప్పుడు శత్రువులచే విడువఁబడిన బాణ మొకటి వచ్చి కంఠము నందు గ్రుచ్చుకొనఁగా నామె పట్టువదలి జలపూర్ణ మయిన క్రింది కందకములో తలక్రిందుగా కూలెను. ఇంగ్లీషువా రామెను బట్టుకొనుటకుఁ బ్రయత్నించిరి గాని యింతలో నామె పక్షమువారువచ్చి యామెను సురక్షిత మయిన స్థలమునకుఁ గొనిపోయిరి. గాయముయొక్క బాధచేత నామె కన్నుల నుండి కొంచెము నీరు కాఱెను గాని యామె వెంటనే ధైర్యమవలంబించి తనచేతులతోనే బాణము నూడఁ బెఱికిఁగొని కట్టుకట్టించుకొని మరలరణరంగమునఁ బ్రవేశించెను. తాను గాయపడుదు నని యామె యీవఱకే చెప్పియుండి నందున సైన్యములో నిందుమూలమునఁ గొందలపాటు పుట్టలేదు. ఆమె యాకస్మికముగా మరల సమరతలమునఁ బొడచూపఁగానే ఫ్రెంచిసైనికులయంతరంగములద్భుతప్రమోదరసతరంగితములయి ద్విగుణీకృతోత్సాహవంతము లయ్యెను. తాము కోటగోడనుండి కూలఁద్రోయుటచే నరచచ్చిన దనుకొన్నక న్నె కన్నులయెదుట మరలఁబ్రత్యక్షము కాఁగానే యింగ్లీషుసైనికులస్వాంతములు భయభ్రాంతములయి దిగుణీకృతనిరుత్సాహవంతము లయ్యెను. భయజ్వరావేశవివశు లైనయాసైనికులు కొందఱు మృత్యువు తమ మొగములవ్రేలఁగా వివర్ణులయి ప్రతిపక్షులపక్షమున దేవత లాయుధపాణు లయినిలిచి తమసేనలను తుత్తుమురుగా నఱకుమఁ దమ మోలఁ గనఁబడు చున్న వా రని సంధి యెత్తినవారి వలెఁ బ్రలపించుచుఁ గాలుసేతు లాడక వెఱ్ఱిచూపులు చూచుచు తడఁబడఁ జొచ్చిరి. ఆసంక్షోభమును జూచి యింగ్లీషుసేనానాయకుఁ డగుగ్లాడ్సుడేలు తనసేనలోనెల్ల శూరాగ్రేసరు లనఁదగినవీరభటులను వెంటఁ

గాని కోటలోపలఁ బ్రవేశించి పోరాడవలె నన్నచింతతో వంతెన మీఁదినుండి కోటగవనివంకఁ బోవుచుండఁగా, జోన్‌కన్య యాతనిని తారసించి యింతట నాయనను లోఁబడవలసిన దని యాజ్ఞాపించెను. అతఁ డామె మాటలను లక్ష్యము చేయక ముందువంక నడచుచుండఁగా, ఫ్రెంచివారు వేసినఫిరంగిగుండొకటి తాఁకి వంతెన విఱిగి దానితో సేనాధిపతియు వీరభటులును నదిలోఁ గూలి సంఘాతమరణము నొందిరి. ఇంతటితో సంపూర్ణవిజయము ఫ్రెంచివారికిఁ గలిగెను. హతశేషు లెదిరింపనయినను బ్రయత్నింపక కాలుచేతులు కట్టియొప్పింపఁబడినవారి వలె ఫ్రెంచిసైనికులకు దాసులయి లోఁబడిరి. ఈ మూఁడుదినములయుద్ధములోను నింగ్లీషుసైనికులు దాదాపుగా నేడెనిమిదవేలు మృతినొందిరి. ఇట్లు నిరుపమానవిజయశోభిత యయి యామె స్వసైన్యముతోఁ బురప్రవేశము చేయునప్పుడు పౌరుల జయజయనినాదములు మిన్నుముట్టెను; ప్రతిదేవాలయమునందును విజయసూచకము లయినజయఘంటలు మ్రోగెను. ఆమె యిట్లు ప్రజల సాధువాదములతో దేవాలయమునకుఁ జని సవినయముగా దేవునిఁ బ్రార్థించి కృతజ్ఞతాపూర్వకవందనశతము లర్పించెను. ఇప్పటికి జోన్ చేసిన మొదటిప్రతిజ్ఞ నెఱవేఱినది. ఈశ్వరునియెడల నవ్యాజభక్తి విశ్వాసములు గలయొకప్రాణి లోకములో నెంతటి యద్భుతకార్యములను నిర్వహింపఁగలుగునో దీనివలనఁ దేటపడెను గదా! ఈవిజయదినము మొదలుకొని జను లీమెను "ఆర్లియన్సుకన్య" యని పిలువఁ జొచ్చిరి.

జోన్‌కన్య యార్లియన్సు నగరముయొక్క ముట్టడిని విడిపించిన మఱునాఁడే తన ప్రతిజ్ఞాశేషమును నెరవేర్చుటకయి బైలుదేఱఁ బ్రయత్నము చేయ నారంభించెను. రీమ్సునగరమునందు ఛార్లెసును

జోన్ కన్య.

పట్టాభిషిక్తునిగాఁ జేయువఱకును తన కీశ్వరుఁ డిచ్చినయాజ్ఞను తాను చెల్లించి నట్లు కాదని యామె దృఢముగా నమ్మియుండెను. అందు చేతఁ దనకుఁ గలిగిన గెలుపున కుబ్బకయు దారి బడలికను గణన చేయకయు మెయినెల పదవ తేదినే యామె యార్లెన్సునగరమునువిడిచి బ్లాయిస్ పట్టణమును. జేరెను అక్కడనుండి యామె యెంతగీనముగాఁ బ్రార్థించుచు లేఖల సంపనను ఛార్లెస్సు త్రోవహాడుగునను బహు స్థలము లింగ్లీషుసేనలచే నాక్రమింపఁబడినందున తానున్నతావు కదలి రీమ్సునగరమునకు వెడలసాహసింపకుండెను. అది యట్లుండ నిచ్చట

నార్లియన్సునగరములోని సేనాధిపతులు తామకూడఁ గొన్ని విజయములనొంది పేరు పడవలయు నని యింగ్లీషు సేనాధి పతి యైన సఫోకు ప్రభువుచే రక్షింపఁబడుచుండిన జార్గోదుర్గ మును సాధించుటకయి సేనలతో వెడలి బహుదినములు పోరాడియు నేమియు చేయలేకపోయిరి. ఈవార్త తెలియఁగానే జోనుకన్య వారి సాయము నిమిత్తమయి వచ్చెను. ఆమె రాకవలన ఫ్రెంచి సేనలలో నుత్సాహ మపరిమితము కాఁగా నవలీలగా విజయము కలిగెను. అక్కడ జరిగిన ఘోరయుద్ధమునందు సఫోకుప్రభువు పట్టుకోఁబడి కారాబద్ధుఁడుగాఁ జేయఁబడెను. ఇట్లు జార్గోదుర్గము లోఁబడగానే యితరదుర్గములను రక్షించుచున్న యింగ్లీషు సైనికులు శత్రువుల నెదిరించుటకై నఁ బ్రయత్నింపక యింతవఱకును మహాధైర్యశాలియని ప్రసిద్ధిగన్న టాల్బా టనుతమసేనానాయకునితోఁ గలిసి పలాయితు లయిరి. పాటే యను గ్రామమువద్ద జరగినమహాయుద్ధములో స్కేల్సు ప్రభువు, హంగరుఫోర్డు ప్రభువు, టాల్బాటు మొదలైన ప్రసిద్ధు లయిన యింగ్లీషు సేనానాయకులు జోన్సుకన్యకు లోఁబడిరి. దైవ మాయ యేమోగాని యీయుద్ధమునం దింగ్లీషు సైనికులు రెండు మూడువేలమంది చంపఁబడినను ఫ్రెంచిసేనలో నొక్కఁడే హతుఁ డయ్యె నఁట! జయము సంపూర్ణము కాఁగానే జోనుకన్య తనసైనికు లను వారించి వృథాసంహారమును మాన్పి గాయపడినవారి గాయము లకు చికిత్సలు చేయుచు, ప్రాణోత్క్రమణదశయం దున్నవారి కీశ్వర భక్తినిగఱపి చిత్తశాంతిని గలిగించుచు, నుత్సాహముతోఁ బనిచేయఁ జొచ్చెను. తరువాత నామె సల్లే యను స్థలమునం దున్నరాజును గలిసికొని యీనూతన విజయవార్తను స్వయముగాఁ దెలిపి, పట్టాభి షేకార్థము తత్క్షణమే బైలువెడలునట్లు రాజును బురికొల్పెను.

ఛార్లెస్సు మనస్సులో భయము విడువనివాఁ డయినను, ఆమెకు మాఱు మాట చెప్పలేక జీన్ పురమువద్ద పదిపండ్రెండువేల సేనలను గూర్చు కొని యామెవెంట రీమ్సునగరమునకుఁ బోవఁ బ్రయాణ మయ్యెను. అతఁడు జోన్‌కన్యయొక్క యమూల్యసాహాయ్యముచేత త్రోవపొడు గునను నున్న ట్రాయిస్ మొదలయిన పట్టణముల ననాయాసముగా స్వాధీనము చేసికొనుచుఁ బోయి జూలయి నెల 16 వ తేది సాయం కాలము జోన్‌కన్య యశ్వారూఢయయి తనప్రక్కను జనఁగా సుర క్షితముగా రీమ్సునగరమునందుఁ బ్రవేశించెను. ఆమఱునాఁడే రాజు యొక్క పట్టాభిషేక మహోత్సవము మహావైభవముతో నడచెను. పవిత్రమైన యీసంస్కారము జరగుచున్నంతవఱకును జోన్‌కన్య తన ధ్వజపటమును జేతఁబట్టుకొని రాజుప్రక్కను వేదికడ నిలువఁబడి యుండెను. ఈవైదికకర్మ ముగియఁగానే యాకన్య దేహము పులకింప కన్నుల నానందబాష్పములు గాఱ వినయముతో రాజుపాదముల మీఁదఁ బడి "ఓమహారాజా! అర్లియన్సు నగరముయొక్క ముట్టడి విడుటయు మీరిక్కడ పట్టాభిషిక్తు లగుటయు నామూలమున జరగ వలెనని యుద్దేశించిన భగవత్సంకల్పము నెఱవేఱె నేను ధన్యురాల నైతిని." అని విన్నవించెను. ఈశ్వరుఁడు తనకు నియమించిన యాజ్ఞ పూర్ణముగా నెఱవేఱినందునఁ దా నిఁకఁ దనయూరికిఁ బోయి తొంటి యట్ల యుండుటకయి యామె యభిలషించెను. ఆమె యక్కడనున్న సమయములో నామె తండ్రియు మేనమామయు నచ్చటికి వచ్చిరి. వారిని జూడఁగానే స్వగ్రామమునకుఁ బోవలె నన్నయభిలాషము మఱింత హెచ్చఁగా వారివెంట డొ్రెమిగ్రామమునకుఁ బోవ నను జ్ఞ యియ్యవలసినదని యామె రాజును బ్రార్థించెను. అయినను రాజాపెకఁ గ కఁజను వెలను బోఁదనలెనన్న యాశతో నామె

పోక కనుమతింపక పోయెను. అందుచేత లోపలఁ దన కెంతయిష్టము లేకపోయినను, ఈశ్వరుఁడు తన్నుఁ జేయుమన్న పని యంతే యని నమ్మినదైనను, రాజాజ్ఞ నుల్లంఘింపఁ జాలక యందు నిలువవలసిన దయ్యెను. రాజు మూడుదినములు రీమ్సునగరమునం దుండి యచ్చట నుండి జోన్‌కన్య వెంటరాఁగా నైదు క్రోసులదూరములోనున్న యొక పుణ్యస్థలమునకు తనకృతజ్ఞతను దెలిపి యీశ్వరునికి వందనములు నమ స్కరించుటకయి పోయెను. అతఁ డచ్చట నున్నప్పుడు జోన్‌కన్యను బిలిచి కావలసినవరములను గోరుమని ప్రార్థించెను. ఆమె తన గౌర వము నిమిత్తమయి యియ్యఁ దలఁచిన బిరుదులను బహుమానము లను సమస్తమును నిరాకరించి తన గ్రామమువారి కప్పటినుండి పన్నులు లేకుండ ననుగ్రహింపవలసిన దని వేఁడెను. ఆమె కోరిన ట్లప్పు డనుగ్రహింపఁబడిన రాజశాసనము తరువాత నన్నూఱు సంవ త్సరములవఱకు నవిచ్ఛిన్నముగాఁ జెల్లెను.

రా జిట్లు విజయయాత్రలు చేయుచు ఫ్రాన్సుదేశమునకు రాజ ధానియైన పారీసు నగరమును సమీపించెను. జోన్ యుద్ధముల యందు మునుపటివలెనే ధైర్యసాహసములను సహనమును గనఁ బఱుచు చుండినను, తా నీశ్వరాజ్ఞాను సారముగా వర్తించుచున్నదాన నని భావింపనిదయి యప్పటి యుత్సాహమును మాత్రము లేనిదయి యుండెను. రాజు సెంటు డెనిస్ దుర్గమునుండి తన పూర్వరాజధానిని జూచెను. రా జాదుర్గమును విడిచి కదల నొల్లకున్నను జోన్‌కన్య సేన లను నడుపుకొనిపోయి మొదటియగడితను దాటెను. అప్పు డాపట్ట ణము నింగ్లీషుసేనాధిపతులును బర్గండీ ప్రభువును పదివేల సేనలతోఁ గాపాడు చుండిరి. ఆమె యగడితను దాఁటి కొంతదూరము సాఁగ

గానే ముందు జలపూర్ణమయి దుస్తరమైన మహాపరిఖ యొకటి కానవచ్చెను. ఆమె యక్కడనుండి పూర్వరీతినే పట్టణమును ఫ్రెంచి రాజు నధీనము చేసి పోఁబడవలసిన దని యింగ్లీషు సేనాధిపతుల కాజ్ఞాపించినను, వా రామాటలను సరకుసేయక గేలి సేయుచు శరవర్షమును గురిపింప నారంభించిరి. అక్కడనుండి వెనుక మరల వలసిన దని ఫ్రెంచి సైనికు లామెను ప్రార్థించిరి గాని యామె వెనుకంజ వేసినదికాదు. ఆమెకాలి కొక గొప్పగాయము తగిలినను బాధ దుస్సహముగా నుండినను కాలుగదలుపక యొకడిబ్బ చాటున నిలుచుండి సేనలను ముందుకు నడువ నుత్సాహపఱుచు చుండెను. చీఁకటి పడినతరువాత ఫ్రెంచిసేనానాయకుఁ డామెవద్దకు వచ్చి యామెను వెనుకకుఁ బంపివేసెను. ఈయపజయమువలన హృదయము చెదరిన దయి యామె తా నిప్పు డీశ్వరాజ్ఞకు విరుద్ధముగా నడుచుచున్నందున ముందుగా దేవుఁడు తన కీయుపద్రవమున హితోపదేశము చేయుచున్నాఁడని తలఁచి యిఁక ముందు యుద్ధ సంబంధమును వదలుకొన నిశ్చయించుకొనెను. ఆమె రాజుసన్నిధినుండి తొలఁగి స్వగ్రామమునకుఁ బోవఁ దలఁచెనుగాని రాజును తదాస్థానమునందలి ప్రముఖులును సమ్మతింపక యాదే కొంతకాల ముందు నట్లు బహువిధములఁ బ్రార్థించి యొడఁబఱచిరి. అంతట రాజక్కడ నుండి వెనుక మరలి బోర్జెస్ పట్టణమునందు శీతకాలము గడచునవఱకును నిలిచెను. ఇక్కడ నున్నకాలములో రా జామెకు ప్రభ్వీపట్టమును నామెకుటుంబమునకంతకు ప్రభుపట్టమును నొసఁగి గౌరవించెను. ఇట్లిన్నిగౌరవములు వచ్చినను జోన్ తనపూర్వవేషమును మార్చుకొనక, శుద్ధహృదయయై తనకాలము నీశ్వరసేవయందుఁ గడపుచుండెను.

ఇంగ్లీషుసేనలును బర్గండీప్రభువు సేనలును వచ్చి ఫ్రెంచివారి దైన కాంపేనుదుర్గమును ముట్టడించిరి. ఆపట్టణమును విడిపించుట కయి కొంతసేనతోఁ బోయి జోన్‌కన్య శత్రువులను తలపడెను. ఆయాం యుద్ధమునం దనన్యసాధారణశౌర్యమును గనఁబఱిచి పోరాడినను కడపట శత్రువులచేఁ బట్టుపడి కారాబద్ధురాలుగాఁ జేయఁబడెను. ఆమెపాటును జూచి తమప్రాణము లైన నిచ్చి యాధీరురాలిని విడి పింపవలసిన ఫ్రెంచిసైనికులు పౌరుషమును విడనాడి స్వప్రాణరక్షణార్థము పాఱిపోయిరి. అప్పు డింగ్లీషుసేనలలో ఫ్రెంచిరాజ్యమంతయు దమకు లోఁబడినంత సంతోషము కలిగెను. ఆమె వచ్చునంతవఱకును తా మెక్కడఁ జూచినను జయము పొందుచుంటి మనియు, తమ యాపదలకెల్ల నామెయే మూల మనియు, ఆమె దయ్యములసాహాయ్యమునఁ దమ్ము పరాజితులను జేయుచువచ్చిన దనియు, ఆమెను మరల ప్రాణములతో విడిచినపక్షమున తమముప్పు నిశ్చయ మనియు, ఇంగ్లీషువారు నమ్మి యామెయెడల నత్యంతక్రోధులయి యుండిరి. అందుచేత నొకస్త్రీ యామె మంచిక్రైస్తవభక్తురా లనియు నీశ్వర ప్రసాదము గలదనియు చెప్పినంతమాత్రమున పారీసునగరమునం దాస్త్రీని బ్రతికి యుండఁగా బట్టలకు నిప్పంటించి కాల్చి చంపిరి.

ఆఱుమాసములు చెఱసాలయం దున్నతరువాత జోన్‌కన్య నాకాలమునం దింగ్లీషురా జయిన హెన్రీ యున్నటువంటి రుయాన్ పట్టణమునకుఁ గొనిపోయిరి యుద్ధమునందుఁ బట్టుపడిన శత్రువీరుల నాదరముతోఁ జూచుట యాచార మయినను, ఇంగ్లీషువారు యుద్ధధర్మములను పాటింపక నీతిమాలినవా రయి జోన్‌కన్యయెడల మిక్కిలి క్రూరముగాఁ బ్రవర్తించిరి; ఈమెకాళ్ళకు సంకెలలు వేసి పగలెల్లను బంధించి యుంచుచు వచ్చిరి; రాత్రులు మెలకు బలమైనయినుప

గొలుసును జుట్టి కట్టి కదలమెదల నవకాశము లేకుండఁ జేయుచు వచ్చిరి. వారామెప్రాణముల నేలాగుననైనఁ దీయ నిశ్చయించు కొన్నందున, దయ్యములను వశపఱచుకొని యీశ్వరద్రోహిణియయ్యె నన్న మహాదోషము నామెయం దారోపించి విచారణనిమిత్త మామెను మతాచార్యులయధికారమున కొప్పగించిరి. లౌకికవ్యవహారానుసారముగా విమర్శించెడుపక్షమున నామెయం దారోపింపఁ దగిననేరమేదియు లేదు. వారు చేయఁదగినదంతయుఁ గొంత విడుదలసొమ్మును స్వీకరించియో శత్రువులచేఁ బట్టుపడినతమవారికి పరివర్తనముగానో యామెను విడువవలయుటతప్ప వేతేదియు నుండదు. ఈవిమర్శ పయికి న్యాయముగాఁ గనఁబడుటకయి పన్నినతంత్రమేగాని న్యాయాధికారులుగా నిర్ణయింపఁబడిన యాచార్యపీఠమువా రావఱకే యామెకు ప్రాణాంతదండనమును విధింప నిశ్చయించుకొని యుండిరి.

ఆమె నావఱకు రహస్యముగ పదునేనుమాఱులు విమర్శించినను, బహిరంగముగా విచారణచేయుటకయి 1431 వ సంవత్సరము ఫిబ్రవరినెల 21 వ తేదిని ధర్మాధికారులవద్దకుఁ దెచ్చి నిలిపిరి. ఆమె పక్షమున వాదించుటకయి న్యాయవాదుల నెవ్వరి నంగీకరింప లేదు. ఆమె కప్పు డున్నబలమంతయు తాను నిర్దోషురాలనని దృఢముగా నమ్మి యుండుటచేఁ గలిగినధైర్యబలమును పరమేశ్వరభక్తిబలమును. ఈరెండుబలములును గలిగి యుండుటచేత నణుమాత్రమును జంకక విపక్షులముందు నిశ్చలురాలయి నిలిచి యుండెను. వక్రస్వభావులైన యాధర్మాధికారు లామె నేమాయోపాయముచేతనైనను వంచించి ప్రశ్నలు వేసి పడఁదోసి దోషురాలనిపింపవలెనని కుతంత్రములుపన్ని కుయుక్తులు చూపి మేమేమో ప్రశ్నలు వేసిరిగాని యామె చెప్పిన యుత్తరములలో దేనివలనను నామెయందు దోషారోపణము

చేయుటకవకాశము దొరకలేదు. నీవు పురుషవేషము నేలవేసితి వని వా రడిగినప్పు డామె యీశ్వరాజ్ఞానుసారముగా వేసితి నని యుత్తర మిచ్చెను. ఆమె యీశ్వరద్రోహిణి యని సిద్ధాంతము చేయుటకై యీయాంశమే ప్రబలమయినట్టు వివేకహీను లైనయామతాచార్యుల దృష్టి కప్పుడు కనుపట్టెను. విచారణసమయమునం దామెవర్తనమును జూచుచుండిన యొకయింగ్లీషువాఁడు "యీయుత్తమకన్య యింగ్లీషు జాతి దయ్యెనా యెంతటి శ్లాఘాస్పదాలుగా నుండును !" అని పలు కుచు నాశ్చర్యపడెను. అప్పు డామె ధర్మాధికారు లామెకు దయ్యాలమారితనము నారోపించుచు పంద్రెండు నేరములు మోపి పారీసునగరవిద్యాగురుపీఠమువారు వారితీర్పును స్థిరపఱిచిరి. ఆమె చెరసాలయం దుంచఁబడిన తరువాత సంవత్సరమున కనఁగా 1831వ సంవత్సరము మెయినెల 24వ తేదిని మతాచార్యు లామె యపరాధి నిగా నిర్ధారణము చేయఁబడె నని బహిరంగముగాఁ దెలిపిరి. తరు వాత వారముదినముల కొక మతాచార్యుఁడు ధర్మాధికారులచే నియ మింపఁబడి యామె యున్నకారాగృహమునకుఁ బోయి యాదినము ననే యామె రుయూ౯పురియందలి యంగళ్ళవాడవద్ద తగులఁబెట్టఁ బడు నట్లు తీర్పుచేయఁబడె నని చెప్పెను. తనకు విధింపఁబడిన యా క్రూరమరణదండనవార్తను వినఁగానే ధైర్యమును గోలుపోయి యామె దీనముగా విలపించెనుగాని శీఘ్రముగానే మరల ధైర్యము న లంబించి శాంతచిత్త యయ్యెను. ఆయుధపాణు లయినయెనిమిదివందల యింగ్లీషుభటు లామెను కాచి రాఁగా నామె వధ్యస్థానమునకుఁ గొని పోఁబడెను. ఆమె తీవ్రపొడుగువను తనయాత్మ నీశ్వరసమర్పణము చేయుమ భక్తిపూర్వకముగా నొనర్చిన నిష్కళంకప్రార్థనలను విని చూడవచ్చినవా రనేకులు కంట తడిపెట్టి యేడువసాగిరి; ఆమె కేశీఘ

కలిగించుటలో సహకారు లయి యామె చావును జూచి సంతోషింప వలె నని బయలుదేఱినవారు సహిత మనేకులు గుండెలు పగిలి నడి దారినుండి వెనుకకు మరలిపోయిరి. ఆమె వధ్యస్థానమునకుఁ గొనిపోఁ బడునప్పటికే నిర్దయు లయినమతాచార్యు లక్కడ కాష్ఠములను చేర్పించి చితి నమర్చి తమక్రూరకిరాతకృత్యమును నెఱపుటకు సంసిద్ధు లయి తమ ద్వేషాగ్నికి బలిపెట్టఁ దలచిన యానిర్దోషురాలి రాకను వేచి యుండిరి. దుఃఖకర మయిన తరువాతి క్రూరహింసాకర్మమును వెంచి చెప్పుట యుచితము కాదు. ఆమె చితిపయి కెక్కి, వెనుక వయిపున పాతిపెట్టఁబడిన నిలువుగుంజ కంటఁగట్టఁబడి నిలిచి, విస్పష్ట మయినకంఠస్వరముతో తనదోషములను మన్నింప నీశ్వరుని ప్రార్థించి, తనయెడల నపరాధు లయినవారి నందఱిని క్షమింప భగవంతుని వేఁడి, యీశ్వరేచ్ఛ నెఱవేఱును గాక యని పలికి యూరకుండెను. ఆమాటలు చెవినిఁ బడఁగానే యామె నపహసింప నిశ్చయించుకొని వచ్చినవారు సహిత మనేకులు కన్నుఁనీరు కార రోదనము చేయఁ జొచ్చిరి; ఆమె క్రూరవధను గన్నులారఁ జూచి సంతోషింపవలె నని వచ్చియున్నతాసనముల నలంకరించియున్న దయాశూన్యు లయిన మతాచార్యు లనేకు లచ్చట నిలువలేక బలివేదికను డిగ్గి వెడలిపోయి రఁట! మతపిశాచావేశపరవశు లయి దయాధర్మదూరు లయియుండు మతాచార్యకిరాతులను మించు ప్రత్యక్షరాక్షసులు లోకములో వేఱొక రుండఁజాలరు గదా! కాష్ఠమునకు నిప్పంటింపఁబడిన యల్పకాలము లోనే త్రేతాగ్నులని చెప్పఁదగిన విరోధు లగు నింగ్లీషువారి క్రోధాగ్నికిని మతాచార్యుల ద్వేషాగ్నికిని ప్రజ్వలిత మయిన కాష్ఠాగ్నికిని నిర్మల చరిత యయినయాసాధ్వీమణియొక్క యనిత్యదేహ మాహుతి యయ్యెను. ఈక్రూరహత్య ముగియునప్పటికెల్ల నెల్లవారి మనస్సుల

లోను తాము దేవదూతను నిష్కారణముగాఁ జంపి పాపము కట్టు
కొంటిమన్న విచారము కలిగెను. కొంద ఱామెదేహము దహింపఁ
బడుటకు మాఱుగా తమదేహములు దహింపఁబడిన మేలుగనుండునని
తలఁచిరి. మూఢవిశ్వాసములును మతోన్మాదమును మనుష్యుల
మానుషత్వమును రూపుమాపి వారిచే నెటువంటి క్రూరకృత్యము
లను జేయింపఁజాలవు? అటువంటి యమానుషశౌర్యమే యీకాలము
నందుఁ జూపఁబడినపక్షమున శత్రువులు సహిత మామెను శ్లాఘించి
పూజించి యుండురుగదా! ఈనరహత్య కొడిగట్టిన స్వదేశీయులైన
మతాచార్యులకును పరదేశీయులైనయింగ్లీషు వారికిని నిది తీరనియప
కీర్తిగా నున్నది. పాపకార్య మెప్పుడును జయప్రదముకాదు. స్వప్ర
యోజనార్థముగాఁ దమపక్షము చేరినబర్గండీప్రభు వెనుక తిరుగుట
చేతను క్షంతవ్యముగాని యీక్రూరహత్యవలనఁ గలిగినజనద్వేషము
చేతను క్రమక్రమముగా నింగ్లీషువారు ఫ్రాన్సుదేశములోని తమ
రాజ్యము నంతను నల్పావశిష్టముగాఁ గోలుపోయి స్వదేశమునకు
మరల వలసినవా రయిరి. ఆకన్యకామణివలనఁ దా నంతమహోప
కారము నొందియుఁ దనయుపకర్త్రి తననిమిత్త మయి శత్రువులపా
లయి సంవత్సరకాలము చెఱసాలయం దుండినప్పు డామెను విడిపించుట
కయి ప్రయత్నింపక యుపేక్షించిన ఛార్లెస్ రాజును మిత్రద్రోహియు
మహాపాపియు నని చెప్పవచ్చును. ఇట్లు ఛార్లెస్ రాజ్యలాభమును
బొంది చిరకాలము పాలనము చేసినవాఁ డయ్యును మనశ్శాంతి లేక
తుదకుఁ దనకొడుకే తనకు విషముపెట్టు నన్నభీతిచేత నాహారమును
విసర్జించి పస్తుపడి కృతఘ్నున కర్హ మయినయపాత్రపుచావే చచ్చెను.
విమర్శయని పేరుపెట్టి న్యాయాధికారుల మని ధర్మస్థానమునఁ గూరు
చుండి యన్యాయముగా నిరపరాధినికి మరణదండనము విధించిన

పాపము మనస్సులను బాధింపఁగా మతాచార్యసంఘము వారు 1456వ సంవత్సరమున మరల రీమ్సునగరమునందుఁ గూడి పునర్విమర్శ చేసి వెనుకటితీర్పును ద్రిప్పివేసి జోన్ నిరపరాధిని యని తీర్పు చెప్పిరి. దొంగలు పడినయాఱునెలలకు కుక్క మొఱిగిన దన్నట్లు నిర్దోషిణి చంపఁబడిన యిరువది యైదు సంవత్సరములకు గురుపీఠమువారు చేసిన తీర్పు నెంతని మెచ్చుకోవచ్చును! ఈసాధ్వియొక్క యత్యద్భుతకార్యములను వర్ణించుచుఁ దరువాత కవులు ప్రబంధములను జేసిరి; విద్వద్గాయకులు నాటకములను గీతములను రచించి యాడి పాడిరి; దేశమందంతటను బహుస్థలములయం దామెకు ప్రజలును ప్రభువులును ప్రతిరూపములను నిలిపిరి. రుయాన్పురమునం దామె యగ్నిలో నాహుతి చేయఁబడిన వేదికయందు సుందర మయినమందిరము కట్టఁబడి యామె గుణవర్ణనము శిలాక్షరములుగా నిగనిగలాడు పాలరాయి పయిని చిత్రింపఁబడెను.

Mrs. ELIZABETH FRY.

ఎలిజబెత్ ఫ్రైదొరసాని.

ఫ్రైదొరసాని 1780వ సంవత్సరము మెయినెల 21వ తేదిని ఇంగ్లండుదేశమునందు జనన మొందెను. ఆమెతండ్రిపేరు జాన్ గర్నీ; తల్లిపేరు కేథరైన్ బెల్. ఆమెతల్లిదండ్రు లిరువురును ధనసంపన్నము లయి సుప్రసిద్ధము లయినవంశములయందు జనియించినవారు. తండ్రి మహాధనసంపన్నుఁడు; తల్లి విద్యారూపగుణసంపన్నురాలు. ఎలిజబెత్తనునది పసితనములో జననీజనకు లీమెకుఁ బెట్టినకన్యకానామము; ఫ్రైయనునది వివాహబంధమువలనఁ గలిగిననామము. తల్లిదండ్రులకుఁ గలిగిన పండ్రెండుగురుబిడ్డలలో నీమె మూఁడవది. ఈమెకు తోడఁబుట్టినవాండ్రు నలుగురును తోడఁబుట్టినపడుచు లేడుగురును నుండిరి. బాల్యమునం దీమె చుఱుకుఁదనమును సూక్ష్మబుద్ధియుఁ గలదియే యైనను విద్యయం దంతగా శ్రద్ధవహించి పేరుపొందినది కాదు. శైశవమునం దీమె పుష్పములయందును సృష్టివైచిత్ర్యముల యందును ప్రీతికలదయి, తల్లివెంట నుద్యానవనమునందుఁ దిరుగు

నప్పుడు వృక్షలతాదులయొక్కయు పుష్పపల్లవాదులయొక్కయు సౌందర్యమున కాశ్చర్యపడుచు డెందమునం దానందించుచుండెను. ఉత్తమప్రవర్తనము గలదియు విద్యావతియు నైనతల్లియొక్కసుగుణ సంపదనుబట్టి యీచిన్నది దయార్ద్రహృదయ యగుచు బీదలయొక్కయు వ్యాధిగ్రస్తులయొక్కయు నిండ్లకుఁ బోయి యుపచారములచేతను మంచిమాటలచేతను వారి నాదరించుచు వచ్చెను. ఉగ్గుపాలనాటి నుండియు పరోపకారచింతను గఱపిన యీయుత్తమమాతను గోలు పోవలసినదురవస్థ పండ్రెండేండ్లయీడుననే యీబాలికకు సంభ వించెను. ఇట్లు 1792 వ సంవత్సరమునందు మాతృమరణదుఃఖము సంభవించునప్పటికి తల్లికడుపునఁ బుట్టినపండ్రెండుగురిలో నగ్రసంతా నమునకు పదునేడేండ్ల ప్రాయమును కనిష్ఠసంతానమునకు రెండేండ్ల యీడును నుండెను. ఈమెతండ్రి తనబిడ్డలు మంచివారును సమర్థ లును గావలె నన్నయభిలాషతో వారికి విద్యాబుద్ధులు నేర్పించుట యం దత్యంతశ్రద్ధ వహించుచుండెను. ఈమె చిత్రలేఖనమునందును సంగీతమునందును నాట్యమునందును మహాసమర్థురా లయ్యెను. ఈమెకంఠస్వరము కిన్నరస్వరమువలె నత్యంతమధురమై వినువారి వీనులకు విందు గొలుపుచుండెను. అశ్వారోహణమునందుసహిత మీమెకు నిరుపమాన మైనప్రవీణత కలిగి యుండెను. ఈమె తన యక్క లిద్దఱివలె నంతచక్కనిది కాకపోయినను, పలుచని పొడవైన శరీరమును పట్టువలె మృదువైనదీర్ఘశిరోజములును కలకలలాడెడు నవ్వుమొగమును గలదై మొత్తముమీఁద రూపవతి యనఁదగినదిగానే యుండెను. ఈమె బాల్యావస్థలో తాను పట్టినపట్టేకాని యితరులు చెప్పినమాట వినకుండెడుస్వభావము కలదిగా నుండె నఁట! వెంకెప ట్టని యాకాలములో నెల్లవారును భావించి గర్హించినయాగుణమే

పెద్దపెరిగినతరువాత సత్కార్యాచరణమునందలి నిర్విరోధమైనప్రాని
కగా మాఱి యీమె కమూల్యగుణాలంకార మయి యెల్లవారలశ్లాఘ
నకును యోగ్య మయ్యెను. పదునాఱుసంవత్సరములప్రాయమప్పు
డీమెకు వచ్చిన యొకగొప్పవ్యాధివలననే యీమెను పరార్థపరత్వ
మధిక మయినను, 1798వ సంవత్సరారంభమున వినఁదటస్థించిన
యొకమతిగురువుయొక్క ధర్మోపన్యాసమువలన నీమె పునస్సృష్టి
యైనట్లు పూర్ణముగా మాఱిపోయెను. పదునేడేండ్లప్రాయమునం
దుండినయామె యప్పుడు తనగ్రామములోని పేదబిడ్డల విద్యాభివృద్ధి
నిమిత్తమయి యొకపాఠశాలను బ్రథమమున నొక్కపేదబాలు
నితో నారంభించెను. ఆపాఠశాల దినదినాభివృద్ధి నొంది యల్పకాలము
లోనే పెద్దదయి, ఆమె వివాహానంతరమున పితృగృహమును విడిచి
భర్తృగృహమునకుఁ బోవలసివచ్చినప్పటి కెనుబదియేడుగురు బాలు
రను బాలికలను గలది యయ్యెను. ఆపాఠశాలయందలిపిల్లలు విద్యా
బుద్ధులయందు వృద్ధిఁ బొందుటయే కాక యామెయం దత్యంతాను
రాగము గలవారయి యామెవియోగమునకు తల్లిని విడువవలసిన
బిడ్డలవలెఁ బరితపించిరి. అంత పెద్దపాఠశాల నన్యులసాహాయ్యమును
గోరక యొక్కతెయు నామె యెట్లు సమర్థతతో నిర్వహింపఁ గలిగి
నదో యాశ్చర్యకరముగా నున్నది.

ఈమె తనకు పందొమ్మిదియేండ్లు నిండినతరువాత 1800వ
సంవత్సరమునందు ఆగష్టునెల 19వ తేదిని జోనస్ ఫ్రై యను నాతనిని
వరించి వివాహము చేసికొనెను. అతఁ డొక గొప్పవాణిజ్యసంఘము
నందు భాగస్థుఁడుగా నుండెను. ఈవధూవరు లిరువురును పరస్పరాను
రాగము గలవారయి, శరీరములు వేరైనను మనస్సొక్కటియే యైన
యైకమత్యముతోఁ గలసి మెలసి వర్తించుచుండిరి. భర్తయుం దవ్యా

జానురాగము గలది యగుటచేత భార్య హృదయపూర్వకముగా భర్తకు విధేయురాలయి తదాజ్ఞాను సారముగా మెలఁగు చుండెను. భార్యయందు విశుద్ధ ప్రేమము గలవాఁ డగుటచేత భర్తయు భార్య మాట యం దాదరము గలవాఁ డయి యామె మనసు కనిపెట్టి యనుకూలుఁ డయి ప్రవర్తించు చుండెను. ఇట్లు ప్రతివిషయమునందును దంపతులమనస్సు లొక్కటి యయి యేకీభవించు చుండుటవలన గృహము నిరంతరసుఖదాయక మయి భూతలస్వర్గమువలె నుండెను. ఆమె గృహవ్యయములను గూర్చి సరియైన లెక్క లుంచి, భోజనవ్యయములు, వస్త్రములు, తోఁటకర్చులు, సేవకులజీతములు, ధర్మము మొదలయినవి వేఱువేఱుగా పద్దులు వ్రాయుచు నేమియు దుర్వ్యయము కాకుండ నాదాయవ్యయములను చక్కఁగా విమర్శించు చుండెను; సేవకులయం దనురాగము గలదయి వారిమనస్సులు నొప్పింపక వారివలన నేర్పుతోఁ బనులు గొనుచు వారి ప్రేమకుఁ బాత్రురాలయ్యెను. విద్యావతు లయినయువతులు భర్తల కడఁగి యుండరనియు గృహకృత్యములను నిర్వహింపఁ జాలరనియు ప్రలపించెడు మన యార్యావర్తములోని యపూర్వబుద్ధిమంతు లీకాంతామణియొక్క పవిత్ర చరిత్రమును జదివియైనను విదుషీ విదూషకులు గాక బుద్ధి తెచ్చుకొందురుగాక.

భర్తవలన నీమెకు పదునొకండుగురు బిడ్డలు పుట్టిరి. బిడ్డల యం దీమె యపార ప్రేమము గలదయి వారిసంరక్షణము నితరులకు విడిచిపెట్టక స్వయముగా తానే చేయుచు, కొంతయీడు వచ్చువఱకును రాత్రిం దివములు వారి నెప్పుడు నేమఱక కంటికి ఱెప్పవలె సదా కాపాడుచుండెను. వారిలో నెవ్వరి కెంతచిన్నజబ్బు చేసినను వారి యల్పబాధను సహితము చూచి సహింపలేక శోకించుచు, కావలసిన

యుపచారములను పథ్యపానములను తానే చేయుచు, వారు స్వస్థపడు వఱకును మనశ్శాంతి లేక పరితపించుచుండును. పిల్లలును తల్లియెడల నపరిమితప్రేమ గలవారయి, తల్లి యొక్క నిమిషము తమకంటఁ బడకపోయిన పక్షమున మిన్ను విఱిగి మీఁదఁ బడినట్టు లేమియుఁ దోఁపక విచారగ్రస్తులయి యుండి దూరమునుండి యామె కంఠస్వరము వినఁబడఁగానే పట్టరాని యానందముతో నెదురుగా పరుగెత్తుకొనిపోయి తల్లిని కౌఁగిలించుకొనుచుందురు. ఇట్లీమె బిడ్డలయం దింత ప్రేమ చూపుచుండిగా నుండినను, పిల్లల నల్లరిచేయనీయక వారి నెల్లప్పుడును నాజ్ఞాబద్ధులను గానే యుంచుచుండెడిది. వారిని తనకిష్టములేని పనినుండి మరలించుట కయి యొక్క పరుషోక్తి సహితము నోటినుండి వెడలవలసినయక్కఱ లేక ప్రేమాస్పదము లయిన కన్నులనుండి వెలువడెడి యనంగీకారసూచకమైన యొక్క చురుకుచూపో భ్రూసంజ్ఞయో చాలి యుండును. ఇట్లు ప్రేమానుబంధముచేత బద్ధులయి యామె కాజ్ఞానువర్తులయి భయభక్తులు చూపుచు మెలఁగుచుండెడినారొక్క బిడ్డలుమాత్రమే కారు, దాసదాసీజనులును ఆమె యెడల మాతృభక్తి కలవారయి, స్వకృత్యముల నణుమాత్రము నేమఱక, ఆమె యాజ్ఞల నతిక్రమింపక పరమవిధేయులయి శ్రద్ధాభక్తులతో జరుపుచుండెడివారు. ఆమె తనపరివారమును స్వకుటుంబములోనివారిని గానే భావించి ప్రేమించుచు, వారు ప్రమాదవశమునఁ జేసిన తప్పులను క్షమించుచు, వారిని దన బిడ్డలవలెనే యాదరించుచుండినను, వారిని మనసువచ్చినట్టు తిరుగనీయక యెప్పుడును తగిన కట్టుపాటులోనే యుంచుచుండెను. అందుచేతవారు తమ యజమానురాలి యెడల భక్తివిశ్వాసములు కలవారయి సర్వదా వినయవిధేయతలతో సేవించుచు, తమపనుల నత్యంతశ్రద్ధాళువులయి యుక్తకాలములలో

నిర్వహించుచు, ఆమె యాజ్ఞలనెల్ల శిరసావహించి హృదయపూర్వకముగాఁ జేయుచు, ఆమె నిమిత్తమయి యావశ్యకమైన యెడలఁ దమ ప్రాణములనైన సమర్పించుటకు సంసిద్ధులయి యుండునంతటి యనురాగము గలవారయి యుండెడివారు.

1838 వ సంవత్సరమునందు లండను నగరమునందలి 'న్యూగేట్' (నూతనద్వారము) అనుపేరుగల ప్రధాన కారాగృహములో నుంచఁబడియుండు స్త్రీలయొక్క దుస్థితినిగూర్చి శోచనీయములయిన కథలు ఫ్రైదారసానియొక్క చెవి సోఁకెను. వారి దుఃఖకథలను విని యామె మనస్సునందు సంతాప మొంది తనసహోదరీతుల్యలయిన యా యభాగ్యురాండ్ర యొక్క దౌర్భాగ్యమును గొంతవఱకైనను దొలఁగించి వారిని మంచిస్థితికిఁ దెచ్చుట యెట్లుసాధ్య మగునా యని యామె తలపోయఁ జొచ్చెను. ఆచెఱసాలలోని యిన్నూఱు ఘనగజముల వైశాల్యముగల నాలుగుచిన్నగదులలో మున్నూఱుగురు కారాబద్ధురాండ్రు వారివారి బిడ్డలతోడఁ గూడ నుంచఁబడిరి. వారిలోఁ గొంద ఱపరాధినులు; కొందఱు నిరపరాధినులు; కొందఱు విమర్శింపఁబడి దోషస్థాపనానంతరమున శిక్షింపఁబడినవారు; కొందఱింకను దోషనిర్ధారణము లేక విమర్శార్థము తేఁబడినవారు, కొందఱు నరహత్యాది ఘోరపాపముల కొడిగట్టిన కఠినచిత్తురాండ్రు; కొందఱు దారిద్ర్యదోషము చేత నల్పాహారవస్తుచౌర్యాదులకు లోఁబడవలసినవా రయిన పశ్చాత్తప్తచిత్తురాండ్రు. ఇట్టి నానావిధవిశేషగుణములవా రందఱు తారతమ్యవిభేదము లేక యేకసమూహముగా నక్కడఁ జేర్పఁబడియుండిరి. వారికిఁ బ్రొద్దు గడచుట కక్కడ పని యేమియు లేదు, వారు యుక్తముగా నడచుచున్నారో లేదో చూచుటకుఁ దగిన పయిపరామర్శయు లేదు; అందఱిపైని కారా గృహాధి

కారి యొకఁడును వానికి సహాయుఁడుగా బాలుఁడయిన యాతని కొడుకొకఁడును అధికారము చెల్లించుచుండిరి. వారిలోఁ బెక్కండ్రకు ముతికిపేలికలును చింపిగుడ్డలును దక్క నంగములను గప్పుకొనుటకుఁ దగినవస్త్రము లయినను లేవు వారు వంట చేసికొన్నను, భుజించినను, వసించినను కూరుచున్నను, శయనించినను, మఱి యేమిచేసికొన్నను, ఆనాలుగు చిన్నగదులలోనే చేయవలెను. వా రక్కడ సామాన్యముగా నొండొరులను తిట్టుకొనుచు, శపించుచు, అవాచ్యములు పలుకుచు, అసహ్యము లయినపాటలు పాడుచు, కాలము గడుపుచుందురు. కారాగృహమును సందర్శింప వచ్చినవా రెవ్వ రయిన నా మార్గమున బోవఁ దటస్థించిన పక్షమున వా రందఱును గుంపుగా ద్వారముల కడఁ జేరి ,ఆకలి' ,అన్నము' అని యఱచుచు, కనులు నోళ్ళు బాదుకొనుచు, డబ్బు నిమిత్త మినుపకడ్డీల సందులలో నుండి చేతులు చాచుచుందురు; వచ్చినపుణ్యాత్ములలో నెవ్వ రయిన జాలిపడి చేతులలోఁ గాను వీసము లేవి యయినఁ బెట్టినపక్షమున వానిని వెంటనే చెఱసాలలోని కల్లంగడికిఁ బంపి మద్యము తెప్పించుకొని త్రాగుచుందురు. వారి పరిభాషయం దన్న మనుమాటకు కల్లనియే యర్థము. వారిలో సాహసికురాండ్రు కొందఱు ద్వారముల సమీపమునకు వచ్చినవారి వస్తువులను చేతులు చాచి బలవంతముగా నూడఁబెఱికికొనుటయు: గలదు.

ఒకనాఁడు మాననీయు లయిన సుందరు లిద్ద ఱాకారాగారమును జూడఁ బోయిరి. వారు కొంతసే పితర విషయములను గూర్చి మాటాడిన తరువాత చెఱసాలలోని స్త్రీల స్థితి బాగుపఱుచుటను గూర్చి ప్రస్తావన చేయఁగా కారాగృహాధికారి ,,వారు బాగుపడుట యసాధ్యము. నామాట నమ్ముఁడు. వారు బాగుపడుటకు శక్యము

కానంత దుర్వృత్తిలోను పాపములోను మునిఁగి యున్నారు." అని గంభీరస్వరముతోఁ జెప్పెను. అప్పటి కారాగారాధిపతులు చిరకాలాగతాచారాపశ్రభావమును బట్టి దయావిహీనహృదయు లయి, కారాబద్ధుల సంస్కారమునుగూర్చి యెవ్వ రయిన ముచ్చటించినను వారి మాటల నాదరింపక వారిని తిరస్కారదృష్టితోఁ జూచి పరిహసించు నంతటికఠినదశకు వచ్చి యుండిరి. అప్పు డానుందరులలోనుండి మృదుమధురస్వరముతో "దేవుఁడు తలఁచుకొన్నను వారు బాగుపడరా? వారు దేవుని శక్తికి మించి యున్నవా రని మీయభిప్రాయము కాదనుకొనెదను." అని యొకవాక్యము వెలువడెను. ఆమాట విని యులికిపడి యతఁ డావాక్యములు వచ్చినవంకకు దృష్టిపఱచి, దీర్ఘశిరోజములతోను దయారసము లొలుకుచున్న శాంతముఖముతోను మహోత్సాహముచేతఁ బ్రజ్వరిల్లుచున్న వెలితఘకుఁగన్నుల తోను నిలుచుండి ధీరత్వము మూర్తీభవించిన ట్లున్న పొడవయిన సుందరవిగ్రహమును బొడగాంచి, క్షణకాల మేమి చెప్పుటకును తోఁచక యూరకుండి కడపట "నాయభిప్రాయ మది కాదు. ఈకారాగృహమునందు మతబోధచేయుట కయి నియమింపఁబడి యున్నమతాచార్యునకు వీరిని బాగుచేయుట యసాధ్య మయిన దని చెప్పుటతప్ప నా యభిప్రాయము వే అొకటి కాదు." అని తడఁబడుచుఁ బలికెను. పయి యట్లు పలికిన యామె మన ప్రైదొరసానియే యని నీనిం జదువు వారికి వేఱుగఁ దెలుపవలసిన యావశ్యక ముండదు కదా. ఆనాటి కా చెలికత్తె లిద్దఱును వారియొద్ద సెలవు గయికొని వెడలిపోయిరి. ఇట్లు వెంటఁబోయిన రెండవయామె ప్రైదొరసానియొక్క యక్క పెనిమిటియు పరోపకారములయం దసమానదీక్ష వహించినవాఁడును నయిన సర్ ఫవెల్ బక్స్టన్ దొరవారి సహోదరి యగు అనాబక్స్టన్ కన్య.

తరువాతఁ గొన్నిదినములకు ఫ్రైదొరసాని యుక్కతెయు నొంటిగా మరల కారాగృహమునకు వచ్చెను. ఆమె చేతిలో నప్పు డొక్క పుస్తక ముండెను. ఈసారి కారాగృహాధికారు లామె నెక్కువ గౌరవముతోఁ జూచి యాదరించిరి. వారి యాదరణకు సంతోషించి యామె కారాబద్ధురాం డ్రయి యున్నస్త్రీలలోఁ గొంతసేపు త న్నొంటిగా విడిచి వారితో మాటాడుట కంగీకరింపుఁ డని వారిని బాగుచేయఁ బ్రయత్నించుట నిష్ఫల మనియు, వారితో నొంటిగా నుండుట యపాయకర మనియు చెప్పి, కారాగృహాధికారియు మతా చార్యుఁడును ఇతర రాజపురుషులును ఆమె నిరుత్సాహపఱిచి యామె యుద్యమమును వారింపఁ జూచిరి గాని వారిమాట లామె చెవులలో దూఱినవి కావు. ఆమాటలవలన నామె యెంతమాత్రమును భయ పడక, భగవంతుఁడు తనకుఁ రక్షకుఁ డయి యుండఁగా నితరులవలనఁ దన కపాయము రాఁజాల దని పలుకుచు, కృతనిశ్చయురా లయి తన పట్టును విడువకుండెను. అంతటి దృఢమనస్కురా లయియున్న యామె ప్రార్థనలను త్రోసివేయఁ జాలక తుదకు, బందీశాలాధ్యక్షు లంగీకరింపవలసినవా రయిరి. ఎంత చెడి హీనదశయందు న్నవా రయి నను తనకువలెనే నిత్యము లయినయాత్మలు గలవా రయి, అజ్ఞా నాంధకారముచేతఁ గన్నుఁ గానక పాపపంకమునఁ బడినవా రయినను పశ్చాత్తాపవలంబనదండముచే మరల లేవఁ దగినవా రయి, అరిషడ్వర్గ పిశాచావేశము చేత మతిచెడి ధర్మముతోడి పోరాటమునకుఁ బూనిన వా రయినను దయనీయు లయినయబలలే యయి, తన సోదరీతుల్య లయిన యీశ్వరపుత్రికలవద్దకుఁ బోవు నప్పు డాత్మసంరక్షణార్థముగా నామె కేమిసాధనములు కావలెను? ఈశ్వరభక్తియే యామెకు వజ్ర కవచము, పవిత్రమార్దవమైన పరిశుద్ధహృదయమే యామె కభేద్యఖేటము;

దయాధర్మాదులే యామె కమోఘాయుధములు. ఇటువంటి యప్రతిహత సాధనములను సాయముగాఁ గొని యప్పు డామె నిర్భయముగా కారాబద్ధురాం డ్రయి యున్నయువతులయొద్దకు నడచెను. ఆమె సమీపింపఁగానే యాయువతు లామెను జూచి యన్నమునకు డబ్బులు డబ్బు లని యొక్కపెట్టున నఱవఁ దొడఁగిరి. వారి పరిభాషయం దన్నమన్న పదమున కర్థమేమో యావఱకే తెలుపఁబడినది. అప్పు డా కారాగారము మనుష్యనివాస మయిన మందిరము వలెఁ గాక యడవి మృగములతో నిండియున్న గుహ వలెనే కానఁబడెను. ఆ కేకలలోను సమ్మర్దములోను తా నావఱ కుపోద్ఘాతముగా వారికి బోధింపను ద్దేశించుకొనివచ్చిన మాటలను మఱచిపోయెను గాని యామె ధైర్యమును మాత్రము విడిచిపెట్టక, తన చేతిలోనున్న బైబిలులోని నూతననిబంధనగ్రంథమును విప్పి, వారికిఁ జదివి వినిపింపఁ దలఁచుకొని వచ్చినభాగమును దీసి, విస్పష్టమై మధుర మైనగంభీరస్వరముతో నుల్లములు పల్లవించునట్లు చదువఁదొడఁగెను. వారిలోఁ బలువుర కాయుత్తమగ్రంథమును వినుట యిదియే ప్రథమ మయి యుండును. ఆమె శ్రావ్యనాదముతోఁ జదువుచున్నకొలఁది నంతకంత కాసందడి యడఁగి, వారిలోఁ బలువురు హర్షపులకాంకితగాత్ర లయి యావేదవాక్యముల నత్యంతభక్తితోను శ్రద్ధతోను వినుచుండిరి. వారిలో చిరకాలాభ్యస్తపాపకర్మబలము చేతఁ గఠినచిత్త లయి మృగప్రాయ లయి యున్న వారునహిత మావాక్యార్థమునం దాదరము చూపక పోయినను, తమ మీఁది యవ్యాజప్రేమతో వచ్చి తమక్షేమమునే నిష్కళంకహృదయముతోఁ గాంక్షించుచు తమయాత్మోజ్జీవనము కొఱకే మాటాడుచున్న యాసాధ్వీమణియొక్క నిర్మలవాక్యామృతరసపానము చేత మత్తిల్లి దేహములు పరవశములు కాఁగా సందడి మాని నిశ్శబ్దముగా

నుండిరి. ఒకరిద్దఱింకను దమలోఁదాము మాటాడుకొనుచుండఁగా సత్యేంద్రశ్రద్ధాళువయి వినుచుండిన యంగన యొకతె చేయెత్తి "మాటాడకుఁడు. ఈదేవతావాక్యములు వినఁబడకుండ సందడి చేయకుఁడు." అని హస్తసంజ్ఞతో వారిని వారించెను. ఆకారాగృహమంతయు నాసమయమున దుష్టాంగనల నెడఁబాసి పుణ్యాంగనలతో నిండినట్లును, రాక్షసస్త్రీలను పోనాడి దేవతాకాంతలను దెచ్చుకొన్నట్లును, అయ్యెను. ఆదివ్యవాక్యామృతరసప్రవాహముచేత ననేక కాంతల శిలాకఠినచిత్తములు కరఁగి నీరయ్యెను; అనేకకాంతల నేత్రములనుండి యానందబాష్పములు జాలుకట్టెను; అనేకకాంతల గాత్రములు గగురుపొడిచెను. ఆహా! సౌజన్యమున కెంతటి యద్భుతశక్తి యున్నది! గ్రంథకర్త యయినతరువాత నామె బిడ్డలతల్లులను జూచి వారివలె తానును బిడ్డలతల్లి యగుటచేత బిడ్డలయెడల తల్లుల కెట్టివాత్సల్యముండునో బిడ్డలసుఖమునిమిత్తము తల్లు లెంత తల్లడిల్లుదురో తా నెఱుఁగుదు ననియు, యుక్తాహారమును శుద్ధవాయువును దేహపరిశ్రమమును లేకపోవుటచేత శుష్కించి యున్న యాబిడ్డలను జూడఁగాఁ దనమనస్సు దహించుకొని పోవుచున్నదనియు, అసహాయులయి యున్న యాబిడ్డలను చక్కఁగా సంరక్షించి వారిని సన్మార్గమునకుఁ ద్రిప్పుట తల్లులకెల్ల ధర్మ మగుటచేత దుస్థితిలో నున్న యాబిడ్డలకొఱకయి చెఱసాలలోనే యొకపాఠశాల నుంచుట యుచితమనియు, నానావిధముల బోధించి పాఠశాల యుంచుటయం దిష్టముగలతల్లులెల్లను చేతు లెత్తవలసినదని యడిగెను. కృపారసము వెదచల్లెడి యామెచల్లనిపలుకులవల్ల నుల్లములు కరఁగినవారయి కన్నులనుండి జొటజొట నీరుకారుచుండఁగా నొక్కసారిగా బిడ్డలతల్లులందఱును జేతు లెత్తిరి. కొంతకాలమున కాచెఱసాలలోని బిడ్డల

నిమిత్తమయి యొకపాఠశాల స్థాపింపఁబడినది. ఆపాఠశాల కుపాధ్యాయినిగా కారాబద్ధురాండ్రలోని యొకయువతి యచ్చటివారందఱి చేతను కోరఁకొనఁబడినది. ఆయువతి తాను యుక్తప్రవర్తనము కలదయి యుండుటయేకాక పాఠశాలనుగూడ చక్కఁగా నిర్వహించినందునఁ బదునేనుమాసము లయినతరువాత పయియధికారు లాయువతిని క్షమించి విడుదల చేసిరి. ఆమె యాదినమునఁ గొన్నిగంటలకాల మక్కడఁ గడపి యింటికిఁ బోయెను. తక్కాలమునకు తన తొంటి యవగుణములను విడిచి మంచితనము పూనినట్టు కనఁబడినను, ఆకారాబద్ధురాండ్రబుద్ధులు మాఱుటకు చిరకాలయి పట్టినది.

ఫైౢదారసాని తనబిడ్డల సంరక్షణమునిమిత్తము విశేషకాలము గడపవలసిన దయినందున 1816వ సంవత్సరమువఱకును వస్త్రహీనలయినవారికివస్త్రములు పంపుటయప్పుడప్పుడుపోయి బైబిలులోనిభాగములు చదివి వినిపించుట మొదలయినపనులు తప్ప చెఱసాలలోని స్త్రీలనిమిత్తమయి విశేషముగా నేమియుఁ జేయ లేకపోయెను. ఆమె పోత్సాహమువలన 1817వ సంవత్సరమునందు న్యూగేట్ చెఱసాలలోని కారాబద్ధ లగుస్త్రీలస్థితిని బాగుపఱచునిమిత్తము-యి యొక సమాజము స్థాపింపఁబడెను. ఆమె నిరంతరప్రయాసమువలన చెఱసాలలోని స్త్రీలలో నల్పకాలముననే యద్భుత మైనమార్పు గలిగెను. ఆమార్పున కాశ్చర్యపడి కారాగృహాధికారు లామెకు సర్వవిధములఁ సహాయు లయి యామె కర్తవ్యమని చెప్పినదానినెల్ల నంగీకరించి యామెకుఁ బోత్సాహము కలిగించిరి. ఇట్లు చెప్పుటనుబట్టి యామె పూనిన ఘనకార్యమ విశేషకష్ట మక్కఱలేక యనాయాసముగా నెఱవేఱినదని దీనిం జదువువారు భ్రమపడఁగూడదు. లోకములో కష్టముల కోర్చి ధైర్యమును సహనమును నిరంతరోద్యమమును

పూనని సుఖపరాయత్తచిత్తులలో నెప్పుడు నెవ్వగును ఘనకార్యమును చేనిని జేసినవారు లేరు. బురదలో దిగి బాహువులు నొప్పిపెట్ట దేహమునఁ జెమ్మటలుపట్ట ముక్కున నూర్పులుపుట్ట శ్రమపడినంగాని బురదకు వెలిచి పయినుండి పలుకువారివంచదారపలుకులచేత నెప్పుడును పంకమున దిగఁబడినబాడి పైకి లేవదు. మంచిని జేయవలె నన్న పక్షమున స్వసుఖమును త్యజించి కష్టములకు సహించి యొడలెగనిపాటు పడవలెను. ఆచెఱసాల ఘాతుకమృగబహుళ మైనగుహవంటిదిగాని గృహమువంటిది కాదని పైని వర్ణింపఁబడినదికదా. అట్టియసహ్యాస్థలము గొప్పవంశమునఁ బుట్టి యాబాల్యమును భోగముల ననుభవించుచు సుఖపడ మరిగిన మన ఫ్రైదొరసానివంటి పుష్పకోమలులకెంత దుస్సహ మయినదిగా నుండునో చెప్పుటకంటె నూహించుకొనుటయే సుకరము. కొంచెముకాల మయినతరువాత నచ్చటివారి చేష్టలనుగూర్చి యామె యిట్లు వ్రాసెను.—"మూలోఁ గొందఱు మించుమించు గాఁ బ్రతిదినమును బాతశాలను జూచుట కయి పోయిన సమయములలో చెఱసాలయందలి స్త్రీ భాగములో నడచెడి దారుణము లైనదుర్వ్యాపారములను జూచితిమి. పీకించుట, బాసలు చేయుట, జూదము లాడుట, పోట్లాడుట, దుర్భాషలాడుట, చెడు పాటలు పాడుట, గంతులువేయుట, పురుషవేషములు వేసికొని యల్లరి చేయుట, ఇట్టివే యనేకములు చెప్పను వినను దగినవి కావు. అందుచేత మే మది వయసువారిని వెంటఁబెట్టుకొనిపోవుట కర్హమయినతావు కాదని భావించితిమి." ఆస్థల మామెకు రోఁత పుట్టింపక పోలేదు. అయినను మంచిని జేయవలె నన్నయుత్సాహముచేతను స్వాభావిక సౌజన్యముచేతను భగవత్ప్రీతికరకార్యతత్పరత్వముచేతను నాసాధ్వి సమస్తమునకు నోర్చుకొన్నది. ఇట్టిహేయస్థలావలోకమునకు సహించి

పదిమాసములు పనిచేసినపిమ్మట నామె మరల నిట్లు వ్రాయఁ గలిగెను.—

"మే మేర్పఱచినవిధు లెప్పుడో యరుదుగాఁ గాని సామాన్యముగా నతిక్రమింపఁ బడలేదు. వారు మేర మీాఱక నియమించిన వ్యవస్థలోనే యుండిరి. వారు మాకు పరమవిధేయురాం డ్రయి వర్తించిరి. దయచూపుటతప్ప వేఱువిధముగా వారియెడల మే మెప్పుడును ప్రవర్తింపక పోయినను వారిలో నొక్కతె నాతో దండనాధికారియొద్దకు పోవుటకంటె నాయొద్దకు వచ్చుట కెక్కువ భయపడు చుందు మని చెప్పినది. ఈకాలములో మే మెప్పుడును ఏస్త్రీని శిక్షింపనులేదు; శిక్షింపఁ దలఁచుకోను లేదు. నేనుగాని నాసఖులు గాని విధించినశాసనముల నతిక్రమింపక యింత చక్కఁగా వను వర్తించుట క్రమశిక్షితము లయిన కుటుంబములలో సహిత మసాధ్య మని తలఁచెదను పనివిషయమున నన్నునో వా రిరువదివేలదుస్తులను గుట్టిరి. ఈపనియంతయు చిన్నయంగడివాండ్రచే నియ్యఁబడిన దగుట చేత వారం డిచ్చిన కూలి యత్యల్ప మయినది. ఇన్నివేలలో నూఱు దుస్తులుతప్ప కనఁబడక పోయినవి లేవు. అవియు స్త్రీలలోపములవలన పోయినట్టు తోఁచదు. వారు ప్రతిమాసమును ఆఱవది మొదలుకొని నూఱువఱకును మేజోళ్ళ నల్లుదురు. వారు కొంచెముగా నూలు సహితము వడుకుదురు. వారియార్జనము మొత్తము మీాఁద స్త్రీ యొక్కొకు వారమునకు 18 పెన్సులు (రు 1-2-0) గిట్టుచున్నది. ఈసొమ్ము సాధారణముగా వారి యన్నవస్త్రములకు వ్యయపఱుపఁ బడును. ఇందు నిమిత్తము వారండఱును గలిసి నెలకు నాలుగు పౌనులు (రు60లు) ఇత్తురు; మేము సహాయద్రవ్యముగా నెనిమిది పౌనులు (రు 120) ఇత్తుము. ఈరెండు మొత్తములును గలిసి వారికి తగిన మంచివస్త్ర

ములకుఁ జాలియుండుడు. ఇరువుక ముఖ్యాంశము మతబోధవలన వారిలోఁ గలిగిన గొప్పలాభ మయి యున్నది. మేము ప్రతిదినమును రెండుసారులు వారికి బైబిలు చదువుచుందుము. వారిలో పలువురకు చదువు నేర్పితిమి కాని కొందఱుమాత్రమే స్వయముగా కొంచెము చదువుటకు శక్తులైరి. దానివలనఁ గలిగినఫల మత్యద్భుత మైనదిగా నున్నది. అంత యాదరముతో బైబిలును స్వీకరించుట యితరస్థలములలో నే నెచ్చటను జూడలేదు. వారిలోఁ జెక్కండ్ర కావున స్తకమును, అందుఁ జెప్పఁబడిన మతరీతియు నీతియు, అపూర్వ ములుగా నున్నవి. తత్పరనమువలన వారియాత్మలకుఁ గలిగిన ప్రయోజనము మిక్కిలి తృప్తికరముగా నున్నది. నే నప్పు డప్పుడుపోయి చదువ నుద్దేశించితి నని చెప్పినప్పుడు, నే నేదో గొప్ప సంతోషమును వారికిఁ గలుగఁ జేయఁబోవు చున్నట్టుగా వారు గుంపులు గుంపులుగా నావెంటఁ బడుచుందురు. ''

ఈమెయొక్క కృషివలనఁ దత్పూర్వము త్రాగుఁబోతు తన మునకును దైవదూషణమునకును సోమరితనమునకును దౌర్జన్యమునకును నిలయమైనకారాగృహ మిప్పుడు మద్యపానవర్జనమునకును దైవభక్తికిని కర్మశీలతకును సౌజన్యమునకును నివాస మయ్యెను, ఆశ్చర్యకర మైన యీమార్పునకు సంతోషించి ప్రభుత్వమువా రీమె చేసినయేర్పాటు లను బ్రిటానియా దేశములోనిచెఱసాలలో నెల్ల నెలకొల్పిరి. అటు పిమ్మట నీ యేర్పాటులు యూరపుఖండమునం దంతట నవలంబింపఁ బడినవి. పైప్రదొరసాని బ్రిటానియా ద్వీపములలో నున్న చెఱసాల లనుమాత్రమే కాక, ఫ్రాన్సు జర్మనీ మొదలయిన దేశములకుఁ గూడఁ బోయి యచ్చటి ప్రధానము లైనకారాగృహములను పరీక్షించి యాడలి స్త్రీలస్థితిని బాగుచేయుట కయి బహువిధములఁ

గృషి చేసెను. ఇంతకుముందు చెఱసాలనుండి విడుదలనుబొందిన స్త్రీలు నీతిమాలినవారును జీవనాధారము లేనివారును నయి, స్వోదరపోష ణార్థముగా పూర్వపరిచితములైన పాపములనే మరలఁ జేయువా రగు చుండిరి. ఇప్పుడు చెఱసాలలోఁ దగినవృత్తులు నేర్పఁబడుటవలన విముక్తిఁ బడవలసినపడఁతు లావృత్తుల నవలంబించి పాటుపడి పాపము పొంతకుఁ బోక సుఖజీవనము చేయఁగలవా రయిరి. పాపపాశముల నుండి విడివడి యిట్లుత్తమజీవనము చేయుటకు శక్తురాండ్రయిన స్త్రీలు తమకృతజ్ఞతను దెలుపుచు నామెకు లేఖలు వ్రాయుచుండిరి.

ఫ్రైదొరసాని చేసిన మంచికార్య మిది యొక్కటియే కాదు. ద్వీపాంతరవాసదండనము నొందినస్త్రీలను గొనిపోయెడి యోడల లోనికిఁబోయి చూచి యావఱ కసౌఖ్యమునకును క్రూరత్వమునకును స్థానము లయి యుండినవానిని సౌఖ్యమునకును సదాదరణమునకును స్థానములనుగాఁ జేసెను. ఓడలలో నెక్కింపఁబడిన స్త్రీలను పశు వులమందలను దోలినట్టుగా నొకగదిలోనికిఁ ద్రోయఁగా, వా రచ్చట శాపములు పెట్టుచు, ఒట్లు పెట్టుకొనుచు, జగడములాడుచు, స్వీయ పాపకథల నేకరువుపెట్టుచు, అవాచ్యప్రసంగములు చేయుచు, అకార్యకరణముల కుపాయములు రోయుచు, ప్రొద్దు పుచ్చుచుండెడి వారు. ఆమె యట్టి యోడలలోనికిఁ బోయి బైబిలులోనియుత్తమ వాక్యములను వారికి చదివి వినిపించి హితబోధ చేయుచు, ఆ ప్రయాణములయందు వారికి ధర్మబోధ చేయఁబడిన యుపాధ్యాయినుల నేర్పాటు చేయుచు, అధికారులతో మాటాడి వారిని దయతోఁ జూచు నట్లుచేయుచు, గతిమాలిన దుర్మార్గ గామినులగు నా కామినుల కెన్నివిధములనో మేలు చేసెను. ఆమె యున్మత్తశరణాలయములకును వైద్యశాలలకును బోవుచు రోగుల

సౌఖ్యముల కొఱ కెన్నెన్నివిధములనో పనిచేసెను. ఒకనాఁ డామె యొక యున్నతశరణాలయమునకుఁబోయినప్పుడు గదిలో గడ్డిమీఁద పడిపొరలుచున్న యొక పిచ్చిది యామె మాట విని లేచి తన్నుఁ గట్టియున్న గొలుసు సీడ్చుకొనుచు నామె వెనుకకు వచ్చెను. ఆమె దయావిశిష్టము లయినచల్లనిచూపులతోఁ జూచుచు తన హస్తము నాపిచ్చిదాని కందియ్యఁగా నది ప్రేమతో ననేకపర్యాయము లాహస్తమును ముద్దుపెట్టుకొనెను. ఆమె క్రైస్తవవేదగ్రంథములను ధర్మార్థముగా బీదలకు పంచిపెట్టుచుండెను. నావికులకును సైనికులకును కారాబద్ధులకునుబీదలకును పుస్తకనిలయములను బెట్టించెను. ఆమె లోకోపకారార్థముగా వచనరూపమునను పద్యరూపమునను బహుగ్రంథములను రచియించెను. ఎక్కడ దుఃఖ ముండినదో, ఎక్కడ దారిద్ర్యపీడ యుండినదో, ఎక్కడ నజ్ఞాన ముండినదో, అక్కడ నెల్ల దుఃఖోపశమనమునకై యామె యేదో పనిచేయ వెదకుచుండెను. విపత్తులో నున్నవా రెవ్వరును నామెవద్దకు వచ్చి యాశాభంగము నొంది వెడలిపోయినవారు లేరు. ఒకనాఁ డామె గుఱ్ఱపుబండిలో నెక్కి పోవుచుండఁగా దారివెడుమ నొకచోట నొకబండివాఁడు తలగాయముతో తనబండిప్రక్కను పడియుండుట కంటఁబడెను. ఆమె తక్షణమే తన బండిని నిలిపి యాబండివానియొద్దకుఁ బోయి వాఁడు తనకడుపునఁ బుట్టినకుమారుఁ డయినట్టుగా వానితల గాయమునకు కట్టుకట్టి రక్తస్రావమును మాన్పి తరువాత బండి నెక్కి పోయెను. ఆమె రోగులకుపచారము చేయుటయందును గాయములకు కట్టుకట్టుటయందును గూడ మహాసమర్థురాలు. 'పరోపకారార్థమిదంశరీర' మన్నట్టుగా నామె పరులనిమిత్తమే తానుజీవించుచున్నట్టుండెను. ఆమెపవిత్రచరిత్రము లోకమునకు పరోపకారమును బోధించు మహాకావ్యముగా నున్నది.

ఆమె యతిసుకుమార మయినదుర్బలశరీరము కలదిగా నుండె ననియు; భీరుస్వభావము కల దయి బాల్యమునం దెవ్వరైన గట్టిగా మాటాడినను కోపదృష్టితోఁ జూచినను బావురని యేడ్చుచుండెడి దనియు, ఆమె చరిత్రమును వ్రాసినవారు చెప్పుచున్నారు. అట్టి సహజదుర్బల యయిన యీ యబలకు ధైర్యసాహసములతో నిట్టిసత్కార్యములు నిర్వహింపఁ గలబల మెక్కడనుండి వచ్చి నది? ఈబలమంతయు నామెంప మతాభినివేశమునుండియు నీశ్వరుని నుండియు వచ్చిన దనుటకు సందేహము లేదు. ఆమెకు మత మంతయు కార్యాచరణములలో నుండినదికాని క్రియాశూన్యము లయిన శుష్కవాక్యపరనములలో నుండినది కాదు. మతమున కెల్లను లోకజనకుఁ డయిన యీశ్వరునియందలి పితృభావము, ఈశ్వరసృష్టి లోనివా రగుటచేత సోదరు లయిన మానవుల యందలిభ్రాతృభావము, ఈరెండును ప్రధానములు. ఇందు మొదటిదాని వలన నేర్పడుధర్మ మీశ్వరునియందు దృఢభక్తియుంచి సమస్తవిషయములలోను తదాజ్ఞ ననుసరించుట; రెండవదానివలన నేర్పడుధర్మము స్వసుఖమునైనఁ బరిత్యజించి పరోపకారకరణమునందు వర్తించుట. ఈధర్మద్వయము నొకదానిని విడిచి యొకటి యుండునది కాదు. కావున రెండును నేక ధర్మమే యని చెప్ప నొప్పును. ఇదియే సర్వమతసార మయిన పరమ ధర్మము. దీని నొక సంస్కృతకవీశ్వరుఁ డీక్రిందిరీతిని జెప్పి యున్నాఁడు—

శ్లో. శ్లోకార్థేన ప్రవక్ష్యామి యదుక్తం గ్రంథకోటిభిః
పరోపకారః పుణ్యాయ పాపాయ పరపీడనమ్.

గీ. గ్రంథకోటులచే నేది గఱపఁబడెనొ
దానిఁ బద్యార్థమునఁ జెప్పెదను వినుండి-

అగుఁ బరోపకారంబు పుణ్యంబుకొఱకుఁ
బృథివిఁ బాపంబు కొఱ కన్యపీడనంబు.

ఆమె తాను బూనినమహాకార్య మీశ్వరాజ్ఞాయావ మైనధర్మ మని యాచరించెనే కాని పేరుకొఱకును ప్రసిద్ధికొఱకును గాదు నిజ మైన మతధర్మము లేవో యెఱుఁగక పనికిమాలిన నోములతోను వ్రతములతోను ఉపవాసములతోను ఉప్పిడులతోను కాలక్షేపము చేయుచుండెడు మన దేశపుస్త్రీ లీసాధ్వీశిరోమణి వలెఁ బరోపకారపరాయణులు కాఁ బ్రయత్నింతురు గాక! ఈమె వలె నందఱును చెరసాలలను వైద్యశాలలను సంస్కరించువారు కాకపోవచ్చును. పుస్తకనిలయములను స్థాపించువారు కాకపోవచ్చును. కాని, మనఃపూర్వకముగా కృషిచేసినచో తమ్మును తమకుటుంబములను సంస్కరింపఁ గలవారును తమయిరుగుపొరుగువారిని ప్రేమించి వారికి తోడుపడఁ గలవారును కాకపోఁజాలరు. ప్రతి సత్కార్యానుష్ఠానమునందును కష్టము లుండును. బంగారమునకు మేలిమిని దెచ్చుట కయి దాని నగ్నిహోత్రములోఁ దప్తముచేయుట యావశ్యక మయినట్టే పరోపకారధూర్వహు లగుపుణ్యాత్ములకు మేలిమిని దెచ్చుట కయి కష్టము లావశ్యకము లని బుద్ధిమంతులు చెప్పుచున్నారు. తాను బైని వేసికొన్న ఘనకార్యవిషయముననే కాక సంసారవిషయమునను మన ఫ్రై దొరసానిగారికిఁ గష్టము లనేకములు వచ్చినవి. మొట్టమొదట 1808వ సంవత్సరమునందు కుటుంబమున కంతకు మూలాధారుఁ డైన యామె మామగారు కాలధర్మమునొందిరి తరువాత నామె ప్రియసహోదరి యొకతె మృతినొందెను. పిమ్మట నామె ముద్దులమనుమఁ డొకఁడు స్వర్గస్థుఁ డయ్యెను. అటుపిమ్మట కుమారుని రెండవకూఁతురు లోకాంతరగతురా లయ్యెను. ఆచిన్నది గతించిన పదునొకండు దివము

లకేయాచిన్నదానితండ్రియైన పెద్దకుమారుఁడు పరమపదమునొందెను. తండ్రిపోయిన యెనిమిది దినముల కాతనికూఁతు రింకొకతె పరలోకగత యయ్యెను. ఒకదానిపై నొకటిగా వచ్చెడి యిటువంటి కష్టకథలను వెంచి చెప్పుట సంతాపకర మగుటచే నీయాపత్పరంపరాకథనము నింతటితో విడిచి పెట్టెదను. ఒకదానివెంట నొకటిగా వచ్చిన యీవిపత్పరంపరల వలన నామెమన స్సించుకైన చలించినను తోడనే నిశ్చలత వహించినందున సత్కార్యాచరణమునందలి ధైర్యోత్సాహము లించుకయు తగ్గక మఱింత వెంపుచెందినవి.

తాను బూనినపని దేని జనులలోఁ బేరు సంపాదింపవలెనన్న యపేక్షతో నామె చేయలేదనియు, తనపేరు బయలికి వచ్చుచున్నదని తెలిసికొన్నప్పు డామె దుఃఖితురాలయ్యెననియు, చరిత్రకారులు చెప్పినను, లోకములో సత్కార్యదీక్ష వహించి పని చేయువారిపేరు ప్రసిద్ధికిరాక యడఁగిపోవుట యస్వాభావిక మగుటచేత ఫ్రైదొరసానిపేరును సర్వత్ర వ్యాపించి మంచివారి గౌరవాదరములకు పాత్ర మయ్యెను. ఉపకారచింతగలవా రనేకు లనేకస్థలములలో సంఘములుగాఁ జేరి యామెవలెఁ బుణ్యకార్యములు చేయుట కుద్యమింపఁ దొడఁగిరి. ధనాధికారసంపన్నులైన ఘను లనేకు లామెను సందర్శించి యామెతో సంభాషించి కృతార్థత నొంద యత్నింపఁ గడఁగిరి. డెన్మార్కుదేశపు రాజును రాణియు నామెతో విందు గుడిచిరి. 1840 వ సంవత్సరమునందు శ్రీ విక్టోరియా మహారాజ్ఞిగా రామెకు దర్శనమిచ్చి, చెల్సినగరములోఁ బెట్టఁబడిన యనాధరక్షణశాలకు సహాయముగా నేఁబది పౌనుల (రు750ల) నొసఁగిరి, 1842 వ సంవత్సరమునందు ప్రష్యాదేశపురాజా మె యింటికిఁబోయి యామెతో సహపంక్తిని భుజించెను. ఆరాజు నెదుర్కొని గౌరవించినప్రస్తావనలో

ఆమె వ్రాసినదానిలోని కొన్నిపంక్తు లిచ్చటఁ బొందుపఱుప ననుజ్ఞ వేఁడుచున్నాను.—"నాభర్తగారును నేనును మా యల్లుండ్రలోను కుమారులలోను కొందఱితోఁ బోయి రాజు నెపుర్కాని, ఉచిత పీఠములతోను పుష్పములతోను చక్కఁగా నలంకరింపఁబడియున్న మా సభాసదనమునకుఁ దోడితెచ్చితిమి. అచ్చట మే మాయనకు మా యేనమండ్రు కొమారితలను కోడండ్రను మా యేఁడుగురు కుమారులను పెద్ద పౌత్రుని నా సోదరీసోదరులను జూపితిమి ... ... ఆయన కటుతరువాత మేము మా మనుమలలోను మనుమరాండ్రలోను ఇరువదియేవురను జూపితిమి." పెద్దకుటుంబ ముండుట సత్కార్యానుష్ఠానమునకు ప్రతిబంధకమని కొంద ఱందురు. అది కల్లయని యీమె దృష్టాంతముచే నెఱుఁగవచ్చును మంచికార్యమునకు మన స్వేచ్ఛ యుండునో మార్గ మక్కడ నేర్పడును. ఆమె తన యవసానదశలో నీయర్థము వచ్చునట్లు వ్రాసినది—"ఏఁబదేఁట సంవత్సరముల ప్రాయమప్పుడు నా మనస్సు మారినది మొదలుకొని యారోగ్యదశలో నున్నను ఆమయదశలో నున్నను పగలైనను రాత్రియైనను నేను నిద్రనుండి లేవఁగానే దేవునికిఁ బ్రీతికరముగా నేను జేయవలసిన సేవ యేది యని మొట్టమొదట చింతింపకుండిన దెప్పుడును లేదని నమ్ముచున్నాను."—అఱువదియైదేండ్లు నిండినతరువాత 1845వ సంవత్సరము అక్టోబరు నెల 12వ తేదిని ఆమె తనస్థూలశరీరమును విడిచి కీర్తిశేషురాలయ్యెను. ఆమె యాత్మ సుఖముగా పరలోకమునం దీశ్వర సన్నిధానమునం దున్నను, ఆమె చేసిన సత్కార్యము లీలోకమున శాశ్వతముగా నిలిచి యనేకులను పరోపకారకృత్యములకు నిరంతరమును బురికొల్పుచున్నవి.

LADY JANE GREY.

లేడీ జేన్ గ్రే.

లేడీజేన్‌గ్రే జీవించినకాల మల్పమే యైనను, అంత యల్ప కాలము సుగుణము లన్నియు పూర్ణముగా వికాసము నొందుటకు

చాలినది కాకపోయినను, ఆయుల్పకాలములోని యామెచరిత్రమే సజ్జనులస్తోత్రమునకు పాత్రమైనంత పవిత్రమైనదిగా నున్నది ఆమె మితభాషిత్వమును, వినయమును, విశుద్ధహృదయమును, నిష్కలంక చరిత్రమును, సర్వజనశ్లాఘాపాత్రము లయినందున నామె కష్టములకు చింతపడనివారును దుర్మరణమునకు దుఃఖపడనివారును లేకుండిరి.

ఆమెతండ్రి నాల్గవయెడ్వర్డునకు గాఢమిత్రుఁడయి యింగ్లండు లోని పురాతనప్రసిద్ధకుటుంబములోఁ బుట్టినవాఁడయి హెన్రీగ్రే యనునామధేయము గల మార్క్విస్ ప్రభువు; ఆమెతల్లి యింగ్లండు దేశాధిపతి యైన యేడవహెన్రీకి కూఁతురయి ఫ్రెంచిరాణియును రాణి యయి భర్తృమరణానంతరమున సఫోకుప్రభువును పునర్వివాహము చేసికొన్న మేరీ యనునామెయొక్క జ్యేష్ఠపుత్రి యైన లేడీఫ్రాన్సెస్ బ్రాండను నామె. ఉభయపక్షములందు రాజబంధువు లైనయీ దంపతులకు క్రీ॥ శ॥ 1537 వ సంవత్సరమునందు లీసెస్టరుమండలములోని బ్రాడ్గేటుపట్టణమున జనన మొందెను పసితనమునందే యీచిన్నది విద్యయం దత్యంతాసక్తురాలుగా నుండెను; తల్లిదండ్రులును తమ కొమారితకు విద్య చెప్పించుటయం దత్యంతశ్రద్ధాళువు లయి యామె నధికసమర్థురాలినిగాఁ జేయుటయం దతికుతూహలము గలవారుగా నుండిరి. అయినను వారు భయము చూపించియుండఁగాఁ బాలికలు బాగుపడ రన్ననమ్మకము చేతనో మఱి యేహేతువుచేతనో కాని తమపుత్రికయెడల నతికఠినముగాఁ బ్రవర్తించువారుగా నుండిరి. ఆమెకు మొదటఁ జిరకాలము పండితవర్యుఁ డైన యెల్మరనునతఁ డుపాధ్యాయుఁడుగా నుండెను; కడపట మహావిద్వాంసుఁడును సుప్రసిద్ధుఁడును నైన రోజర్ ఆస్కాము మనునతఁడు విద్యాగురు వయ్యెను. ఆమె యద్భుతప్రతిభావిశేషమును విద్యాభిలాషయును శాంతస్వభావమును

సాధుభావమును జూచి యుపాధ్యాయు లిరువురునుగూడ శిష్యురాలి యం దత్యంతవాత్సల్యము గలవారయి యుండిరి.

ఆమె తనతోడ సమానవయస్కుఁడయి యింగ్లండునకు రాజయిన యాలివరు యెడ్వర్డునకంటె సర్వవిధముల సమర్థతరురాలని యెల్లరచేఁ బరిగణింపఁబడుచుండెను. ఆమె కుట్టుపనియందు నిపుణురాలయి యనేకకళలయందు సమర్థత కలదిగా నుండెను; వీణాదివాద్యములయందు ప్రౌఢురాలగుటయేకాక మృదుమధురకంఠస్వరము కలదయి శర్కరసాయసముగా గాత్రమున పాడుటయందును సాటిలేనిదిగా నుండెను. ఆమె స్వభాషయైనయింగ్లీషున సలక్షణముగా వ్రాయుటకును ప్రసంగించుటకును శక్తురాలగుటయేకాక ఫ్రెంచి, ఇటాలియన్, ల్యాటిన్, గ్రీకుభాషలలో ధారాళముగా మాటలాడుటకును వ్రాయుటకును నేర్చెను. ఇవిగాక హీబ్రూ, ఛాల్డీ, అరబ్బీ భాషలయం దీమె తగుపాటిపాండిత్యము కలదయ్యెను. శైశవమునందే యిట్లన్నిభాషలయందు పాండిత్యము కలుగుట మహాశ్చర్యము. నిశ్చలచిత్తమును, అసాధారణగ్రహణధారణశక్తియు, బుద్ధిసూక్ష్మతను గలిగి యుండుటచేత దురవగాహము లయినశాస్త్రవిషయములు సహిత మామెకు సులభము లయ్యెను. అందుచేత నామె పండితజనైకగ్రాహ్యము లయినయుద్వివయములనుగూర్చి నిపుణముగా ప్రసంగించుటకును వాదములు సలుపుటకును సమర్థురాలయి యెల్లవారల నద్భుతప్రమోదములపాలు చేయఁజొచ్చెను. సహజశరీరసౌందర్యమునకును పాండిత్యమునకును దోడీమెకు యోషిజ్జనామూల్యవిభూషణము లనఁదగినమార్దవమును నమ్రతయు సత్యసంధతయు సౌశీల్యమును శోభాతిశయమును గూర్చెడియలంకారములుగా నుండెను. ఈమెవిద్యాబుద్ధులు చూచి సంతోషించి యింగ్లండురాజయిన యెవి

మిదవ హెన్రీ యీచిన్నదానిని పలుమారు రాచనగరునకు రప్పించి దయచూపి యాదరించుచుండెను.

ఈ మహా గడపటగురువైన రోజరు ఆస్కాముపండితుఁడు తన మిత్రునకొకనికి లేఖ వ్రాయుచు దానిలో జేన్ గ్రేయొక్క సుగుణ సామర్థ్యములను బహువిధముల శ్లాఘించెను. అతఁ డామె కెప్పుడుత్తరములు వ్రాసినను ల్యాటిన్ భాషలో వ్రాయు చుండెను; ఆమెయు నాతని కాభాషలోనే ప్రత్యుత్తరములు వ్రాయు చుండెను. దీనినిబట్టి విచారింపఁగా నామెపాండిత్య మసమాన మైనదనియు, ఈమకు మించినదనియు స్పష్టపడు చున్నది. మన దేశమునందు సంస్కృత మెటువంటిదో, యీ దేశమునందు ల్యాటిన్ గ్రీకు భాషలటువంటివి. అతఁడు 1550 వ సంవత్సరము శ్రావణమాసములో నొకనాఁడు డార్సెట్టుప్రభువుయొక్క నగరమునకుఁ బోయినప్పు డా కుటుంబ మంతయు మృగయావిహారమునకు వెడలి యుండెను. జేన్ గ్రే మాత్ర మింట నున్న దని విని యతఁడామెను సందర్శించుట కయి తన్మందిరమునకుఁ బోయెను ఆమె యప్పుడు గ్రీకుభాషలో ప్లాటో యనుతత్త్వశాస్త్రజ్ఞునిగ్రంథమును జదువు చుండెను. ఆమె యాభాష యందుఁగూడ నసమానపాండిత్యము గలదయి తత్త్వశాస్త్రవిషయమునఁ బ్రసంగించుట చూచి, పదునాలుగేండ్లలోపలి వయస్సు గల యాబాలికయొక్క తెలివి కతఁ డత్యద్భుతపడెను. ఆమె గ్రీకుభాష యందుఁగూడ వ్రాయను జదువను నేర్చినదయి యాతని కాభాషలోనే లేఖలు వ్రాయుటకు వాగ్దానము చేసెను. అతఁడు తనసంతోషమును పట్టఁజాలక యింత చిన్నవయస్సులో నింత భాషాజ్ఞానమును శాస్త్రజ్ఞానమును నీ వెట్లు సంపాదింపఁ గలిగితివని యడిగెను. ఆమె యిట్లు ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను— "నేను మీతో సత్యమును జెప్పెదను.

అది విన్నప్పుడు మీలో కొకవేళ నాశ్చర్యము గలుగవచ్చును. నా కీశ్వరుఁడు దయచేసిన గొప్పమేళ్ళలో నొకటి కఠినులయినజననీజనకులను దయామయుఁ డయినయుపాధ్యాయునిఁ బ్రసాదించుట యై యున్నది. నేను నాతల్లియొద్దఁగాని తండ్రియొద్దఁగాని యున్నప్పుడు నేను మాటాడవలసినను మౌనము వహింపవలసినను కూర్చుండవలసినను నిలుచుండవలసినను నడవవలసినను తినవలసినను త్రాగవలసినను సంతోషింపవలసినను కుట్టవలసినను క్రీడింపవలసినను నృత్యము చేయవలసినను మఱి యేపని చేయవలసినను దేవుఁడు తనసృష్టి నెంత క్రమముగాను నిర్దుష్టముగాను జేసెనో యంత క్రమముగాను నిర్దుష్టముగాను నేను జేయవలసి యుండును. అట్లు కాక నే నేవిషయమున నేమాత్రము వ్యతిక్రమముగా నడిచినను పరిహాసముల తోను పరుషవచనములతోను కొన్నివేళల గిల్లులతోను తాడనముల తోను పీడనములతోను నాతల్లిదండ్రులయెడల నాకుఁగలగౌరవమును బట్టి నేనుజెప్ప నొల్లని యితరదండనములతోను నేను బాధింపఁబడు చుందును. ఆదుస్సహబాధచేత నామనస్సు చెదరుచుండుటనుబట్టి నా గురువైన ఎల్మరుగారివద్దకుఁ బోవలసిననిమిషము వచ్చునటఁకును నేను నరకములో నున్నట్లు భావించు చుందును. ఆయన మిక్కిలి శాంతముగాను చదువునం దెంతో యభిరుచి కలుగునట్లుగాను బోధించుటచేత నే నాయనయొద్ద నుండుకాల మంతయు క్షణములోఁ గడచిపోయినట్లు తలంతును. ఆయనను విడిచి వెడలిపోవలసివచ్చినప్పుడు నాస్వాంతము దుఃఖాక్రాంత మగును. నేను చదువు తప్ప మఱి యేయితరకార్యమును జేయవలసినను, అది నాకు దుఃఖకరముగాను భయంకరముగాను పీడాకరముగాను నుండును. ఈప్రకారముగా నాకు పుస్తకము లే సంతోషదాయకములుగాను దినదినాధికసుఖప్రదములుగాను

నుండుటనుబట్టి చూడఁగా నా కితరవినోదము లన్నియు వ్యర్థములుగాను పీడలుగాను పొడకట్టును."

ఆమెయొక్క సుగుణగౌరవమును విద్యావిశారదత్వమును తల్లి దండ్రులు చూచి యామోదింప లేక పోయిరను, ఆమెతోడిపరిచితి భాగ్యము కలిగినగుణగ్రహణపారీణు లందఱును ఆమె శక్తిసామర్థ్యములను గుణసంపత్తిని మెచ్చుకొని పొగడుచుండిరి. ఇతరుల స్తుతుల చేత నామె లేశ మంతయును గర్వమును బొందక మఱింత వినయవతి గాను సౌశీల్యవంతురాలుగాను అయ్యెను.

మతవిషయమున నీమె రోమీయుకై 9 స్తుధర్మములకు విరోధము లయిన ప్రొటెస్టాంటు మతసిద్ధాంతములయందు దృఢవిశ్వాసము గలదయి తన్మతావలంబురా లయ్యెను. ఆమెయొక్క చిత్తౌన్నత్యము మిక్కిలి ప్రకాశించినది యీమతధర్మావలంబనమునందే ఆమె చక్కఁగా నాలోచించినసత్యము లని యు నందు చేత నవశ్యానుష్ఠేయము లనియు హృదయపూర్వకముగా నిశ్చయించుకొన్నధర్మములనుండి బహుమానములుగాని బాధలుగాని బ్రతుకుగాని చావుగాని యామె నణుమాత్రమును మరలింపఁ గలిగినవి కావు. ఈసత్యము ముందు ముందీమెచరిత్రమువలనఁ దెలియవచ్చును.

ఇంగ్లండురా జయిన యెనిమిదవ హెన్రీకి ముగ్గురుబిడ్డ లుండిరి. వారిలో మెరీ, ఎలిజబెత్తు, అను వా రిద్దఱుపుత్రికలు; కడపటివాఁడయిన యెడ్వర్డను బాలుఁడు పుత్రుఁడు. అతఁడు తనయనంతరమున మొట్టమొదట కుమారుఁ డయిన యెడ్వర్డు రాజ్యమునకు రాజలయు ననియు, తరువాత మేరీయును, అటుతరువాత నెలిజబెత్తును, తదనంతరమునఁ దనమేనకోడలును, లేడీజేన్ గ్రే తల్లియు నగు ఫ్రాన్సెస్ బ్రాండ మను రాజ్యమునకు రావలయు ననియు మరణశాసనమును

వ్రాసి, తనకుమారునికి యుక్తవయస్సు వచ్చువఱకును రాజ్యపాలనము చేయుటకు పదునాలుగురను కార్యనిర్వాహకులనుగా నియమించెను. ఆపదునాలుగురిలో నార్తంబర్లాండుప్రభు వొకఁడుగా నుండెను అతఁడు తంత్రముల వలనను సామర్థ్యమువలనను తక్కిన వారి నందఱకిని మించి తానే సర్వాధికారి యయినట్లుగా యథేచ్ఛముగా రాజ్యకార్యములను నిర్వహించుచు మహాబలవంతుఁ డయ్యెను. ఇట్లు జరుగుచుండఁగా నతని యధికారమునకు భంగము కలిగించు వైపరీత్య మొకటి సంభవించునట్లు కానఁబడెను. ఎవని పేరిట నీప్రభువు రాజ్యపాలనము చేయుచుండెనో బాలుఁడైన యాయాఱవయెడ్వర్డు దీర్ఘవ్యాధిబాధితుఁ డయి యుండెను రాజు మృతుఁ డయ్యెడు పక్షమునఁ దనయధికారము పోవుటయే కాక తన కపాయము సహితము రావచ్చు నని యతఁ డెంచెను. అందుచేత రోమను మతావలంబి యయినమేరీని రాజ్యమునకు రాకుండఁ జేయుటకును తన యధికారమునకు భంగము రాకుండ నిలుపుకొనుటకును దగిన యుపాయ మొకటి యాలోచించి యుపాయబహుళ మయినకుతంత్రము నొకదానిని నడప నుద్యమించెను. ఈదురాలోచనము మనస్సునందుఁ బెట్టుకొని యతఁడు ముందుగా డార్సెట్టు ప్రభువుతో బాంధవ్యము గలిగించుకొనుటకు యత్నించి, ఆతని పెద్దకూఁతు రయిన లేడీజేన్‌గ్రేను తన నాలవకుమారుఁ డయిన గిల్డుఫోర్డుడడ్లీ యనునతని కిచ్చి వివాహము చేయునట్లు డార్సెట్టుప్రభువును బ్రార్థించెను. ఇప్పుడు సఫోకు ప్రభువుగాఁ జేయఁబడిన యాడార్సెట్టుప్రభు వాతని మాయోపాయమును దెలిసికొన లేక దుర్బలమనస్కుఁ డగుటచేతఁ దన కొమారిత నాతని కొడుకున కిచ్చి పెండ్లిచేయుట కొడఁబడెను. 1553 వ సంవత్సరము జ్యేష్ఠమాసములో వారివివాహము నడచెను. వరుఁడు దృఢ

కాయుఁడును రూపవంతుఁడును సాధుహృదయుఁడును సద్వర్తనుఁడును నయినందున వధువున కనర్హుఁడని చెప్పఁదగినవాఁడు కాఁడు. ఈ వివాహము మహావైభవముతో నడచెను. రాజయినయాఱవ యెడ్వర్డు దంపతులకు గొప్పకట్నములను బంపి, వధువున కమూల్యము లయిన వివాహవస్త్రముల నిచ్చెను. రాజపాయకర మయినవ్యాధితో నుండఁగా నిటువంటి వేడుకలు జరుగుట ప్రజల కెవ్వరికిని సమ్మతము కాకుండెను.

నార్తంబర్లాండు ప్రభు విట్లాక కార్యమును నిర్వహించి తరువాతి కార్యమును కొనసాగించుట కుపక్రమించెను. ఆఱవయెడ్వర్డు వ్యాధిబాధితుఁడయి దుర్బలచిత్తుఁడయి తనచేతిలో నుండుటచేత నాతఁడు మెల్లగా రాజును సమీపించి, ఆతనివ్యాధిని గూర్చి పరితపించి, ఆతనికి మఱియొకవిధ మగుట తటస్థించెడు పక్షమున తండ్రి మరణశాసనము బట్టి రాజ్యము మేరీయధీన మగు ననియు, అట్లయ్యెడు పక్షమున మేరీ రోమీయమతావలంబకురా లగుటచేత దేశమునకు మితిమీరినయనర్థములు మూఁడు ననియు, ఎలిజబెత్తును గూడ రాజ్యమున కనర్హురాలినిగాఁ జేయక మేరీనిమాత్రము తొలగించుట సాధ్యము కా దనియు, వారిరువురును సవతియప్పలు గాని యేకగర్భజనితలు కారనియు, రాజు మరణశాసనము బట్టి విధించినను ప్రభుప్రతినిధిసంఘముల వారిరువురిచేతను వా రధర్మసంతతిగా నిర్ధారణము చేయఁబడినందునఁ ప్రజ లట్టి యధర్మసంతతిరాజ్యమునకు వచ్చుట కంగీకరింపఁజాలరనియు, తండ్రియొక్క మరణశాసనము బట్టి తరువాత రాజ్యమునకు రావలసిన లేడీ జేన్‌గ్రేయొక్క తల్లియొక్క తెయమే యనియు, లేడీ జేన్ గ్రే విద్యచేతను బుద్ధిచేతను గుణసంపదచేతను సామర్థ్యముచేతను సర్వవిధములచేతను రాజ్యమున

కర్త్వారా లగుటచేత నామెను రాణినిగా నియమించుట సర్వజన సమ్మతముగా నుండు ననియు బోధించి, రాజు మనస్సును త్రిప్పి వేసెను. ఇది లేడీ జేన్‌గ్రే రాణి యయ్యెడు పక్షమునఁ దన కొమరుఁడు రాజగుననియు, అప్పుడు తా నిప్పటివలెనే యధికారమును నిరపాయముగాఁ జెల్లించవచ్చు ననియు, స్వప్రయోజన పరత్వముతోఁ బన్నిన కుతంత్రమే కాని ప్రజాక్షేమ మును గోరి పారమార్థికబుద్ధితో నాలోచించిన సదుపాయము కాదు. ఎడ్వర్డు దూరాలోచన లేని చిన్నవయసువాఁ డగుటచేతను, మరణ మంతకంత కాసన్న మగుటచే దుర్బలమనస్కుఁ డగుటచేతను, తన బాల్యస్నేహితురాలును యోగ్యురాలును నయిన లేడీ జేన్‌గ్రేయందుఁ గల ప్రేమాతిశయము చేతను, రాజు నార్తంబర్లాండు ప్రభువు యొక్క మాయలోఁబడి యాతఁ డుపదేశించినట్లు మరణశాసనమును వ్రాసెను. తరువాత శీఘ్రకాలములోనే యెడ్వర్డురాజు తన పదు నాఱవయేట తండ్రిపోయిన యేడుసంవత్సరములకు గ్రీనిచ్ నగరము నందు పరమపదప్రాప్తుఁ డయ్యెను. ఆతనిమరణమునకు ముందవసాన దశలో సోదరునిఁ జూచుటకయి రప్పించు మిషమీఁద నాతని యప్పల నిద్దఱిని రప్పించి వారిని తనయధీనము చేసికోవలె నని నార్తంబరు లాండు ప్రభు వొకకపటనాటకమును గల్పించెను గాని యీపన్ను గడలో నతఁడు సఫలమనోరథుఁడు కాలేదు. మిత్రు లాతని కుతం త్రమును వారికి ముందుగాఁ దెలిపినందున నారాజతనయ లిద్దఱును నతఁడు పన్నిన వలలోఁ బడక తప్పించుకొని మరలి సురక్షిత మైన స్థలముఁ జేరిరి. అతఁ డిట్లు విఫలమనోరథుఁ డయినను తనపూనికను విడువక సఫోకుప్రభువు మొదలయినప్రభువులను వెంటఁగొని తిన్నఁగా సయన్ మందిరమున నున్న లేడీ జేన్‌గ్రే వద్దకుఁ బోయి వినయవిధే

యతలతో నామెకు రాణికి నడపవలసిన మర్యాదలను నడపి యామెను సందర్శించెను. పెనిమిటితోఁటి సహవాససౌఖ్యము ననుభవించుచుఁ బెండ్లియయినప్పటినుండియు నామె యక్కడ వసించుచుండెను. ఈ దంపతు లన్యోన్యానురాగము గలవారయి సుఖముగా కాలము గడపుచుండిరి. ఆమె యొంటిగా నున్నప్పు డెల్ల విద్యావ్యాసంగముతో కాలము గడపుచు సద్గ్రంథములను జదివి యానందించు చుండెను. అంతేకాని యిహలోకసంబంధము లయిన దురాశలేవియు నామెమనస్సునఁ జొరలేదు. తనమామగారు పన్నుచుండిన కపట తంత్రము లామె కెంతమాత్రము నావఱకుఁ దెలియనే తెలియవు. ఎడ్వర్డుయొక్క మరణానంతరమున నార్తుంబరులాండు ప్రభువు వచ్చి రాజమరణశాసనమునుబట్టి యామె రాణి యయినదని చెప్పఁగానే యామె బిగ్గరగా నేడ్చి మూర్ఛిల్లెనఁట! మూర్ఛ తెలిసినతరువాత సహితము నామె యెంతమాత్రము నామోదింపక చాలసేపు విచారగ్రస్తురా లయి యుండి తనకు సింహాసన మక్కఱలేదని నిరాకరించెను. మామగా రెన్నివిధములఁ బ్రార్థించినను తా నాతని ప్రార్థన నంగీకరింపక, జన్మస్వాతంత్ర్యమునుబట్టి న్యాయముగా రాజపుత్రికల సొత్తు కావలసినరాజ్యము నితరు లపహరింపఁ జూచుట యధర్మమనియు, అట్టి యధర్మవృత్తికిఁ దా నొడఁబడఁజాల ననియు, దృఢచిత్తముతోఁ బలికి, తనబంధువులు చెప్పినయుక్తుల కన్నిటికిని తగిన సమాధానములు చెప్పి, తన్ను బాధింపక తా నప్పు డున్న స్థితితోఁ దృప్తినొంది సుఖించునట్లు తన్ను విడిచి పెట్టుఁడని వారిని దీనముగా వేఁడుకొనెను. నిర్యాకుని ప్రేరణముచేతఁ దనతండ్రి వచ్చి యెన్నియో విధముల బతిమాలినను మనస్సు చలింపనీక యామె దృఢచిత్తురాలయి తన పూనికను విడువకుండెను. అంతట నామెతల్లి వచ్చి పూజ

నీయు లైన యిందఱాప్తులు చెప్పఁ జన్నప్పు డమూర్ఖపుపట్టు పట్టుట న్యాయము కాదనియుఁ, బంధుహితమునఁ గోరి చెప్పెడు తనబుద్ధి విన వలసిన దనియు, బోధించెను. ఇంతవఱకును నాజ్ఞాపించుచుండెడు జననీ జనకులు ప్రార్థించుచుండఁగా, సదా తదాజ్ఞాబద్ధురా లయి నడవ నలవాటుపడినయామె యేమి చెప్పుటకును దోఁచని దయి వారిమాట కెదురాడ నేఱని డోలాందోళితచిత్త యయి యూరకుండెను. అట్టి సమయమునం దామె ప్రాణప్రద మైన ప్రియభర్త దాపునఁ జేరి తన ప్రార్థన మంగీకరింప వలసినదని వినయపూర్వకముగా కడసారి వేఁడుకొనెను. ప్రాణాధికునిగా భావించి యాతనితోడిదే లోకమని యవ్యాజప్రేమతో సేవించుచున్న ప్రాణవల్లభుఁడువచ్చి దైన్యరస ముట్టిపడ వేఁడుకొన్నప్పు డాతనిమాట కెదురుచెప్పలేక యామె యెట్లో యొడఁబడెనుగాని యప్పుడు సహితము సంతోష పడుటకు మాఱుగాఁ దన యవస్థకు దుఃఖింపఁ జొచ్చెను. ఇంతనిర్బంధ పెట్టి బలాత్కారముగాఁ బడసిన యంగీకార మనర్థదాయక మయి దుఃఖముగా ముగియు నని తెలుపునట్లుగా నప్పు డామె కన్నులనుండి బాష్పధారలు వెలువడి వెల్లువలుగట్ట నామె పయిసంకఁ జూచి "దయాసముద్రుఁడ వైన యో యీశ్వరుఁడా! ఈస్వామ్యము నిజముగా నాదే యయిన పక్షమున నీమహిమయుఁ బ్రజాక్షేమమును వృద్ధియగునట్లుగా పరిపాలించుటకు నాకు శక్తి నిమ్ము" అని ప్రార్థించెను. 1553వ సంవత్సరము జూలై నెల 10 వ తేదిని లేడిజేన్‌గ్రే పట్టాభిషేకమహోత్సవ నిమిత్తము లండన్ నగరమునందలి కోటలోని కొకసుందర మైనపడవలోఁ గొనిపోఁబడెను. అప్పు డామెవెంట మామగా రగు నార్తంబర్లాండు ప్రభువును తండ్రియగు సఫోకు ప్రభువును బోయిరి. *అంత నచ్చట పట్టాభిషేకోత్సవము నడచెనుగాని యీక్రొత్తరాణియే యుత్సాహ

వంతురాలు గాక కన్నులు వాచునట్లుగా నేడ్చు చుండెను. ఒక్క లండనునగరమునందుఁ దక్క రాష్ట్రమునందంతటను ప్రజ లందఱును లేడీ జేన్‌గ్రేకుఁ బ్రతికూలురయి మేరీ కనుకూలురుగా నుండిరి. లండన్ నగరమునందు సహితము ప్రజ లీమె పట్టాభిషేకసమయమునం దుత్సాహమును సంతోషమును గనఁబఱుపలేదు.

మేరీ రోమీయమతస్థురా లగుటచే నామె రాజ్యభారమును వహించుటయం దంత యిష్టము లేనివారుగా నున్నను, నార్తంబరు లాండు ప్రభువుయొక్క దుష్పరిపాలనమును బట్టి ప్రజ లాతనిని ద్వేషించువారయి జేన్‌గ్రేయొక్క ప్రభుత్వమునం దాదరము లేని వారుగా నుండిరి. ఇది యిట్లుండఁగా మేరీ తాను రాణి యైనప్పుడు మతభేదమును పాటింపక సర్వజనక్షేమకరముగాఁ దాను బూర్వరాజ శాసనములను మన్నించుచు సత్పరిపాలనము చేసెద నని వాగ్దానము చేసెను. అందుచేతఁ బ్రజలు సంతుష్టులయి మతభేదమును మఱచి న్యాయముగాఁ దండ్రిరాజ్యమునకు వచ్చుట కర్హురాలైన మేరీ యొక్క పక్ష మవలంబించి యామెకు సహాయులు కాఁ దొడఁగిరి. లేడీ జేన్‌గ్రేయొక్క యధికారమును గాపాడుట కయి యుంచఁబడిన సేనలు సహితము సేనాధిపతులచేఁ గొనిపోఁబడి మేరీపక్షమునఁ జేరఁ జొచ్చెను. అప్పు డేమిచేయుటకును తోఁచనివాఁ డయి నార్తంబరు లాండు ప్రభువు కొంత సేనతో మేరీ మీఁదికి దండు వెడలెను. గాని తన నమ్మినభృత్యులే తన్ను విడిచి శత్రుపక్షమునఁ జేరుటచేత నిరాశుఁ డయి తానును మేరీయొక్క ప్రభుత్వమున కామోదించిన రాజభక్తుని వలె నటించి "కాంబ్రిడ్జిపురముయొక్క యంగళ్ళవాడలో బహిరంగ ముగా "దేవుఁడు మేరీరాణిని రక్షించునుగాక !" యని ఘోషించెను. జేన్‌గ్రేయొక్క తండ్రి యగు సఫోకు ప్రభువును విద్యాంతుఁడు చూపిన

మార్గమునే యనుసరించి తాను మేరీ రాజ్యభారము వహించుట నభినందించెను. ఈప్రకారముగా జేన్‌గ్రేరాజ్ఞిగా ఘోషింపఁబడిన పదియవనాఁడు సఫోకుప్రభువు తన కొమారితయొద్దకుఁ బోయి "నీవు రాణివేషమును విడిచి యింతటినుండి భృత్యవేషముతోఁ దృప్తినొంది యుండవలయు" నని యాకస్మికముగాఁ జెప్పెను. ఆమాట కామె యణుమాత్రము నంచలింపక నిర్వికారచిత్తయై "నేనీవేషమును ధరించిన నాఁటికంటె నెక్కువ సంతోషముతో నిప్పుడు దీనిని దీసివేసెదను. నాజననీజనకు లైనమీ రిరువురును నాజ్ఞాపించినందునఁగాని లేనియెడల నే నీవేషము నెప్పుడును ధరించి యుండను ఈశుభవార్త నాకెంతో సంతోషకరముగా నున్నది." అని పలికి తత్క్షణమే తనపూర్వ వస్త్రములను దాల్చెను. లండన్ దుర్గమున కధికారిగా నున్న యామె తండ్రియే యప్పుడు మేరీయొక్క ప్రవేశోత్సవమున కయి కోటతలుపులు తెఱపించెను. అందుచేతఁ గోటలో పట్టబద్ధురాలుగాఁ బ్రవేశించిన లేడీ జేన్ గ్రే యిప్పు డాకోటలోనె పతితోడఁగూడ కారాబద్ధురాలగుట తటస్థించెను.

మేరీ సింహాసన మధిరోహించిన మఱునాఁడే రాణి పేరిట లేడీ జేన్ గ్రే మామగా రైన నార్తంబరులాండుప్రభు వాతనిగర్భశత్రు వగున అరండల్ ప్రభువుచేత పట్టుకోఁబడెను. సాధారణముగా క్రూరులును భీరువులు నయినవా రందఱును ప్రాణములకు భయపడునట్లే యతఁడును భయపడి యంత్యదశయం దతిదీనముగా ప్రాణరక్షణార్థము ప్రార్థించెనుగాని యాతని యప్రతిరోధమైనయపరాధమును వినాశకరమైనదురాశయు దయకుసహిత మతని ననర్హునిగాఁ జేసినందున నతఁడును మఱియిద్దఱును ప్రాణాంతదండమును బొందవలసి

నవా రయిరి. అతనికొడుకులలో ముగ్గురును సహోదరుఁ డొకఁడును ప్రభుపరంపరలోనివారు కొందఱును గూడ రాజద్రోహులుగా పరిగణింపఁబడి పట్టుకోఁబడిరి కాని రాణి ప్రజానురంజనమును గోరి వారిలో ననేకులను క్షమించి విడిచెను. తరువాత లేడీ జేన్ గ్రేయును నామె భర్త యగుగిల్ఫోర్డు డడ్లీ ప్రభువును గూడ విమర్శింపఁబడి యపరాధస్థాపన మయినపిమ్మట రాజద్రోహులగుటచే వధార్హులనినిర్ధారణము చేయఁబడిరిగాని వారిరువురును గూడ పదునెనిమిదేండ్లయినను నిండని బాలప్రాయు లగుటనుబట్టియు నిరపరాధు లగుటనుబట్టియు క్షంతవ్యులుగా నెన్నఁబడినందున వారిదండనము త్వరపడి నడుప నుద్దేశింపఁబడలేదు. అందుచేత నాదంపతులు కడపట విడిచిపెట్టఁబడుదు రని యెల్లవారును నమ్మియుండిరి.

ఇది యిట్లుండఁగా మేరీరాణి తనకు రాజ్యము స్థిరపడఁగానే యామతసంస్కారమువలనఁ దమపదములను గోలుపోయిన రోమీయమతస్థులను మరల వారిపూర్వస్థానములందు నిలుప నారంభించెను. ఆమె యత్యంతమూఢవిశ్వాసమును మతోన్మాదమును గలదయి, స్వభావమూర్ఖత్వమును బట్టియే స్వమతశాగతమ్యాగ్రహాణాసమర్థురాలయి, యామీఁద మతాంతరుల నిషేధవాదములవలన మఱింత దురాగ్రహావేశపరవశురాలయి, రోమీయమతనిషేధవాదులను తన్మతావలంబులను బహువిధముల బాధింపఁ జొచ్చెను. అందుచేత దేశములో రోమీయధర్మప్రతిషేధకమతముయొక్క స్థిరత్వమునకు భంగము కలుగు నేమో యని సంశయింపవలసినంత వైపరీత్యము సంభవించెను. ఇట్టిస్థితిలో నామె రోమీయమతస్థుఁడును క్రూరుఁడును నైన ఫిలిప్పను స్పెయినుదేశపురాజును వివాహ మాడఁ బ్రయత్నించుటకూడఁ దటస్థించినందున, ప్రజలు నిరాశులయి సంక్షోభము

నొంద మొదలుపెట్టఁగా వారిలో ననేకు లాయుధములు ధరించి బహిరంగముగాఁ గలహించుటకుఁ దెగింపవలసినవా రయిరి. ఈరాజద్రోహతంత్రము మొదట నిగూఢముగా సమర్థతతోనే యారంభింపఁబడెనుగాని కార్యనిర్వహణమున కావశ్యక మయిననేర్పు తగినంత లేనందునఁ గార్యము తుదముట్టినది కాదు. కలహకారులకుఁ బ్రథమనాయకుఁ డైన సర్ థామస్ వైయట్టు రాజసేనలఁ గొన్నిటి నోడించి లండన్‌నగరమువఱకుఁ వచ్చెనుగాని యతఁ డీయల్పజయములచేత గర్వపడి ప్రమత్తుఁ డయి స్వప్రయత్న మప్రయాసముగా సంపూర్ణ సాఫల్యము నొందు నని స్వప్నసామ్రాజ్యము ననుభవించుచు నేమఱి యుండఁగా నాకస్మికముగా పురద్వారమునొద్దనే పట్టుకొనఁబడెను. ఈప్రయత్నముయొక్క ప్రధానోద్దేశము మేరీస్థానమున నెలిజబెత్తును రాణినిగాఁ జేసి తన్మూలమునఁ గతిసాత్తుఁ డైన స్పెయినురాజుయొక్కయు రోమీయమతాధికారము యొక్కయు శౌర్యమును దొలఁగించుట యయి యున్నది. అయినను మంత్రరహస్యము వెల్లడియైనందున నారాజద్రోహసంరంభ మారంభములోనే యడఁచివేయఁబడెను. రాజద్రోహి యైన సర్ థామస్ వైయట్టును నాతనికి సహాయు లైనవారిలో నఱువండ్రను తలలు తీయఁబడి, మేరీని వివాహమాడి స్పెయినురాజు ఫిలిప్పాఖునెలలకుఁ బిదువాత పురప్రవేశోత్సవమున కయి వచ్చునటికును వారిమొండెములు వ్రేలాడఁగట్టఁబడి యుండెను.

లేడీ జేన్ గ్రే తండ్రి యైన సఫ్ఫోకుప్రభువు తనకన్నులయెదుట వియ్యంకుఁ డైన నార్తంబర్లండుప్రభువునకు సంప్రాప్త మయినదుర్మరణమును జూచి యైనను బుద్ధి తెచ్చుకోలేనివాఁ డయి తనయల్లుఁడును గూఁతురును మేరీయొక్క కటాక్షమునకు దాసు లయి చెఱసాలలో

నున్నవారని యైనఁ దూరాలోచన లేనివాఁడయి తనప్రాణముల కాశింపక తనయొక్కయు బిడ్డలయొక్కయు క్షేమమును విచారింపక కలహకారులతోఁ జేరెను. ఈయనాలోచితకృత్యమువలన నాతని ప్రాణములకు చేటు మూడుట యొకవింత కాదు. అతఁడు కలహకారులలోఁ జేరుట జేన్ గ్రే యొక్కయు నామెభర్తయొక్కయు ప్రాణములమీఁదికిఁగూడ వచ్చెను. ఆబాలదంపతులకు విధింపఁబడి యింతకాలము నిలిపి యుంచఁబడిన క్రూరదండనము నెప్పుడు ప్రచారమునకుఁ దేవలయునా యని దయయెట్టిదో యెఱుఁగని మేరీయొక్కమనస్సావలికే వేగిరపడుచుండెను; ఇంతలో నామెతండ్రి రాజద్రోహియగుటకూడ తటస్థించుట యాసాకుమీఁద దానిని తత్క్షణమే ప్రవృత్తికిఁ దెచ్చుట కవకాశమును గలిగించెను. అందుచేత మరణమునకు సంసిద్ధులరయి యుండవలసినదని లేడీ జేన్ గ్రేకును తద్భర్తకును వర్తమానము పంపఁబడెను. తన కిట్టిగతి యెప్పుడో తప్పక కలిగితీఱునని యెఱిఁగిన దయినందున ప్రాణాశ మాని యామె యావలికే చావునకు సంసిద్ధురాలయి యుండెను. ఇట్టిసమయమునందు రోమీయమతోన్మాదిని యైన మేరీరాణి కారాబద్ధురాలయి యున్న లేడీ జేన్ గ్రేకు విముక్తి కలిగించి యనుగ్రహము చూపఁదలఁచుకొన్నదానివలెఁ గనఁబడుచు నామె తన రోమీయధర్మప్రతిషేధక మతమును త్యజించి రోమీయమతము నవలంబించినపక్షమునఁ బ్రాణదానమును స్వాతంత్ర్యదానమును జేసెదనని చెప్పిపుచ్చి సమర్థులైనట్టియు విద్వాంసు లయినట్టియు రోమీయమతాచార్యుల నామెకడకుఁ బలుమాఱు పంపుచు వచ్చెను. రాణియొక్క మతాచార్యుఁడైన ఫెకన్హామ మను నతఁడు రాణి యుత్తరువు ననుసరించి స్వమతసిద్ధాంతప్రాశస్త్యము నామెకుబోధించి యామె నేలాగున నయిన రోమీయమత

మునకుఁ ద్రిప్పవలె నని సర్వవిధములఁ బ్రయత్నము చేసెను గాని యాతనికృషి యంతయు విఫల మయ్యెను. ఆమె తనయొద్దకుఁ బంపఁబడుచు వచ్చిన రోమనుమతాచార్యుల యుక్తులకుఁ బ్రతియుక్తులు చెప్పి ప్రతిపక్షులవాదమును పూర్వపక్షము చేసి స్వమతసిద్ధాంతములను సమర్థతతో స్థాపించుచు వచ్చెను. ఇంత జరగినను మేరీరాణి యూరకుండక యింకను నామె రోమను మతములోఁ గలియు నేమో యన్నభ్రమచేత నామెకు మఱి మూఁడు దినములు గడు విచ్చెను. అయినను జేన్ గ్రే యిటువంటి ప్రాణసంశయదశలో సహితము తన మనోనిశ్చయమును సడలని దయి తాను సత్య మని నమ్మినధర్మము నందు దృఢవిశ్వాస ముంచి నిశ్చలురా లయియుండుటయే కాక యెన్నికష్టములు వచ్చినను స్వమతమును మార్చుకొన కుండునట్లు ప్రబోధించుచుఁ దన సహోదరికి గ్రీకుభాషలో నొక లేఖను వ్రాసి యాభాషలో నున్నక్రైస్తవవేదము నొకప్రతి నామెకుఁ బంపెను.

ఆమె ప్రతిక్షణమును గన చావును బ్రతీక్షించుచుండి యావలికే మరణమునకు సంసిద్ధురాలై యుండినందున నిప్పు డియ్యఁబడిన గడు వామె మనోవ్యథను బెంపుచెందించుటకే తోడుపడెను గాని మనశ్శాంతిని గలిగించుట కనుకూలపడలేదు. ఇట్టిస్థితిలో నామెకుఁ దండ్రికిఁ దటస్థించిన యాపదలు తెలియవచ్చుటయే కాక యాతఁడు ప్రాణాంతదండన ననుభవించుటకుఁ దా నున్న దుర్గములోనికే తీసికొని రాఁబడినట్లు తెలిసెను. ఆసంగతి తెలియఁగానే యామె నిజజనకున కొకలేఖ వ్రాసి పంపెను. దానిలోని కొంతభాగమును దెనిగించి యిందు క్రిందఁ బొందుపఱచుచున్నాము—

,,ఓ ప్రియజనకా!

ఎవరివలన నాజీవితకాలము పెంపు చెందవలసినదో యట్టివంటి నీవలననే నాచావును త్వరపఱచుటకు భగవంతుఁ డనుగ్రహించినప్పటికిని, నాయిష్టానుసారముగా నాకుదీర్ఘాయువునిచ్చి ప్రపంచమునంతను నాయధీనము చేసిన యెడల సమర్పించు నందనములకంటె నాదుఃఖదినములను బ్రహ్మప్రజేచినందునకయి యధికనిర్వ్యాజవందనములను దేవునకు సమర్పించునంతశాంతతతోనే నేను దానిని స్వీకరింపఁగలను. నీకష్టములను గూర్చి నీవు పొందునట్టియు నితరుల వలన నేను విన్నదానినిబట్టి ముఖ్యముగా నాదుఃఖకరమైనస్థితిని గూర్చి నీవు పొందునట్టియు శోకాతిశయమును నేను నిశ్చయముగా నెఱుఁగుదును. నాప్రియపితా! అయినప్పటికిని నాచేతులను నిర్దోషిత్వజలమునందు కడుగుచు నానిర్దుష్టరక్తమీశ్వర సమ్ముఖమున, నిరపరాధులకు దయ చూపవలెనని ఘోషింపఁ గలదగుటచేత నన్ను ధన్యురాలినిగాఁ బరిగణించుకొనవచ్చును. అయినను నీవు చక్కఁగా నెఱిఁగి యున్నట్టుగా నిర్బంధపఱుపఁబడియు విరామము లేకుండఁ బీడింపఁబడియు నైనను (రాజ్య) భారమును పైని వేసికొనుటకు సమ్మతించినట్టు కనఁబడి యందుమూలమున రాణి యెడలను దచ్ఛాపనములవలనను పహాపరాధమును జేసినదాననయినట్టు నే నొప్పుకొనవలసియున్నప్పటికిని, నారాజ్ఞీవేషధారణముచేఁ బ్రాప్తమైననిర్బంధనిహితగౌరవ మెప్పుడును నానిర్మలహృదయముతోఁ జేరినది కాకపోవుటచేత నీశ్వరవిషయమయి యీ నాయపరాధ మల్పతరమయినదని నేను నిశ్చయముగా నమ్ముచున్నాను.

* * * *

ఓ సత్పితా! ఈప్రకారముగా నే నిప్పు డున్నస్థితిని నీకు వెల్లడిపఱచియున్నాను—నా మరణము సమీపించినది.

ఇది యొకవేళ దుఃఖకరముగాఁ గనఁబడ వచ్చినప్పటికిని, ఈ దుఃఖగుహ నుండి వెలువడు రక్షకుఁడైనక్రీస్తునాథునితోఁ గూడి నిత్యసుఖసంతోషప్రద మైనస్వర్గసింహాసనమునం దుండఁ గోరుటకంటె నధికప్రియతరము కాఁగలిగినది మఱియొకటి లేదు; (పుత్రికతండ్రికిట్లువ్రాయుట న్యాయ మయినపక్షమున) తనయందలి దృఢభక్తియందు నీ కింతవఱకును బలము నిచ్చి నట్టిప్రభువు కడపట మనము పరలోకములో తండ్రితోను కుమారునితోను పరిశుద్ధాత్మతోను గలిసికొనుటకు నీకా బలమునే ముందును ప్రసాదించుఁ గాక!

ఇట్లు

మరణపర్యంతము నీవిధేయపుత్రి యైన

జేన్ డడ్లీ"

లేడీ జేన్ గ్రే చెఱసాలలో నున్న కాలములోఁ దన యప్పటి యవస్థకు సరిపోవు నట్లుగా ననేకప్రార్థనలను పద్యములను రచియించెను; మరణదండనమును బొందుటకు పూర్వపురాత్రి సహిత మామె వానిని దిద్దునంతటి దృఢమనస్సు గలదయి యుండెను. ఇటువంటిప్రాణసంశయావస్థలో సహితము రోమీయమతాచార్యు లామెయొద్దకుఁ బోయి యామెను స్వీయమత ప్రవిష్టురాలినిగాఁ జేయుటకయి బోధ చేసిరఁట. ఆమె పర్వతము వలె నచంచలురా లయి కడనిమిషము వఱకునుగోమీయధర్మప్రతిషేధకమతమునందే సుస్థిరురాలయి తదేకదీక్షతో నుండెను. తెల్లవారి తన్ను శిరచ్ఛేదము చేయుదురనఁగా నారాత్రి యామె తన సహోదరి యైన కేథరైనుకు గ్రీకు నూతన నిబంధన గ్రంథమును బంపుచు దానిలో వ్రాసిన లేఖకు భాషాంతర మిది—

"ప్రియసహోదరివైన యోకేథరైనా! పయిభాగము బంగారముతో నలంకరింపఁ బడక పోయినను లోపల నమూల్యరత్నముల కంటెను నెక్కువవెల కలదయిన పుస్తకమును నీకుఁ బంపుచున్నాను. ఓప్రియసోదరీ! ఇది యీశ్వరశాసనములను గలిగిన పుస్తకము. ఇది నిర్గతికుల మయినమనకు ప్రభువు విడిచిన తన సంహితయు మరణశాసనము నయి యున్నది; ఇది నిన్ను శాశ్వతసంతోషమార్గమునకు నడపును; దీనిని నీవు మంచిహృదయముతోఁ జదివినను నిష్కపటహృదయముతో ననుసరింపఁ బూనినను నీకిది నాశములేని శాశ్వతజీవనమును దెచ్చును. ఇది నీకు బ్రతుకువిధమును చచ్చువిధమును నేర్పును. నీతండ్రియొక్క యధికమయిన భూములవలన నీవు పొందవలసినదానికంటె నీకిది యెక్కువ లాభమును గలిగించును. దేవుఁ డాతనికి మంచిస్థితిని గలిగించినందున నీ వాతని భూములను బొంద వలసినట్టుగానే, దీనిలో విధింపఁబడిన ప్రకారముగా నడుచుట కపేక్షించుచు దీనిని నీవు శ్రద్ధతోఁ జదివెదవేని దురాశాపరులు నీయొద్దనుండి గైకొనలేనట్టియు దొంగలు తిరస్కరింపలేనట్టియు పురుగులు పాడుచేయలేనట్టియు దివ్యధనమును నీవు దాయముగాఁ బొందుదువు. ఓసాధుసోదరీ! జేనిడ్డువలె నీవును ప్రభువైన దేవునియొక్క శాసనములను గ్రహింపఁ గోరుము. నీవు మరణమువలన నిత్య జీవనమును బొందునట్లుగా శాంతితోఁ జచ్చుటకు బ్రతుకుము. నీ లేఁబ్రాయము నీకు దీర్ఘాయువు నిచ్చునని నమ్మకొనకుము— దేవునియాజ్ఞ యైనపక్షమున ముసలివారెంత శీఘ్రముగాఁ బోవుదురో యంత శీఘ్రముగానే పసివారును బోవుదురు - ఎట్లు చావవలయునో నేర్చుకొనుట కయి యెల్లప్పుడును పాటుపడుము. ప్రపంచమునకుఁ బ్రతిఘటింపుము; పాపమును బొఱఁదోలుము; ఇంద్రియసుఖములను దిరస్కరింపుము; ప్రభు

వునందే యానందమును బొందుము. నీపాపముల కయి పశ్చాత్తాపపడుము; ఎప్పుడును నిరాశనుమాత్రము పొందకుము. భక్తియందు దృఢచిత్తురాలవు కమ్ము; గర్వపడకుము. ఎవఁడు మృతి నొందియు జీవించియున్నాఁడో యటువంటి క్రీస్తుతో నుండుటకు సెయింటుపాలువలెఁ గోరుము. అర్థరాత్రమునందు దొంగవలె వచ్చి మృత్యువు నిన్నపహరించునేమో యన్నట్టు సద్భటునివలె రాత్రింబగలును నీవు జాగరూకురాలవయి యుండుము. * * * * నావలెనే నీవు క్రీస్తునందానందము పొందుము. నీప్రభువైన క్రీస్తునియొక్క మార్గము ననుసరించి నీసిలువను వహింపుము. నీపాపముల నాయన వీఁపుమీఁద వేసి, నీ వాయనమార్గము నెల్లప్పుడు ననుసరింపుము. ఓసత్సహోదరీ! ఈదుష్టభావమునుండి విముక్తి నొంది నిర్దుష్టతను బొందఁ బోవుచున్నాను గనుక నామరణమునుగూర్చి నావలెనే నీవును సంతోషింపుము ఈయస్థిరజీవనమును బోఁగొట్టుకొనుటచే సుస్థిరజీవనమును బొందుదునని నాకు నిశ్చయముగాఁ దెలియును. భగవంతుఁడు నా కది ప్రసాదించి, ఈశ్వరభీతితో బ్రతికి నిజమైన క్రైస్తవభక్తితోఁ జచ్చునట్టుగా నీకనుగ్రహింపవలయు నని ప్రార్థించుచున్నాను. జీవితాశచేతఁ గాని మృత్యుభీతిచేతఁగాని నీమార్గమునుండి యెప్పుడును తొలఁగకుండుటకీశ్వరనామమున నేను నీకు బోధించుచున్నాను. నీజీవితమును దీర్ఘముగాఁ జేసికొనుటకయి నీవాతని సత్యమును నిరాకరించినపక్షమున, నిన్నాయన నిరాకరించి నీదినములు హ్రస్వముచేయును; నీవాయనని యాశ్రయించి యున్నపక్షమున, నీకు సౌఖ్యమును దనకు మహిమయుఁ గలుగునట్లుగా నతఁడు నీయాయువును దీర్ఘము చేయును. ఆపదవికి భగవంతుఁడు నన్నిప్పుడు కొనిపోయి, ఆయన యనుగ్రహము వచ్చినప్పుడు ముందు నిన్నుఁ గొనిపోవును. ఓసత్సహోదరీ! నీకు శుభ

మగుదు గాక! నీవీశ్వరుని యందే విశ్వాసముంచుము; అతఁ డొక్కఁడే నీకు సహాయుఁడు కావలెను. ”

వారివధదినమునందు గిల్ఫోర్డుప్రభువు తనభార్య యైన జేన్ గ్రేను సందర్శింపఁ గోరఁగా మేరీరాణి వారి సమావేశమున కియ్యకొనెను. కాని, లేడీ జేన్‌గ్రేయే యందు కంగీకరింపక, తమసమావేశానంతరవియోగదుఃఖ ముభయుల ధైర్యమును జెఁడగొట్టి యవసానదశయం దుండవలసిన మనస్థైర్యమునకు భంగము కలిగించు ననియు, వారియీవిరహము కతిపయనిమిషపరిమితమైనదే యయి యుండునఁ గొంచె మోర్చినయెడల నెక్కడ నన్యోన్యానురాగబంధము తెంపులేక నిరంతరముగా నుండునో యెక్కడ మృతియు నాశాభంగమును దురదృష్టమును జేరి శాశ్వతానందమునకు భంగము కలిగింపలేవో యక్కడఁ దా మన్యోన్య సమావేశము నొందవచ్చుననియు, సందేశము పంపెను.

౧౫౫౪వ సంవత్సరము ఫిబ్రవరినెల పండ్రెండవతేది సోమవారమునాఁడు వధూవరులలో గిల్ఫోర్డుప్రభువు శిరశ్ఛేదమునకయి ముందుగా వధ్యస్థానమునకుఁ గొనిపోఁబడెను; అతఁడు పోవునప్పు డామె గవాక్షములోనుండి చూచి తనస్మరణచిహ్నము నొకదాని నాతనికొసఁగి యీశ్వరధ్యానము చేయుచు తనగడియ వచ్చువఱకును మనశ్శాంతితో వేచియుండెను.

గిల్ఫోర్డుప్రభువు తనప్రాణావసాన సమయమునందు ధైర్యమునుగాని చిత్తోన్నతిని గాని క్షణమాత్రమును గోలుపోక, తన నిమిత్తమయి కాచుకొనియున్న మిత్రులందఱియొద్దను సెలవుగై కొని, దృఢచిత్తముతో వధ్యస్థానము నధిరోహించి, యచ్చటఁ గొన్ని నిమిషము లీశ్వరధ్యానమునందుఁ గడపి, మూఁకలుగా మూఁగియున్న జను

లను తన కొఱకుఁ బ్రార్థింపుఁ డని పలికి, వధ్యదారువుమీఁద నిజశిర స్సును మోపెను. మఱియొక్క నిమిషములో నాతని శిరస్సు మొండెమునుండి ఖండింపఁ బడెను.

గిల్ఫోర్డు ప్రభువు శిరశ్ఛేదము చేయఁబడినతోడనే పురాధి కారులు వచ్చి యామెను వధ్యస్థానమునకుఁ గొనిపోవలసినగడియ వచ్చిన దని లేడీ జేన్‌గ్రేతో విన్నవించిరి. ఆయాజ్ఞ తెలుపఁబడి నప్పు డామె కంపవైవర్ణ్యాదిభయ చేష్టలను వేనిని బొందక నిశ్చల ధైర్యముతోవినెను. ఆమె వధ్యస్థానమునకుఁగొనిపోఁబడుచుండినప్పుడు దారిలో సమాధినిమిత్తమయి బండిలో వేసి తీసికొనిపోఁబడుచున్న శిరోవిహీన మైనభర్తృకళేబర మామెకంటఁ బడెను. భర్తృశవము నేత్రగోచరము కాఁగానే యామెకన్నులనుండి జొటజొట నీరు కార నారంభించెనుగాని, ప్రాణోత్క్రమణసమయమునందుసహిత మతఁడు ధైర్యమును విడువలే దన్నవార్తాశ్రవణమువలన దుఃఖము నాపుకొని మఱింత మనోదార్ఢ్యము నొందినదయి ధైర్యమునుబూని,,ఓగిల్ఫోర్డా! నీవు చవిగొన్నట్టియు నేను చవిగొనఁబోవుచున్నట్టియు మృతిరూప ఫలము నన్ను కంపము నొందించునంతటి చేఁదైనది కాదు ఈదిన మున నీవును నేనును గూడి స్వర్గములో ననుభవింపఁబోయెడు విందు తోఁ బోల్పఁబడినప్పు డిది పేర్కొనఁ దగినదే కాదు.'' అని పలికి తన పలకపుస్తకములో నేదోవ్రాసెను. వధ్యస్థానమును సమీపించినప్పుడు దుర్గారక్షకాధికారి యైనసర్ జాన్ గేజి యనునతఁ డామెనుజూచి తత్స్మరణార్థముగాఁ దాను స్థిరముగా నుంచుకొనుట కేదైనఁ జిన్న పారితోషికము ననుగ్రహింపవలసిన దని యామెను వేఁడుకొనెను. భర్తృశవమును జూచినప్పు డింతకుముం దామె స్వహస్తముతో గ్రీకు భాషతో ,,మానుషికన్యాయ మాతనిదేహమునకుఁ బ్రతికూలముగా

నున్నను, ఈశ్వరకారుణ్య మాతనియాత్మ కనుకూలముగా నుండు" ననియు, లాటిన్ భాషతో "ఆమెయపరాధము దండనమున కర్హమైన దయినయెడల, అధమపక్షము నామెబాల్యమును లోకానుభవరాహిత్యమును క్షమార్హము లయినవి" అనియు, ఇంగ్లీషుభాషతో "ఆమె దేవుని నమ్ముకొనెను గాన భావికాలప్రజ లామెయెడల దయ చూపుదురుగాక" అనియు, అర్థమిచ్చెడు మూడువాక్యములను వ్రాసిన పలకపుస్తకము నామె యాతని కిచ్చెను. ఆమె యప్పుడొక సేవకురాలికి చేజోళ్ళ నిచ్చెను. ఇయ్యవలసిన వాప్తజనుల కిచ్చి యామె నిర్భయముగా వధ్యవేదిక పైకెక్కి యక్కడఁ గూడియున్నప్రభువులకు మ్రొక్కి ముందు మూఁగియున్న పౌరులవంకఁ దిరిగి యిట్లనియెను.-

"నాప్రభువులారా! నాచావు చూడవచ్చిన సత్క్రైస్తవజనులారా! నే నియ్యెడ శిక్షాస్మృతికి లోఁబడి యున్నదానను. తప్పొప్పుడును జేయనిన్యాయాధిపతివంటిదైన యాశిక్షాస్మృతిచేత నేను వధింపఁబడునట్లు విధింపఁబడి యున్నాను. ఇది నేను జేయునట్లు నిర్బంధపఱుపఁబడినట్టియు నే నెప్పుడును గ్రహింపనిదానిని నేను జేసి యపరాధిని నయినట్లు శిక్షాస్మృతి నిర్ణయించినట్టియు పనిని నే నొప్పుకొన్నందుకుమాత్రమే కాని రాణిగారికి ప్రియమైన మోసపనికొఱకును గాదు; ఏలయన, దానినుండి నాచేతులను శుద్ధి చేసికొని, అన్యాయమునుండి నిర్దోషిత్వ మెట్లో యట్లే యటువంటిదోషమునుండి పరిశుద్ధమయిననాయాత్మను దేవునకు సమర్పించుచున్నాను. అది యట్లున్నను నాయింద్రియసుఖవాంఛలను నిర్భాగ్యప్రపంచసుఖములను నత్యధికముగా నవలంబించినందువలనను, భగవంతుఁడు నాకుఁ బ్రసాదించిన జ్ఞానానుసారముగా నేను బ్రవర్తింపనందువలనను, నేను దేవునియెడల నపరాధిని నయి యున్నదానను. అందుచేత దేవుఁడు నాకీమరణమును

విధించి యున్నాఁడు; నాకృత్యములనుబట్టి నేను దీని కత్యంతపాత్రు రాలనయి యున్నాను. ఇక్కడ నీలోకములో నాపాపములకై యను తాప పడుటకును నాపూర్వమరభిమానములచేత విశేషముగా నేనప్రియ మొనర్చిన నారకుమారియొక్క ప్రసన్నతను మరలఁ బొందుటకును నాకవకాశ మిచ్చినందున నేనాతనికి హృదయపూర్వకముగా వందనముల నర్పించు చున్నాను. కాఁబట్టి నాప్రభువులారా! సత్క్రైస్తవులైన సర్వమహాజనులారా! తనవిషయముగ నేను జేసినయపచారము లెంత లెక్కలేనివిగాను ఘోరమైనవిగాను నున్నను దేవుఁడు తనయపారకరుణతోను సద్భావముతోను వానిని క్షమించునట్లుగా నేను ప్రాణములతో నుండఁగానే నాతోడను నాకిమిత్తమును భగవంతునిఁ బ్రార్థించుటకు మిమ్మందఱను నేను మహోత్కంఠతో వేఁడవలసి యున్నది. నేను క్రైస్తవభక్తురాలనయి చచ్చుచున్నానని సాక్షులుగా నిలుచుటకు మిమ్మందఱను వేఁడుకొను చున్నాను నా సమస్తకర్మలను పుణ్యకార్యములను దూరముగా విసరివైచి, రక్షకుఁడైనజీసస్‌క్రైస్తుయొక్క కృపవలనను ప్రేమవలనను యోగ్యతవలనను మాత్రమే రక్షింపఁబడుదునుగాని యితరసాధనములవలనఁ గాదు. నాసుకర్మలను నాయోగ్యతలనుమాత్రమే నమ్ముకొన్నయెడల నవి నాకర్తవ్యముల కెంతదూరమునై నన్నెంత యధోగతిపాలు చేయఁ దగినవిగా నున్నవో! ఇప్పుడు నాతోను నాకొఱకును మీ రందఱును ప్రార్థన చేయవలయునని మిమ్ము ప్రార్థించు చున్నాను."

పయివాక్యము లామెస్వాభావికహృదయశాంతతను సౌజన్యమును వినమ్రతను దేటపఱుచు చున్నవి. ఆమె తనవిషయమునఁ జూపఁబడిన క్రౌర్యవిషయమునఁ బరుల నొక్కపరుషోక్తి యైనను బలుకలేదు. దోషమునంతను దనమీఁదనే వేసికొని, దానికి కారణము

రాజ్యకాంక్షగాక జననీజనకుల యాజ్ఞోల్లంఘనము చేయలేకపోవుటయే యని విన్నవించెను. ఈమాటలు పలికినతరువాత నామె తన వెనుక నున్న పరిచారికాద్వయమును బిలిచి తన మెడమీఁది వస్త్రములను దొలఁగింప నియమించెను. కన్నులనీరు కారఁగా, చేతులు వడఁకఁగాఁ మేను చెమర్పఁగా వారు వస్త్రములను దొలఁగింపఁ జేతులాడక నిశ్చేష్టలయి నిలుచఁబడినందున, ఆమె యాపని తానే చేసెను. పరిచారికలు

వెనుక నిలువఁబడి మొగమునకు గుడ్డ లడ్డము పెట్టుకొని కన్నీటికాలువలు తుడుచుకొనుచు నేడ్చుచుండిరి. అపుడు ఘాతుకపురుషుఁ డామె పాదములమీఁదఁబడి క్షమింప వేఁడుకోఁగా, ఆమె తత్క్షణమే వానిని క్షమించితి నని చెప్పి "ఓయీ!; దయచేసి నన్ను శీఘ్రముగాఁ దుద

ముట్టింపుము" అని వేఁడి, "ఓ యీశ్వరా! నాయాత్మను నీచేతులలోఁ బెట్టుచున్నాను." అని విస్పష్ట మైనయుచ్చైస్స్వరముతోఁ బలికి, శాంత మైనట్టియు నిర్వికార మైనట్టియు సుఖభావముతోఁ దన శిరస్సును వధ్యదారువుపైఁ బెట్టెను. ఉత్తరక్షణముననే వధకారి చేతిఖడ్గ మా మె యుత్తమాంగము నుత్తరించెను. అప్పుడు చూడ వచ్చినగుంపులో నుండి హాహానినాదములును రోదనధ్వనులును బైలువెడలెను.

పదునేడు సంవత్సరములప్రాయము నప్పుడుదారచిత్తురా లయి నట్టియు స్త్రీజనాలంకారము లైన సమస్తసద్గుణరత్నముల చేతను భూషితురా లయినట్టియు నిష్కళంక సౌశీల్యధైర్యాభిమానమాన నీయురా లయినట్టియు లేడీజేన్‌గ్రే యొక్క యైహికజీవిత మిట్లు పరి సమాప్తి నొందెను. డాక్టరు ఫుల్లరనువిద్వాంసుఁ డీమెను గూర్చి "శైశవమునందలి నిష్కాపట్యమును, యౌవనమునందలి సౌందర్య మును, కౌమారమునందలి దృఢత్వమును, వార్ధకమునందలి ఘనతను, అన్నిటిని పదునేడేండ్లప్రాయమునందే యీమె కలిగిన దయ్యెను. రాజకుమారియొక్క జననమును విద్వాంసునియొక్క పాండిత్యమును, పుణ్యాత్మునియొక్క జీవనమును, తల్లిదండ్రులదోషమునుబట్టి పాప కర్మునియొక్క చావును నీమెకుఁ దటస్థించెను." అనివ్రాసియున్నాఁడు.

లేడీజేన్‌గ్రే యవసానదశయందుఁ జెఱసాలలో నుండినప్పుడు వ్రాసిన యనేక ప్రార్థనలలోఁ గడపటదానిని మాత్రము తెలిఁగించి యీమె శోచనీయ మయినచరిత్రమును ముగించుచున్నాము—

"ఓప్రభువా! ఈశ్వరుఁడా! నాజీవజనకా! అన్నికష్టములయం దును దుఃఖము లందున్నమాత్రము నీయొద్దకుఁ బరుగెత్తుచు గతిమాలి యొకాకినినయి యున్నయబల నగునామొఱ్ఱ యాలకింపుము. ఓప్రభువా! నీయందు విశ్వాస ముంచినవానిని రక్షించి ముక్తి నొసఁ

గాడు వాఁడవు నీ వొక్కఁడవే కాఁబట్టి పాపముచేఁ గళంకితురాల నయి, క్లేశములచేఁ గప్పఁబడినదాన నయి, కష్టములచే శాంతి లేని దాన నయి, చింతలచేఁ జుట్టుకొనఁబడినదాన నయి, ఆపదలచే నాక్రమింపఁబడినదాన నయి, దీర్ఘకాలకారాబద్ధతచే నత్యంత బాధిత నై పనికిమాలిన మట్టిముద్ద యయినయీనాపాపపుబొందిని గలదాన నయి, ఓదయామయుఁడ వయినరక్షకుఁడా! ఏవి లేక మోక్షకాంక్ష కించుక యయిన నవకాశ మిందేదో యట్టివంటి నీసయును సాహాయ్యమును వేఁడుచు, రక్షణవిషయమున సంపూర్ణనిరాశ కలుగకుండ నేను నిన్నాశ్రయించుచున్నాను. మాజీవితము శోధనమీఁదనే నిలిచియుండును గాన, మేము నీవార మగుదుమో కామో పరీక్షింపఁబడుటకును నిన్నును మమ్మును బాగుగాఁ దెలిసికొనఁ గలుగుటకును కొన్నిసమయములందుఁ గొన్ని విపత్తులను మాకుఁ గలిగించుట యుక్తమే యైనను, మాశక్తికి మించినదుర్భరకష్టములతో మమ్ము శోధింప నని పలికినవాఁడ వగుటచేత నగతికురా లయినయీదీనురాలిని గరుణింపుము. ఓ యీశ్వరుఁడా! అత్యున్నతస్థితి నొంది నిన్ను మఱవకుండులాగునను, అతిహీనదశ నొంది నిరాశచే రక్షకుఁడవును ప్రభుఁడవును నయిన నన్ను నిందింపకుండు లాగునను, నన్నతిమాత్రసంపదలచే నుబ్బింపకుండుటకును, అతిమాత్రవిపత్తులచే క్రుంగింపకుండుటకును ప్రార్థించెదను. ఓ కరుణానిధీ! నీ కెక్కువగాఁ దెలిసిన నాదుస్స్థితిని విచారించి, నారక్షణమున కయి నీవు బలిష్ఠ మైన పెట్టని కోటవు కమ్ము. నేను వినమ్రతతో నర్థించుచున్నాను; నన్ను నా శక్తికి మించునట్లుగా శోధింపఁబడనీకుము. నన్నీమహాకష్టములనుండి విమోచనము చేయువాఁడ వయినను గమ్ము; లేదా, యీదుర్భరబాధను క్రూరదండనమును శాంతతతో సహించు క్షమనయినను నా

కనుగ్రహింపుము. నన్నూఱు సంవత్సరముల కాలము బాధించి దాస్యములోనుంచిన ఫారయోచేతులలోనుండి యిూ(స్రయేల్ ప్రజలను రక్షించినది నీదక్షిణహస్తమే ఎవరికొఱకు నీకుమారుఁడైనక్రీస్తువు తన యమూల్యరక్తమును సిలువమిూఁదఁ జిందఁజేసెనో యటువంటి శోచనీయు లయిన యభాగ్యులలో నొకతెనైన నన్ను నేనిప్పు డున్న దుఃఖకరమైన చెఱనుండియు బంధము నుండియు విముక్తి నొందించుట నీపితృవాత్సల్యమునకర్హ నుగుదు గాక! ఎంతకాలము నీవు కనఁబడ కుండెదవు? ఎల్లకాలమునా? ఓప్రభువా! దయచూపుటను నీవు విస్మరించి యున్నావా? అనంతుష్టుఁడవై ప్రేమపూర్ణమైననీకారుణ్య పేటికను మూసి యున్నావా? నిన్నుఁ గోఁ బ్రార్థింపవలసినపని లేదా? నీదయ యెప్పటికిని రాకుండఁ బూర్ణముగా నంతరించినదా? నీ యభయప్రదానము సంపూర్ణముగా నమాప్తి నొందినదా? నీవింత చిరవిలంబ మేల చేయు చున్నావు? ఓప్రభువా! ఇఁక నీకు దయ రాదని నిరాశ చేసికోనా? అట్టిది నాకు దూర మగునుగాక! నేనును జీసస్‌క్రీస్తును సృజించినసృష్టిలోనిదాననే. కాఁబట్టి నీకెప్పుడు దయ వచ్చునో యప్పుడు రక్షింతువని నిశ్చయముగాఁ దెలిసికొని, నీకు నామీఁదఁ గలదయను సందేహించుటగాని విశ్వసింపకుండుటగాని మాని, నీయవకాశమునిమిత్తము వేచియుండుటకును నీపనులను శాంతతతో సహించుటకును నాకు శాంతి నొసఁగుము. నాకేది మంచిదో యది నాకంటె నీకే యెక్కువ తెలియును గనుక, సర్వవిషయములలోను నీవు నాకెట్లు చేయఁ దలఁచుకొన్నావో యట్లు చేయుము; నీయిష్టము వచ్చినకష్టములను కలిగింపుము. నిన్ను వేఁడు కొను చున్నాను. ఈమధ్యకాలములో నానడుమును సత్య మనునడి కట్టుతో బిగించి సాధువృత్త మనెడి యురస్త్రాణమును ధరించి,

శాంతివార్త యనెడు దుర్భేద్యచర్మనిర్మితపాదరక్షలపై నిలిచి, అన్నిటికంటెను ముఖ్యముగా దుర్మార్గులదౌష్ట్యాగ్నిబాణముల నన్నిటి నార్పివేయుటకు శక్తికలుగునట్లుగా భక్తిఖేటమును వహించి, ముక్తి కిరీటమును నీపవిత్రవాక్యమైనయాధ్యాత్మికఖడ్గమును దాల్చి, నేను పూర్ణముగా నీయిచ్ఛ కాత్మార్పణము చేసి నీయిష్టమునకు బద్ధురాల నయి, ఇట్టికష్టములు నాకు శుభకరము లనియు నీవు చేసిన దంతయు నామేలుకొఱకేకాని మఱియొకందునకుఁ గాఁజాలదనియుఁ గనుఁ గొనుచు నీవు నాకుఁ బంప ననుగ్రహించిన కష్టములలో సంతుష్టిని బొందుచుండులాగున సర్వదా వినయవిధేయతలతోఁ బ్రార్థించుచు, నేను దృఢముగా నిలువఁగలుగునట్లుగా నీదివ్యకవచముతో నన్నమో ఘాయుధసనాథను జేయుము. ఓ కరుణాళుఁడవైన పరమపితా! నీ వెవనిని నాపాపములకు బలిగా నుండవలెనని సంకల్పించితివో యాయనకొఱకు నా మొఱాలింపుము. ఆయనకును నీకును పరిశుద్ధా త్మకును సమస్తయశోమహిమలును జెల్లునుగాక! తథాస్తు!"

Miss MARY CARPENTER.

మేరీ కార్పెంటరు.

మేరీ కార్పెంట రనునామె యేకేశ్వరబోధక (త్రిత్వనిషేధక) క్రైస్తవమతాచార్యుఁ డైనడాక్టరు లాంటు కార్పెంటరుగారి జ్యేష్ఠ పుత్రిక ; ఆమెతల్లిపేరు పెన్. ఈదంపతుల కీమె 1807 వ సంవత్సరము ఏప్రిల్ నెల మూడవ తేదిని ఎగ్జటర్ పట్టణములో జనన మొందెను. ఆమెతండ్రి తాను మతాచార్యుఁడు గా నుండి, పెద్దవాండ్రకు ధర్మోప దేశము చేయుచుండుటయేగాక యుపాధ్యాయుఁడు గా నుండి పిన్న

వాండ్రకు జ్ఞానోపదేశము చేయుచుండెను. అందుచేత నామె తన జనకునిశిక్షలోనే విద్యాభ్యాసము చేసెను. ఆమె సాధారణముగా నెల్లవారును నేర్చుకొనెడియింగ్లీషుభాషను గఱచుటయే కాక గ్రీకు భాషను లాటినుభాషను గణితశాస్త్రమును నేర్చుకొని యందుఁ బ్రవీణురాలయ్యెను. తండ్రి యామెకు నీతివిద్యను గఱపుటయం దత్యంత శ్రద్ధ వహించుచుండెను. ఆమె ప్రకృతిశాస్త్రములను జంతుశాస్త్రమునుగూడఁ జదివి వానియందు మిక్కిలి యభిరుచి గలదయ్యెను. ఈమె చెల్లెండ్రును తమ్ములునుగూడ నించుమించుగా నీమెతో సమానముగానే విద్యాలాభమును బొందిరి. ఈమె తన విద్యనుగూర్చి తరువాత నొకప్పు డిట్లు వ్రాసెను —"విద్య నన్నెప్పుడును గృహకృత్యనిర్వహణమునకు ననర్హురాలినిగాఁ జేయలేదు; అట్లు చేయకపోవుటయే కాక యదిసాధ్వీధర్మమును నిర్వహించుటకు నన్ను మఱింత పూర్ణముగా యోగ్యురాలిని చేసినది." ఈమె చిఱుతప్రాయమునందే తల్లికి శ్రమ కలుగకుండఁ దన యిద్దఱు చెల్లెండ్రను ముగ్గురు తమ్ములను సర్వవిధములఁ దానే పెంచుచు వచ్చెను.

ఆమెకు పదేండ్లప్రాయమప్పు డనఁగా 1817వ సంవత్సరమునం దామె తండ్రి యెగ్జిటరును విడిచి బ్రిస్టల్ పురమును జేరి, తొంటివలెనే యచ్చటఁగూడ ధర్మోపదేశవిద్యోపదేశముల రెంటిని స్వవృత్తినిగా నేర్పఱుచుకొనెను. ఈమెకుఁ దండ్రి తనశిష్యు లయిన బాలురతోఁ గలిపియే విద్య చెప్పుచు వచ్చెను. తరువాత మహాధీమంతుఁడయి ప్రసిద్ధికెక్కిన రివరెండుడాక్టరు జేమ్సు మార్టినోగారు 1819వ సంవత్సరమునందు డాక్టరు కార్పెంటరుగారికి శిష్యుఁడయి మేరీ కార్పెంటరుకన్యకు సహపాఠి యయ్యెను. ఆమె యెదిగినకొలఁదిని తండ్రి యామెకు తన శిష్యులలోని తరుణవయస్కులకు విద్య చెప్పెడు

పని నప్పగించుచు వచ్చెను. ఆపనియం దామె కభిరుచి కలిగి యుండుటచేత నామె యాపని నత్యంతోత్సాహముతోను, పూనికతోను నేర్పుతోను, జేయుచువచ్చెను. ఆమె తన తండ్రిగారియొక్క యుపాసనాలయమునకు సంబంధించిన భానువార (ధర్మోపదేశక) పాఠశాలయం దత్యంతప్రీతి కల దయి యచ్చట శ్రద్ధతోఁ బనిచేయఁ జొచ్చెను; ఆమె యచటకు భానువారమునాఁడు పోయి విద్యార్థులకు ధర్మపాఠములను జెప్పుటతో మాత్రము తృప్తినొందక, వారితోఁ గూడ వారియిండ్లకుఁ బోయి వారి తల్లిదండ్రులతో మైత్రి చేసి, ఆత్మాభివృద్ధిని జేసికొనెడు కృషిలో వారికి సహాయురాలగుచువచ్చెను.

ఇరువదియొక్క సంవత్సరములు నిండి వ్యవహారయోగ్యత వచ్చిన తరువాత 1828 వ సంవత్సరములో తండ్రి యామె కిట్లు వ్రాసెను—

"నీవు త్రొక్కవలసినట్టుగా శాసింపఁబడఁబోయెడు మార్గమేదియో మే మెఱుఁగము; అయినను భూలోకచింత యాతయు, నీవు క్రైస్తవ కవ్యాజసేవకురాల వగుదువు కాక యనియు, నీయాత్మరక్షణ మునకై పనిచేయుచు క్రైస్తవపరపూర్ణతవంక ముందుకునడుచుచు నీ కేర్పఱుపఁబడిన పని నితరుల యుపయోగమునకొఱకు నిర్వర్తించుటకు శక్తురాల వగుదువు గాక యనియు, విశ్వాసముతోను శాంతతతోను పూనికతోను ఈశ్వరేచ్ఛను చెల్లింతువుగాక యనియు, కోరెడుకోరికలో నడఁగి యున్నట్లు మేము భావించుచున్నాము."

అనారోగ్యముచేత చిరకాలమునుండి దుర్బలుఁడై యున్న డాక్టరు కార్పెంటరు 1829 వ సంవత్సరమునందు తన పాఠశాలపనిని మాని వేసెను; కాని యాతనిభార్యయు ముగ్గురుకూఁతులును చిన్న పడుచుల కొకపాఠశాలను బెట్టిరి. నూతనముగా స్థాపింపఁబడిన యీపాఠశాలయందు స్త్రీజనోచిత ప్రావీణ్యము లెల్ల నేర్పఁబడుటయే

కాక లాటిన్ గ్రీకు భాషలుకూడ నేర్పఁబడుచుండెను; అక్కడ కుట్టుపనియు కుటుంబములలో నుపయోగపడెడి యనేకేతరవిషయములును గఱపఁబడుచుండెను అక్కడ విద్యాభ్యాసము చేసిన కాంతలలోఁ గొందఱు తరువాత బీదలకును మూఢులకును విద్యాదానము చేయుట తమ పనిగా నేర్పఱచుకొనిరి; మఱికొందఱు ఉత్తమగృహిణులయి తమకుటుంబధర్మములను యుక్తముగా నిర్వహించుకొనుచు జనోపయుక్తము లయినసత్కార్యములందుఁ బ్రవేశించి పనిచేయఁ జొచ్చిరి.

1832 వ సంవత్సరమునందు బ్రిస్టల్ నగరమున వాంతిభేది వ్యాపించినప్పటినుండియు నామె యుపకారజీవనము నిజముగా నారంభమయ్యె నని చెప్పవచ్చును. ఆవిషభేది ప్రబలి ప్రజానాశము చేయఁదొడఁగినప్పు డామె తనజీవితమును తనతోడివారియొక్క సేవయందుఁ గడపుటకు నిశ్చయము చేసికొని, ఆసంవత్సరము మార్చినెల 81 వ తేదిని తనదినచర్యాపుస్తకములో తనమనోనిశ్చయమును లిఖించి, కడపట "నాజీవితకాలములో నడపవలసిన కృత్యములయొక్క యుద్దేశ మేమయి యుండవలయునో నే నెప్పుడైన మఱచుట తటస్థించెడు నెడల, నాకు వ్యతిరిక్తముగా నివి నాపై సాక్ష్యమిచ్చుటకు నే నీసంగతుల నిచ్చట లిఖించుచున్నాను." అని వ్రాసెను.

ఇది యిట్లుండఁగా 1833 వ సంవత్సరమునందు రాజా రామమోహనరాయ లింగ్లండునకుఁ బోయి, డాక్టరు కార్పెంటరుగారితోడి సంభాషణమువలన లాభము పొందవలె నన్న ముఖ్యోద్దేశముతో బ్రిస్టల్ నగరమున కరిగి, వారియింట నుండుట తటస్థించెను. ఆయుభయులకును జరుగుచు వచ్చిన చిత్తాకర్షక సంభాషణసమయములలో కార్పెంటరుకన్య తఱచుగా సన్నిధియందుండుచు వచ్చెను.

ఆతనితోడ జరగుచు వచ్చిన సంభాషణము లామె మనస్సులో శిలా క్షరములవలె దృఢముగా నాటుకొనెను. అయినను బహుదివసము లిట్లు లాభకరముగాఁ గడవకముందే యతఁడు వ్యాధిగ్రస్థుఁ డయి లోకాంతరగతుఁ డగుట సంభవించెను. ఆయన వ్యాధిసమయమునం దీకుటుంబమువా రాయనకు స్వకుటుంబములోని వారికిఁ జేసెడుదానికంటెను నెక్కువగా నుపచారములు చేసిరి. ఆయన సమాధిసమయమునందు డాక్టరు కార్పెంటరు గారిచేతఁ జదువఁబడిన యీక్రింది యర్థము వచ్చెడు పద్యము నామె రచియించెను—

క. నీయాత్మ శాశ్వతం బగు
నీయభిధ స్మరింతు రెపుడు నీదేశీయుల్
నీయీసమాధి వెలువడి
నీయుక్తులు వారియెడల నెలకొని లేపున్.

ఈమహనీయునితోడిసహవాస మొక్కటియే కాక యాసంవత్సరమే యమెరికానుండి యామె తండ్రిని జూడవచ్చిన డాక్టర్ టక్కరుమ్యాననుపేరు గలసత్పురుషుని సందర్శనము వలన సహితమామెకు విశేష చిత్తోన్నతి కలిగెను. తనజనకునకును రామమోహనరాయలకును జరగుచువచ్చిన సంభాషణములలో నామె స్త్రీలహీనదశ సంస్కార ప్రతిబంధములు మొదలగువిషయములలో హిందూదేశముయొక్క దుస్థితినిగూర్చి వినుచు వచ్చెను. అతఁడు చెప్పినమాటలు దృఢముగా నాటుకొని యామె మనస్సు హిందూదేశమువంకఁ బలుమాఱు పాఱుచుండినను, పెద్దపట్టణములలో వసించు దిక్కుమాలిన బీదబిడ్డల దురవస్థనుగూర్చి టక్కరుమ్యాను బోధించిన సన్నిహితధర్మమును లడ్డుపడి వారించుచు రాఁగా ముందుగా స్వదేశమునందలి కర్తవ్యముల పయికిఁ దిరిగెను. హృదయభేదకము లయిన రామమోహనుల దయ

నీయువాక్యములు తలఁపునఁ బాఱినప్పు డామె యప్పుడప్పుడు పక్షివలె ఱెక్కలు కట్టుకొని యెగిరి హిందూదేశముమీఁద వాలవలె నని మనస్సులోఁ దలఁచుచు వచ్చినను, తల్లిదండ్రులసేవావిషయమున నాచరింపవలసిన కర్తవ్యములును పాఠశాలాకార్యములును మరల నామెను వెనుకకు లాగుచు వచ్చెను పూర్వోక్త సత్పురుషద్వయముయొక్క యుపదేశములకు ఫలముగా బ్రిస్టలులో నొక సతీసమాజ మేర్పఱుపఁబడెను. ఈసమాజములోని మానినీమణులు బ్రిస్టలునగరములోనిసుఖహీన మయినప్రదేశమును గొన్ని భాగములుగ విభాగించుకొని తమలో నొక్కొక్క రొక్కొక్క భాగమునకుఁ బోయి యచ్చటి యగతికులగు బీదలకు విద్య చెప్పి యితరవిధముల వారి స్థితిని బాగుచేయుట కును పాటుపడుట కేర్పఱచుకొనిరి. మేరీ కార్పెంటరు తన కావలి కున్న భానువారపాఠశాలయొక్కయు దినపాఠశాలయొక్కయు పనిని జేయుచు, బహుసంవత్సరము లీపనిని గూడ నవిచ్ఛిన్నముగా నిర్వహించెను.

1889 వ సంవత్సరమునందు డాక్టరు కార్పెంటరు గారి యారోగ్యము మరల చెడిపోయెను. అతఁడు స్వస్థతను బొందుటకయి స్థలమును మార్చి యూరపుఖండములోని దేశములలో సంచారము చేయుట యావశ్యక మని వైద్యులు చెప్పిరి. అతఁ డాప్రకారముగాఁ బ్రయాణము చేయుచు, ఇటలీసముద్రతీరము పొడుగునను నావికాయాత్ర చేయునప్పుడు 1840 వ సంవత్సరమున నోడలోనుండి సముద్రములోఁ బడి మునిఁగి పోయెను.

ఇంతవఱకును కార్పెంటరుకన్య కొంతగౌరవము గల బీదలతోఁ బనిచేయుచుండెను. అంతకంటెను నధమ జాతులలో బిడ్డలు మూఢత్వములోను పాపములోను పెరుగుచుండిరి. అటువంటి వారి నిమిత్త

మయి బీదపాఠశాల లక్కడక్కడ స్థాపింపఁబడిన వని విని యామె యిటువంటిపాఠశాల నొకదానిని బ్రిస్టలునగరములోఁ గూడ నారంభించుటకు నిశ్చయము చేసికొనెను. కార్పెంటరుకన్య తన యాలోచనను కాలమును విశేషముగా వినియోగించిన యీపాఠశాల యల్పకాలములోనే యత్యంతోపయుక్తమయి నీతిదాయక మయ్యెను; అందుచేత నారక్షకశాఖవా రాచుట్టుపట్ల నేరములు తక్కువయి పాఠశాలవలన విశేషప్రయోజనము కలిగిన ట్లొప్పుకొనిరి అయినను కార్పెంటరుకన్య మాత్ర మంతతోఁ దృప్తి పొందలేదు అప్పుడప్పుడు నేరములు చేయుతరగతులవారిబిడ్డలు మాత్రమే యీపాఠశాల యందు జేరి లాభము పొందుచుండిరిగాని యీపాఠశాలను జేరరాని యధికదుస్థితిపరులబిడ్డలును బలువురుండిరి. చోరత్వాదిదోషములనే వృత్తిగా నేర్పఱచుకొన్న జాతులవారి బిడ్డలసామాన్యప్రయత్నము చేసి విశేష సాధనములఁ గల్పించినఁగాని యిటువంటి పాఠశాలల వలని లాభములను బొంది బాగు పడఁజాల రని యామె యెఱిఁగి యుండెను. కాఁబట్టి యామె చోరత్వాదులచే దుష్టులయి యావజ్జీవమును చెఱసాలలలోఁ బడి కడగండ్లు పడవలసిన దిక్కుమాలిన బిడ్డలను విముక్తులను జేయఁ దలఁచుకొనెను. ఫ్రైదొరసాని చేసిన పనిని దీనిని జదువువా రెఱుఁగుదురుగదా. చెడి చెఱసాలలయందుఁ బడిన వారిని బాగుచేయుటకయి యామె పాటుపడెను; రోగము వచ్చిన తరువాత మందు వేయుటకంటె రోగము రాకుండ మాన్పుట యుత్తమపద్ధతి యన్నసిద్ధాంత మవలంబించి, చెడిపోవలసిన వారిని బాగు చేసి చెఱసాలలలోఁ బడకుండ వారించుటకయి యామె పాటుపడెను. 1851 వ సంవత్సరమునం దీమె "చెడిపోవుచున్న జాతులవారిబిడ్డలకును వయస్సురాని దోషులకును దోషనివారక పాఠశాలలు" అను పేరితో

నొకపుస్తకమును ప్రచురించెను. కారాగృహవిద్యాలయములను స్థాపించుటకు దొరతనమువారు పూనుకొనునట్లు చేయుట కయి యీమె బహువిధములఁ ప్రయత్నములు చేసెనుగాని యామెకృషి మొదట సఫలము కాకపోయినను కడపట సఫలమయి 1854 వ సంవత్సరమునందు కారాగృహములలో దోషనివారక విద్యాలయములను స్థాపించుటకు రాజానుమతి యియ్యఁబడెను.

పాపమునకు మూలకారణమును గనుఁగొని దానిని వారించుట కయి కారాగృహ విద్యాలయములను కర్మవిద్యాశాలలను స్థాపించి, చిరకాల మోర్పుతోఁ బని చేసి కడపట పార్లమెంటుమహాసభ వారి యంగీకారమును సాహాయ్యమును బొంది, యింగ్లండు దేశములో నేరములు చేసెడువారిసంఖ్యను తగ్గించుటయం దావఱ కెవ్వరును జేసియుండవంత యెక్కువపని నీమె చేసెను. పాపములో దిగుటకు సిద్ధముగా నున్నట్టియు నావఱకే పాపములోఁ బడినట్టియు బాలురును బాలికలును ఈమె నిరంతరప్రయత్నములవలన దుస్సహవాసములనుండి తొలఁగింపఁబడి, పాటుపడుచు గౌరవనీయు లయినపురుషులును స్త్రీలును నగునట్లు చేయఁబడిరి. ఆవఱకు బాలురును బాలికలును నేరములు చేసినప్పుడు దండవిధాయకులకు వారిని జెఱసాలలకుఁ బంపుట తప్ప వేఱుమార్గము లేకుండెను; అందుచేత నట్టివారు చెఱసాలనుండి విడుదలను బొంది వచ్చునప్పటి కప్పటి పాపిష్ఠులతోడి దుస్సహవాసముచేత సామాన్యముగా వారికి బాగుపడుదు రన్నయాశ లేనంతయెక్కువగాఁ జెడిపోయి యావజ్జీవమును ఘాతుకమృగమువలె సంచరించెడు మస్థితికి వచ్చుచుండిరి. ఈమె 1846 వ సంవత్సరమునందు లాయిన్సు మీద్దు బీదపాఠశాలలను స్థాపించెను. 1852 వ సంవత్సరమునందు రస్సెల్

స్కాట్టనునతఁడు కింగ్సు వుడ్సులో నొకయిల్లు గొని బీదబిడ్డల విద్యావిషయమయి యిచ్చియుం దీమెతోఁ గూడ దానిని బడిచేయఁ బూనకొనెను. ఈమె సెంటు జేమ్సు బ్యాంకువద్ద పనివాండ్ర చావిడిని కట్టించెను. ఈమె పాఠశాలలను శుచిగాను సుందరముగాను మంచి హృదయాకర్షకములుగాఁ జేయుచుండెను.

1854 వ సంవత్సరమునందు బైరన్ ప్రభ్వి బ్రిస్టల్ నగరములో కార్పెంటరుకన్య విచారణ క్రింద నుంచుట కయి యొక్క బాలికా దోషనివారకవిద్యాలయమునిమిత్తము „శోణగృహ" (Red lodge) మనఁబడెడు విశాలమందిరమును గొని యిచ్చెను. ఆరంభమునందు దానిలో పదుగురు బాలికలు మాత్రమే యుండిరి గాని 1858వ సంవత్సరమున కేఁబదియిద్దరుబాలిక లయిరి. దొంగలుగా శిక్షింపఁబడిన నూటయేఁబదిబాలిక లందుఁ జేరి యవమానకరమయినట్టియు నపకీర్తికరమయినట్టియు జీవనమునకు లోనుగాకుండ రక్షింపఁబడి యిప్పుడు మాననీయసేవకురాండ్రును కుటుంబమాతలును నయి గౌరవనీయమైనస్థితులను బొంది యున్నారు. ఈవిషయములలో నామెకు కార్యవిజయము కలుగుట ముఖ్యకారణము తనతోడిమానవులలో నత్యంతభ్రష్టులయినవారియెడలనహిత మామెకుఁ గలప్రేమమును సదయత్వమును నయి యున్నవి. ఎంత నీచదశలో నున్నపిల్లలనైనను తనకుటుంబములోనివారివలెఁ జూచి యామె యాదరించుచుండెను. "మన మొకబాలునిఁగాని బాలికనుగాని దోషవిముక్తి గలిగించి బాగుచేయఁ దలఁచుకొన్నపక్షమున నట్టివారిని కుటుంబములో నుంచవలెను. ఏపనినైనను వారి నాదరించి మంచిమాటలతోఁ జేయింపవలెనుగాని బలవంతపెట్టి చేయించుటవలనఁ బ్రయోజనము లేదు. మనము వారిస్వేచ్ఛ కెప్పుడును భంగము చేయరాదు; వారిని

తమంత క్రమముగా నడవ నేర్చుకొనునట్లు దిద్దవలెను. పతితులయి మిక్కిలి చెడిపోయినవారిలో పలసహిత మడఁగి యుండెడు మంచిని బయికిఁ దీసి, యది తెలుగుచు జయించునట్లు చేయుట యెల్లప్పుడును మనగుఱి యయి యుండవలెను.'' అని యామె పలుమాఱు పలుకుచుండెను. శోణగృహదోషనివారకవిద్యాశాల యిప్పుడును జయప్రదముగా నడపఁబడుచున్నది. ఆమె పాఠశాలల కనుబంధములుగా నప్పుడప్పుడు డేర్పఱచుచు వచ్చినసమాజములు మొదలగునవి సహితము పాఠశాలలంత యుపయోగకరములుగానే యుండుచువచ్చెను. వానిలో నొకటి పఠనమందిరము; అక్కడ కామ్ముపట్టవారందఱును వచ్చి వార్తాపత్రికలను పుస్తకములను జదువుచుండిరి; దానిపయి యుపన్యాసమందిరములో సాంఘికవిషయములు నీతివిషయములు మొదలయిన యుపయుక్తాంశములను గూర్చి యుపన్యాసము లియ్యఁబడుచుండెను. అందులోనే సురాపాననివారకసమాజసభలు జరుగుచుండెను.

ఆమె కేఁబదిసంవత్సరములు వచ్చినప్పు డామెతల్లి 1856 వ సంవత్సరమునందు మృతినొందెను. తల్లిచావుతో మేరీ కార్పెంటరు కన్యకు సంసారబాధము లన్నియు విడిపోయి, తనకాలమును నిరంతరాయముగా మంచిపనులయందు వినియోగపఱచుటకు మఱింత యానుకూల్యము కలిగెను. అందుచేత నామె మాతృవియోగదుఃఖము తలఁపునకు రాకుండునట్లుగా సత్కార్యాచరణమునందు విరామము లేకుండ పాటుపడఁ దొడఁగెను. 1856 వ సంవత్సరమునం దామెతోఁ గలిసి పనిచేయుటకయి చేరిన మిస్ ఫ్రాన్సిస్ పవర్ కాబ్బు ఆమెను గూర్చి యిట్లువ్రాసెను.--"అర్థమనుష్యుని భోజనముతో కార్పెంటరు కన్య ముగ్గురుమనుష్యులపనిని చేయుచున్నది."

1868వ సంవత్సరమునం దామె యొకకన్య నభిమానపుత్రికనుగా స్వీకరించి పెంచ నారంభించెను. ఈవిషయమును గూర్చి యొక చరిత్రకారు డిట్లు వ్రాసెను.—"నీవు కనకట్టిబిడ్డలను నీ కిచ్చి యున్నానని సిద్ధాదేశములో వ్రాయఁబడి యున్నది అంతకుముందు తల్లిప్రేమ యెట్టిదో యెఱుఁగనియు నీకులకు నావ్యాదయాంతర్గతమయినమాతృప్రేమను జూపి యున్నాను. వివాహ మాడవలసిన ష్టమక్కఱలేక తనకుండ సిద్ధముగాఁ జేయఁబడి చేతి కందిన నాకు లభించిన జననీజనకవిహీన యయినయీయాయి దేండ్ల పసిబాలికతోఁ గూడిన నాభాగ్యమును జూడుము."

వృద్ధదశలో నితరు లపేక్షించెడువిశ్రాంతి యామెకు పనిచేయకుండుటవలనఁగాక వేఱువేఱుపనులకుఁ బూనుటలోనే కలుగుచుండెను. 186 వ సంవత్సరమునం దామె యైర్లండునకుఁ బోయి యచ్చటికారాగృహములను పరీక్షించి వానినిగూర్చి యుపయోగకరమయినచరిత్రమును బ్రకటించెను. మఱి మూఁడుసంవత్సరముల కామె "మన కారాబద్ధులు" అనునామముతో రెండుసంపుటముల గ్రంథమును బ్రకటించి, దానిలో కారాబద్ధుల స్థితినిగూర్చియు నాదరణమును గూర్చియు వితర్కించెను. ఆమె చిన్నపిల్లలవిషయమునఁ దాను నడపిన క్రమమునుబట్టి పెద్దవాండ్రవిషయమునఁ గూడ నట్లే నడపుట శ్రేయోదాయకమని యభిప్రాయపడెను.

ఆమె కఱువదిసంవత్సరములు నిండినప్పుడు దుఃఖమును తగ్గించుటకును నేరములు మాన్పుటకును దాను జేసిన ప్రయత్నము లన్నియుఁ దానెప్పుడు నెదురుచూడనంత జయప్రదములుగాఁ గొనసాగినందుకు సంతోషించి, తన్నత్యంతధన్యురాలినిగా భావించుకొనెను. అయినను దానంతటితో సంతుష్టి నొంది యూరకుండక హిందూదేశమునకుఁ

పోయి చూచి దానికి మేలు చేయవలెనని తలఁచెను. ఆమె హిందూ
దేశమునకుఁ బైలువెడలుటకు ముందుగా "రాజా రామమోహన
రాయలయొక్క యింగ్లండులోని కడపటిదినములు" అను పుస్తక
మును రచించి 1866 వ సంవత్సరము సెప్టెంబరునెల మొదటితేదినాఁడ
యొక్క చిరకాలము నుండి యుద్దేశించుకొని యున్న హిందూదేశ
యాత్ర నిప్పుడు నెఱవేర్చెను. ఆమె యెక్కినయోడలోనే యొక్క
మానమోహనఘోసను నతఁడు న్యాయవాదిగాఁ బనిచేయుట కయి
మరల నీదేశమునకు వచ్చెను. ఆమె బొంబయినగరములో దిగిన మఱు
నాఁడే బొంబయి రాజధానీప్రభుత్వమువారు సామాన్యముగా విద్యా
విషయములు కార్పెంటరుకన్య కోరినవిశేషము లన్నియు నిచ్చువల
సిన దనియు శాలలకును తదితరులకును నేర్పడిన శోధనాలయముల
యొక్క వృత్తాంతములను దెలుపవలయు నని యు స్థానికోద్యోగస్థుల
కందఱికిని నాజ్ఞాపత్రికలను బంపిరి. బొంబయిరాజధానిలో నామె
మొదటఁ జూచినస్థల మహమదాబాదు పట్టణము. ఆపట్టణమునందప్ప
టికే స్త్రీవిద్య కొంతయభివృద్ధిలో నుండెను. అహమదాబాదునుండి
యామె సౌరాష్ట్రపురము (సూరతు) నకుఁ బోయి, యచ్చటి నుండి
మరల బొంబయిపురము వచ్చిచేరెను. సౌరాష్ట్రపురిలో "ప్రియజననీ!"
యని సంబోధించుచు నొకహిందూసుందరి తత్పుర కాంతల పక్ష
మున స్వాగతపత్రికను జదివెను. ఆమె బొంబయి నగరములోఁ
గొన్నిదినము లుండి యచ్చటివిద్యాశాలలు మొదలగువానిని పరీ
క్షించి, అక్కడనుండి పునానగరమునకుఁ బోయెను. చిన్నపుడికిఁ
బోయినప్పుడచ్చటివా రామె నాదరించి మిక్కిలి గౌరవించిరి. కల
కత్తా నగరములో నచ్చటిరాజప్రతినిధిగా రయినలారెన్సుప్రభువుగా
రామెను స్వగృహములో నుంచుకొని సన్మానించి యాతిథేయ

సత్కారము నాచరించిరి. ఆమె కలకత్తా నగరములోను దానిశాఖా నగరములలోను గలపాఠశాలలు మొదలగువాని నన్నిటినిజూచి, వానివిషయమై యనేకోపయుక్తాంశములను గ్రహించి, వానివయిఁ దనకుఁ దోఁచినయభిప్రాయములను నభివృద్ధిమార్గములను దొరతనము వారికిఁ దెల్పెను. ఆమె యక్కడనుండి బొంబయినగరమునకుఁ బోయి, యచ్చటిహిందూ మహాజనులచే నియ్యఁబడిన యభినందనపత్రిక నందుకొని 1867 వ సంవత్సరము మార్చినెలలో బొంబయినగరములో నోడ నెక్కి స్వదేశమునకు వెడలెను. ఆమె స్వదేశమును జేరిన తోడనే "హిందూదేశములోనికారాగృహశిక్షను గూర్చియు స్త్రీవిద్యను గూర్చియు సూచనలు" అను పేరితో నొకచిన్న పుస్తకమును బ్రకటించెను. మఱుచటి సంవత్సరమునందామె "హిందూదేశమునం దాఱునెలలు" అను పుస్తకమును జేసి దానిని రామమోహనరాయల కంకితముచేసెను. ఆమె హిందూదేశమునకు బైలుదేఱునప్పుడు హిందూ స్త్రీలను స్వదేశమునకుఁ దీసికొనిపోయి విద్య చెప్పించి యుపాధ్యాయినులనుగా దిద్దింపవలె ననుకొనెను గాని యాపని యసాధ్యమగునట్లు కనఁబడినందున తరువాత నామె యాప్రయత్నమును విడిచిపెట్టెను. ఆమె ప్రాణమిత్రులు సహిత మామె రాకవలన హిందూదేశమునకు విశేషలాభము కలుగునని తలఁచలేదు. "ఇక్కడి పెద్దలు మాటలలో పెద్దనోరు చూపుదురే కాని క్రియలలో శూన్యహస్తములు చూపుదురని ముందు నీవే తెలిసికొందువు" అని యొక హిందూమిత్రుఁడామెతో ననెను. ఆమె నంతగాఁ బ్రోత్సాహపఱచిన కేశవచంద్రసేనుఁడు సహితము "కార్పెంటరుగారు హిందూదేశమును విడిచి వెనుకతిరుగఁగానే సత్కార్యవిషయమైన ప్రశంభయ శూన్యవాయువులో నశించిపోవును" అనిపలికెను.

ఇట్టివాక్యములచేత నామె నిరుత్సాహురాలు గాక యామె యీహిందూదేశమునందలి ప్రముఖులతో నుత్తరప్రత్యుత్తరములను జరుపుచు వచ్చెను. బొంబయిలో న్యాయాధిపతి యైన గోపాలరావు హరిదేశముఖుగారి యుత్తరమువలన నామెకు స్త్రీబోధనాభ్యసన పాఠశాలలను బెట్టింపవలెనన్న నిశ్చయము కలిగెను. అతఁడు చిన్నతనములో వివాహము లగుచుండుటవలన బాలికలు పాఠశాలలను విడిచి తామావఱకు నేర్చుకొన్నయల్పవిద్యను కూడ మఱచిపోవుచుండుటను బట్టి బాలికాపాఠశాలలవలన ప్రయోజన మంతగాఁ గలుగకున్న దని తెలిపి, „దేశాచారమునుబట్టి యెప్పుడును పునర్వివాహము చేసికొనకుండెడు వేలకొలఁది వితంతువుల నుపయోగకరముగఁ దీసికొనిరావలెను; ఉర్దూరాండ్రు యుపాధ్యాయినులను దిద్ది పంపుట కేర్పడిన బోధనాభ్యసన పాఠశాల యొకటి స్థాపింపఁబడువఱకును స్త్రీవిద్యాభివృద్ధినిగూర్చి యెంతటి చేసిన యత్నమును సఫలము కానేరదు. హిందూదేశముయొక్క యీప్రాంతమునందున్న మేమందఱమును మీప్రయత్నముయొక్క పర్యవసానమునకును మీయొక్క పునరాగమనమునకును అత్యంతాతురతతో నెదురుచూచుచున్నాము.'' అని వ్రాసెను. అందువలన నామె హిందూదేశమునం దప్పుడధికారములో నున్నవారికి స్త్రీబోధనాభ్యసన పాఠశాలల యావశ్యకమునుగూర్చి తెలిపి, హిందువులందఱును జేరి సంవత్సరమునకు 1500 పౌనులిచ్చెదుమంటిమేని దా మెంతసొమ్మునను బొంబయిలోను అహమదాబాదునగరములోను స్త్రీబోధనాభ్యసన పాఠశాలలను బెట్టుటకిచ్చెదమని బొంబయిదొరతనమువారు వాగ్దానము చేయునట్లు చేసి చందాలువేసి యంతసొమ్ము పోఁగుచేయునట్లు హిందువుల నాపనికై ప్రోత్సాహపఱుపఁ జొచ్చెను.

ఆమె చేసినకర్తవ్యోపదేశము ననుసరించి హిందూదేశ ప్రభుత్వమువారు జనులతోడ్పాటు నపేక్షింపకయే బొంబయి నగరములో స్త్రీబోధ నాభ్యసన పాఠశాలను స్థాపించుట కయి మైసూరు సంవత్సరమునకును సంవత్సరమునకు పండ్రెండువేల రూపాయల నిచ్చుట కేర్పాటు చేసిరి. ఈప్రకారముగా దనకృషి ఫలోన్ముఖమునకు వచ్చుసూచనలు గాంచి సంతోషించి యత్యంతో త్సాహముతో 1868 వ సంవత్సరము నవంబరునెల యేడవ తేదియం దామె రెండవసారి హిందూదేశమునకు వచ్చెను. ఆమె బొంబయి నగరము చేరినతోడనే తా నచ్చటి స్త్రీబోధనాభ్యసనపాఠశాలలో నధ్యక్షురాలుగా నుండి జీతము గయికొనక ధర్మార్థముగాఁ బనిచేసెద నని దొరతనమువారికి విన్నపము చేసెను. వా రామె ప్రార్థనను కృతజ్ఞతాపూర్వకముగా నంగీకరించిరి. ఉష్ణదేశములోనుండి పని చేయుటచే నారోగ్యము చెడిపోవుటచేతను దనపనిని విడిచిపెట్టి యామె మఱునటి సంవత్సరారంభమునం దింగ్లండునకుఁ బోవలసిన దాయెను. అయినను మరల నామె యాసంవత్సరాంతమునందే హిందూదేశమునకు మూడవసారి వచ్చి స్త్రీవిద్యాభివృద్ధినిమిత్తమయి కొంతపని చేసి మరల స్వదేశమునకుఁ బోయెను.

1870 వ సంవత్సరమునందు కేశవచంద్రసేను లింగ్లండునకుఁ బోయినప్పుడు జూన్ నెలలో బ్రిస్టల్‌నగరమున కరిగి, మేరీకార్పెంటరుకన్యను సందర్శించి, హిందూదేశమునుగూర్చిన జ్ఞానమును వృద్ధిచేయుటకును హిందూదేశములోని సాంఘికలోపములను వారించుటకును నొక సమాజమును స్థాపించుట యుచిత మని యతఁడామెకు విన్నవించెను. ఆసంవత్సరము సెప్టెంబరు నెలలో రెండవసారి యతఁ డామె దర్శనము చేయుటకు బ్రిస్టల్‌నగరమునకుఁ బోయినప్పుడు

"దేశీయహిందూదేశసమాజ" (National Indian Association) మనునామముతో నొక సమాజము స్థాపింపఁబడెను. ఆసమాజము యొక్క యుద్దేశములను నెఱవేర్పుటకయి సమాజము పేర నొకమాసపత్రిక ప్రకటింపనారంభింపఁబడినది. ఆపత్రిక యిప్పు డిండియాపత్రిక (The Indian Magazine) అను పేరఁ బరఁగుచు, తత్స్థాపకురాలి యనంతర మామె పదమును వహించిన యత్యంతయోగ్యురాలగు మానింగుకన్య (Miss Manning) చే మహాసమర్థతతో నిప్పటిదాఁక నిర్వహింపఁబడుచుండెను. ఈసమాజమును మన దేశమునం దనేకస్థలములలో నున్న దీనిశాఖలును మన దేశమునకు మహోపకారము చేయుచున్నవి.

1875-76 సంవత్సరములో కార్పెంటరుకన్య కడపటిసారి మన దేశమునకు నాలవపర్యాయము వచ్చెను. ఆమె స్త్రీల విషయములోను, చెఱసాలలవిచారణవిషయములోను, పాపనివర్తకపాఠశాలల విషయములోను, కర్మశాలలవిషయములోను, వృత్తిశాలలలో స్త్రీలను పిల్లలను పనిలోనుంచు విషయములోను ముఖ్యముగాఁ బనిచేసెను. తాను జేసినపనివలనఁ గలిగినఫలితములను గూర్చి యామె సాలిస్బరీ ప్రభువునకు వ్రాసినయుత్తరములో వివరముగాఁ దెలిపినది. అవి యటుతరువాత పార్లమెంటు మహాసభవారియెదుటఁ బెట్టఁబడినవి.

1877వ సంవత్సరము ఏప్రియల్ నెల 8వ తేదీతో నామెకు డెబ్బదిసంవత్సరములు పూర్తి యయ్యెను. ఆమె జన్మోత్సవదినమునం దామె నభినందించుచు బంధువులయొద్ద నుండియు మిత్రుల యొద్దనుండియు నాశీర్వచనపత్రికలును పారితోషికములును విస్తారముగా వచ్చినవి. ఆసంవత్సరము 14వ జూన్ తేదీని తన పెంపుడు కొమారితతో సల్లాప సౌఖ్య మనుభవించి యారాత్రి పడకకుఁబోయి

తెల్లవారులోపల నామె యనాయాసముగ ణను నొందెను. ఆమె శరీర మార్ణోకసుమయందు భూస్థాపిత మొనర్పఁబడెను. ఆమె శవమును సమాధికిఁ గొనిపోవు నప్పుడు సంఖ్యాతీతు లైనమిత్త్రులును శోణగృహశోధనాలయములోని బాలురును బాలికలును, పగటికర్మ పాఠశాలలలోని బిడ్డలును, రింగ్సువూడ్డు కర్మవిద్యాలయములోని బాలురును, తమకును లోకమునకును మహోపకారిణి యైనట్టియు బిడ్డలను బీదతనమునుండియుఁ బాపములనుండియు రక్షించుట కై తన జీవితమును ధారపోసినట్టియు నాయుత్తమాంగనయొక్క శవము వెంట శోకించుచుఁ బితృవనమునకు వేలకొలఁదిగాఁ బోయి తమ కామె యెడలఁ గలభక్తిగౌరవములను వెల్లడించిరి. మనదేశపుస్త్రీ లీమె వలె లోకోపకారకృత్యములయందుఁ దమకాలమును గడపుటకుఁ బ్రయత్నింతురుగాక !
